

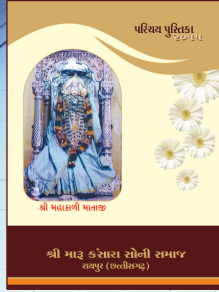
પાના નં. ૧ • કુલ પેજ : ૪૦

શ્રી કચ્છી માઝ કંસારા સોની જ્ઞાતિનું
પારિવારીક સામાયિક

કિંમત ૨૦/-

જ્ઞાતિએવુ

તંત્રી મંડળ : હંસરાજ કંસારા (મુખ્ય તંત્રી) ♦ અતુલ સોની ♦ કુ. એકતા કટ્ટા ♦ વર્ષ-૧૧, અંક-૧ ♦ ઓગષ્ટ-સપ્ટેમ્બર-૧૫

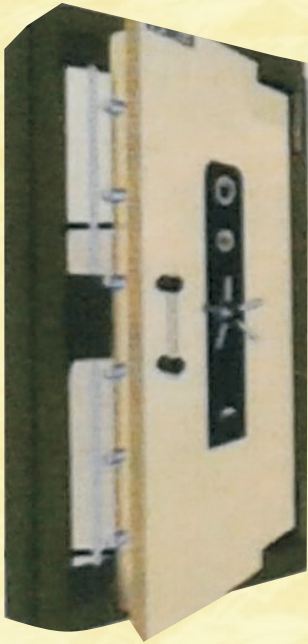
પરિચય પુસ્તિકા વિમોચન - રાયપુર

- સરસ્વતી સન્માન સમારોહ : અમદાવાદ - ભુજ
- અંધશ્રદ્ધાના વમળ
- યુ.એસ. કેપિટોલ
- અંજાર ગામ : અજેપાળ ઘણી
- ડાયાબિટીસ - એક રાજરોગ

Manish B. Panchal
91-99982 86199

Manish B. Panchal
91-99982 86199

SHIVAM
INDUSTRIES

Mfg. Of :

**Fireproof Safe,
Strong Room Door & Safe**

**D/18, Zaveri Estate, Singarwa Road,
Kathwada, Ahmedabad.**

E-mail : shivam.india@yahoo.com

જ્ઞાતિસેતુ

વર્ષ : ૧૧ • અંક : ૧

ઓગસ્ટ-સપ્ટેમ્બર ૧૫

મુખ્ય તંત્રી

હંસરાજ કંસારા ૦૭૯ ૨૬૮૭૨૩૫૦

તંત્રી મંડળ

અતુલ સોની ૯૭૨૫૦ ૩૮૧૪૦

તુલસીદાસ કંસારા ૯૮૨૫૦ ૮૨૬૩૯

કુ. એકતા કટ્ટા ૯૮૭૯૧ ૯૪૩૩૪

વ્યવસ્થાપક સમિતિ

ચેરમેન

મનુભાઈ કોટડીયા ૯૬૦૧૨ ૭૫૦૭૮

માનદ્ સંયોજક

અતુલ સોની ૯૭૨૫૦ ૩૮૧૪૦

મુદ્રણ આયોજન

સૂર્યકાંત સોની ૯૬૮૭૦ ૭૫૬૩૩

વેબસાઈટ

ચિરાગ બુદ્ધભટ્ટી ૯૭૨૫૪ ૭૯૧૩૧

નાણાકીય આયોજન

કનુભાઈ બીજલાણી ૯૨૭૬૮ ૪૦૯૧૩

(સંપર્ક સમય : રાત્રે ૯ થી ૧૧)

જાહેરાત તથા લવાજમ માટે સંપર્ક :

● **અમદાવાદ**

ઉદય પરમાર ૯૮૭૯૧ ૦૬૩૫૩

● **ભુજ**

ઈશ્વરભાઈ વી. હેડાઉ ૯૪૨૯૦ ૮૩૨૯૫

વિજયભાઈ એમ. બુદ્ધભટ્ટી ૯૯૭૯૭ ૯૭૫૮૪

(રૂલપ્રેસવાળા)

● **અંજાર**

અનિલ એસ. સોની ૯૮૨૪૨ ૮૫૨૧૦

● **નખત્રાણા**

પ્રફુલભાઈ કંસારા ૯૮૭૯૧ ૨૨૨૬૫

(પાર્થ સ્ટેશનરી માર્ટ)

● **માધાપર**

હિતેશ સોની (કરણ જ્વેલર્સ) ૯૪૨૭૪ ૪૩૮૭૪

● **સાબરકાંઠા**

દિનેશભાઈ સોની (વૈશાલી જ્વેલર્સ-તલોદ) ૯૬૦૧૭૧૭૫૫૫

માનદ્ સંયોજક (ભુજ)

શૈલેષ કંસારા ૯૮૨૫૦ ૧૨૫૦૩

સુધા બુદ્ધભટ્ટી ૯૮૨૫૩ ૧૩૭૩૪

જ્ઞાતિસેતુ પત્ર-વ્યવહાર માટે સંપર્ક :

અતુલ સોની, ઈ-૫૦૪, આર્યમાન આવાસ, સાંઈબાબા મંદિર

સામે, દેવાશિષ સ્કુલ પાસે, સેટેલાઈટ, અમદાવાદ-૧૫.

કાર્યાલય : રાજેન્દ્ર સોની

ધવલ જ્વેલર્સ, ચાંલલા ઓળ, માણેકચોક,

અમદાવાદ-૧ ફોન : ૦૭૯-૨૨૧૪ ૪૦૦૮

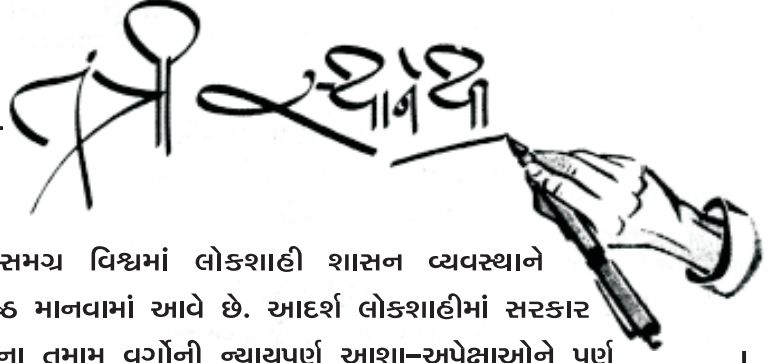
વેબ સાઈટ : www.gnyatisetu.com

ઈ-મેલ : gnyatisetu@gmail.com

છુટક કિંમત રૂ. ૨૦/-

ત્રિ-વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૩૦૦/-

‘જ્ઞાતિસેતુ’માં પ્રસ્તુત રચનાઓમાં રજૂ કરેલા વિચારો જે તે લેખકોના છે. ‘જ્ઞાતિસેતુ’નું એની સાથે સંમત હોવું આવશ્યક નથી.

સમગ્ર વિશ્વમાં લોકશાહી શાસન વ્યવસ્થાને સર્વશ્રેષ્ઠ માનવામાં આવે છે. આદર્શ લોકશાહીમાં સરકાર સમાજના તમામ વર્ગોની ન્યાયપૂર્ણ આશા-અપેક્ષાઓને પૂર્ણ કરવા કાર્યશીલ રહે. વાસ્તવમાં લોકશાહી વ્યવસ્થામાં પણ કેટલીક મર્યાદાઓ છે. આપણા દેશમાં વિશ્વની સૌથી મોટી લોકશાહી વ્યવસ્થા છે પરંતુ ચૂંટણીલક્ષી રાજકારણે સમાજને નાનીમોટી વોટબેન્કમાં વિભાજિત કરેલ છે. સમાજના નબળા વંચિત વર્ગના ઉત્થાન માટે બનેલ અનામતપ્રથા આજે સમાજ વિભાજનનું કારણ બનેલ છે. તાજેતરનું પાટીદાર આંદોલન તેનું વરવું ઉદાહરણ છે. વિશાળ સંખ્યાબળ અને સંગઠિત તાકાતથી પાટીદાર સમાજનો અવાજ બુલંદ બને છે જેને કોઈ સરકાર નજર અંદાજ ન કરી શકે.

સમસ્ત કંસારા સમાજ છેલ્લા વીસ વર્ષથી આપણા સમાજને OBCમાં સમાવેશ થાય તે માટે નિયમાનુસાર સરકાર તેમજ OBC પંચ સમક્ષ રજૂઆત કરી રહેલ છે પરંતુ મર્યાદિત સંખ્યાબળને લીધે યોગ્ય પ્રતિભાવ મળેલ નથી.

વિશાળ વિવિધતા સભર આપણા દેશમાં સંગઠિત સમાજ પ્રગતિના સોપાન સર કરી શકે છે. સુસંગઠિત સમાજ એ જ સમયની માંગ છે. વિવિધ સ્થળે વસતાં આપણા પરિવારો હવે ‘મહામંડળ’ના નેજા હેઠળ એકતાનો અહેસાસ કરી રહેલ છે. ત્યારે સમાજના અન્ય ગોળ-ઘટકો સાથેના સમનવ્યથી ‘સમસ્ત હિત’નાં ખ્યાલ વધારે વિકસિત થઈ શકે છે.

વ્યક્તિ કે સમાજની પ્રગતિમાં પરિવારના વડીલો અને પૂર્વજોનો યોગદાન હોય છે. સતત પરિવર્તનશીલ સમયમાં પારિવારિક પરંપરા વિસરાય નહીં તે જરૂરી છે. પારિવારિક પરંપરાઓ આપણી સાંસ્કૃતિક ધરોહર છે. ‘જ્ઞાતિસેતુ’નો આગામી અંક ‘આપણા પરિવારો અને પારંપરિક પરંપરાઓ’ વિષય પર દિપોત્સવી વિશેષાંકરૂપે પ્રસિદ્ધ કરવાની નેમ છે. જ્ઞાતિસેતુના સુજ્ઞ વાંચકોને પારિવારિક સંબંધો અને પરંપરાઓ વિશે માહિતી મોકલવા હાર્દિક આહ્વાન છે.

આગામી નવરાત્રિ તથા દિપોત્સવી તહેવારોની હાર્દિક શુભકામના.

- અતુલ સોની

માણસ જેવું વિચારે છે તેવું બોલી શકતો નથી અને જેવું બોલે છે તેવું કરી શકતો નથી. વિચારવું, બોલવું અને કરવું એ ત્રણેમાં ઘણો ફરક છે. કેટલાક માણસો તો વિચારતા જ નથી અને હૃદયનો ઊભરો ગમે ત્યાં ઠાલવી નાખે છે. જેઓ વગર વિચાર્યે જેમ તેમ બોલી નાખે છે તેમને પસ્તાવાનો વારો આવે છે. જીવનમાં બોલવું સહેલું છે, પરંતુ કરવું મુશ્કેલ છે. સમાજ, અર્થતંત્ર અને રાજકારણના ક્ષેત્રે મોટી મોટી વાતો થાય છે, પરંતુ પરિણામ કશું આવતું નથી. વાતોના વડા કરવાથી શું વળે? કોઈ પણ પ્રશ્ન હોય, સમજાવે કે ન સમજાવે, પરંતુ બોલી નાખવું એ આજના યુગનો ધર્મ બની ગયો છે. આપણો દેશ એવો છે જ્યાં માણસના હાથ કરતા જીભ વધુ ચાલે છે. લોકો એકબીજાને શિખામણ આપે છે, પરંતુ આ શિખામણ જીવનમાં ઉતારતા નથી. માણસ ખરેખર કામ કરે છે ત્યારે તેને બોલવાની જરૂરત રહેતી નથી, કારણ કે કામ ખુદ બોલતું હોય છે, પરંતુ જે લોકો કંઈ કરતા નથી તેઓ ધમપછાડા કરે છે. આજે કામ ઓછું થાય છે અને ઢોલનગારા વધુ પીટાય છે.

કેટલાક માણસ સમય અને સ્થળનો વિચાર કર્યા વગર ગમે ત્યારે ગમે તેવું બોલી નાખે છે. કટુ વાણી માણસને વીંધી નાખે છે અને આ શબ્દોના ઘા લાંબા સમય સુધી રૂઝાતા નથી. વાણી સંબંધોને જોડે છે અને તોડે પણ છે. બીજા સાથેના વહેવારમાં વાણીનો સંયમપૂર્વક ઉપયોગ કરવો જોઈએ. સામા માણસનું દિલ ઘવાય કે તેની અવહેલના થાય કે તેના સ્વમાનને ધક્કો પહોંચે એવા ઉચ્ચારણોથી દૂર રહેવું જોઈએ. કોઈનું સારું બોલાય નહીં તો કાંઈ નહીં, પરંતુ કોઈનું બૂરું ન બોલાય તેની ખાસ કાળજી લેવી જોઈએ. માણસે સમજી વિચારીને બોલવું જોઈએ અને વિનય-વિવેક ન ચુકાય તેનો ખ્યાલ રાખવો જોઈએ.

પ્રત્યેક માણસમાં વધતે ઓછે અંશે અહંકાર અને અભિમાન હોય છે. આ અહં વાણીરૂપે પ્રગટ થાય છે. માણસો વાગબાણથી એકબીજાને વીંધતા હોય છે અને એકબીજાનો છેદ ઉડાડતા હોય છે. મહેણાંટોણાં, આડકતરા કટાક્ષો અને કડવી વાણી દ્વારા એકબીજાની માનહાનિનો દોર ચાલતો હોય છે. મોકો મળે એટલે માણસો એકબીજાને આગળ પાછળનું સંભળાવી દેતા હોય છે. ભૂતકાળની કટુ યાદોને હૃદયમાં સંઘરી રાખીને તક મળે ત્યારે સામો ઘા થતો હોય છે. શબ્દો તીર જેવા હોય છે. એક વખત છૂટ્યા પછી પાછા ખેંચી શકાતા નથી.

નાની એવી બાબતમાં અને નાની એવી વાતમાં ઉગ્રતા, કટુતા અને ગરમ મિજાજ અવારનવાર પ્રગટ થતો હોય છે.

પોતાનો જ કક્કો સાચો ઠરાવવા પ્રાયસ થતો હોય છે. સામી વ્યક્તિ આપણા મત સાથે સંમત થાય કે ન થાય, પરંતુ આપણે તેનાથી વ્યથિત થયા વગર તેની વાત ધ્યાનપૂર્વક સાંભળી જોઈએ. દરેક માણસને પોતાની રીતે વિચાર કરવાનો અને એ વિચારની અભિવ્યક્તિનો અધિકાર છે. આમાં ગુસ્સે થવાની કે રોષે ભરાવાની જરૂર નથી. કેટલાક માણસોનો સ્વભાવ જ એવો હોય છે કે તેઓ ધીરજથી શાંતિથી વાત કરી શકતા નથી.

ધર્મમાં કહ્યું છે કે મન, વચન અને કાયાએ કરીને જાણતા કે અજાણતા કોઈને દુઃખ પહોંચે એવું કરવું નહીં. જીભથી સ્થૂળ અને સૂક્ષ્મ હિંસા રોજબરોજ થતી હોય છે. આ શબ્દ હિંસાને રોકવી જોઈએ. માણસે વાણી પર એટલે કે જીભ પર અંકુશ રાખવો જોઈએ. જીભ પર અંકુશ રાખવો એટલે મૌન ધારણ કરવું. ગુસ્સો આવે, મનમાં રોષ ઊભો થાય ત્યારે ગમે તેમ બોલી નાખીને આવેશનો ઊભરો શાંત કરવા કરતાં મૌન ધારણ કરીને શાંતિ, સમતા અને સ્થિરતા ધારણ કરવી વધુ સારી છે. મૌનથી મન શાંત થઈ જશે અને ગુસ્સો એની મેળે ઓગળી જશે. ક્રોધ અને અહંકારનો ઊભરો બહાર આવે તેના કરતા અંદર શમી જાય એ વધુ સારું છે. આનાથી મન શાંત અને હળવું થઈ જશે અને સ્વસ્થતા ઊભી થશે. અણગમતી બાબતો અંગે અચનાક ગુસ્સે ભરાઈને આપણે બીજાની નારાજગી વહોરી લેતા હોઈએ છીએ. આવા વ્યર્થ અકારણ ગુસ્સાથી તણાવ ઊભો થાય છે અને મન બેચેન અને વ્યગ્ર બને છે. આવા ગુસ્સા પછી આપણને આપણી ભૂલનો ખ્યાલ આવે છે, પરંતુ આ ડહાપણ ક્ષમ્યનું બની જાય છે.

કેટલાક પોતાને ડાહ્યા ગણાવતા મૂર્ખ માણસો બડબડાટ કરતા હોય છે, ગપ્પા ચલાવતા હોય છે અને ખોટી દલીલબાજી ચલાવીને ઊંચા સાદે ભૂમબરાડા પાડીને સામી વ્યક્તિને ચૂપ કરી દેતા હોય છે અને પોતાની ભૂલોનો બચાવ કરતા હોય છે. ‘નરસા માણસની પાંચ શેરી ભારે’ એ ન્યાયે લોકો તેનો બડબડાટ સાંભળી લેતા હોય છે, પરંતુ લોકોના દિલમાં તેમનું માન રહેતું નથી. શાણો માણસ ખોટા વાદવિવાદમાં ઉતરતો નથી. તે ખુલ્લે દિલે પોતાની ભૂલનો સ્વીકાર કરતો હોય છે. આવા માણસો મીઠી વાણી અને મધુરતાથી લોકોના દિલમાં સમાઈ જતા હોય છે.

પ્રેમ અને સ્નેહમાં ભાષા કરતા મૌનનું માધ્યમ વધુ અસરકારક અને અર્થપૂર્ણ બને છે. કારણ કે તેમાં શબ્દો કરતા ભાવનું વધુ મહત્ત્વ છે. માણસ જ્યારે ચૂપ હોય છે ત્યારે તેની આંખો અને ચહેરા પરના ભાવમાં વધુ ઊંડાણ જોવા મળે છે.

જેને ચહેરો વાંચતા આવડે છે તેને હૃદયના ભાવો વાંચતા આવડી જાય છે. ચહેરો નિખાલસ અને નિર્દોષ દીસે છે ત્યારે હૃદયના ભાવો તેમાં અંકિત થયા હોય છે. આ હૃદયની ભાષા છે. જગતની તમામ ભાષાઓ કરતા આ ભાષા વધુ બળવતર છે. ચૂપ રહેવું એ પણ શીખવા જેવું છે. એકવાર ગ્રીક તત્ત્વચિંતક સોક્રેટિસ પાસે એક યુવક આવ્યો અને કહ્યું હું આપની પાસે તાલીમ લેવા આવ્યો છું. મારે બોલતા શીખવું છે. સર્વોત્તમ વક્તા બનવું છે. ઈતિહાસમાં મારે મારું નામ અમર કરવું છે. આમ યુવક સતત બોલતો રહ્યો. આખરે એ બોલતા અટક્યો એટલે સોક્રેટિસે કહ્યું ભલે હું વક્તૃત્વકળા શીખવીશ, પરંતુ તારે છ મહિના નહીં, એક વર્ષ તાલીમ લેવી પડશે.

યુવકે કહ્યું, ‘આમ કેમ ? હું બોલવામાં શું સાવ કાચો છું?’ સોક્રેટિસે કહ્યું, ‘ના, કારણ કે મારે તને બોલતા શીખવતા પહેલાં ચૂપ રહેતા શીખવવું પડશે.’

બોલવા કરતા મૌન રહેવું વધુ કઠિન છે. જીવનમાં

બોલવાનું જેમ મહત્ત્વ છે તેમ મૌનનું પણ અદકરું મહત્ત્વ છે. મૌન એક અદ્ભુત તાકાત છે. શબ્દો જ્યારે ઓછા પડે છે ત્યારે મૌન ઘણું અસરકારક પુરવાર થાય છે. ઉશ્કેરણી વચ્ચે મૌન જાળવવું એ ખરી કસોટી છે, પરંતુ જેમને કોઈના પ્રત્યે રાગ-દ્વેષ નથી તેઓ ટીકા, નિંદા કરનારો માણસ ઈચ્છે છે કે આની તમારા પર અસર થાય અને તમે તેનો ઉગ્ર પ્રતિભાવ વ્યક્ત કરો. પણ તમે જ્યારે મૌન ધારણ કરો છો ત્યારે તેમનું આ હથિયાર બુકું થઈ જાય છે. મૌન એ નબળાઈ નથી, પરંતુ એક અદ્ભુત તાકાત છે.

માણસ પોતાના વિશે વાતો કરવાનું ટાળે છે ત્યારે તે મૌનની નજીક હોય છે. સફળ માણસો પોતાની સિદ્ધિના બણગા ફૂંકતા નથી અને નીતિવાન માણસોને પોતાની નૈતિકતા અંગે કશું કહેવાની જરૂર રહેતી નથી. જે લોકો નાની એવી સિદ્ધિ હાંસલ કરીને રાઈનો પર્વત બનાવતા હોય છે તેમનું નૈતિકબળ ક્ષીણ થઈ જાય છે. બનાવટી ફૂલોની સુગંધ લાંબો સમય ટકતી નથી.

‘જ્ઞાતિસેતુ’ સ્પેશિયલ દિપોત્સવી અંક માટે આહ્વાન

જ્ઞાતિસેતુ તથા દેશવિદેશની ડીજિટલ દુનિયાના નેટવર્ક સાથે સંકલિત આપણી વેબસાઈટ .. આપણા શહેરો, તાલુકા મથકો અને ગામડાઓ સાથે ગુજરાતમાં ૭૯ સ્થળો અને ૭ રાજ્યોમાં દશ દશક ઉપરાંતની જગ્યાએ રહેતા પરિવારોને સાંકળતા આ સેતુના નેટવર્ક સાથે અસંખ્ય વાંચકો અને તેને વારંવાર વાંચતા કેટલાક સુજ્ઞ ચિંતકો સંકળાયેલ છે, અને સેતુની માંગ તેમજ તેનો વ્યાપ દરેક કક્ષાએ ચાલતા નાના-મોટા આપણા કંસારા સોની સમાજના મંડળોના સહકાર અને સહયોગથી વિસ્તરી રહેલ છે.

ઉપરોક્ત હકીકત ધ્યાનમાં લઈને સેતુ વ્યવસ્થાપક સમિતિએ આવતી દિવાળી માટે દરેક વાંચક, પરિવાર અને મંડળોને એક અનેરી યાદગાર ગીફ્ટ આપવાનું આયોજન કરેલ છે, અને તે યાદગાર ભેટ રહેશે આપણા પરિવારો તેમજ આપણી પરંપરાઓનું સંકલન. તમો જ્યારે જરૂરત જણાય ત્યારે તેમાંથી માહિતી મેળવી શકો, મમળાવી શકો અને તેનો ઉપયોગ કરી શકો, આવતી પેઢીને સંભારણારૂપે આપી શકો તેવી ગ્રંથસ્થ માહિતીને કમબદ્ધ કરતો આ દિપોત્સવી અંક તૈયાર થઈ રહ્યો છે. માટે આપને વિનંતી સાથે આગ્રહ છે કે આપની પાસે આપના પરિવાર વિશે, ગઈ પેઢીના વ્યક્તિ વિશેષની ઉપલબ્ધીઓ, વર્તમાન પેઢીની વ્યક્તિઓની સેવા પ્રવૃત્તિઓ કે વિશિષ્ટ ક્ષેત્રે મેળવેલ કામચાખીઓ જેમાંથી આવતી કાલની પેઢી પ્રેરણા મેળવે, ગૌરવ અનુભવે અને આપણા નાનાશા સમાજને દેશની મોઝાઈકમાં એક આગવું સ્થાન અપાવે તેવી વિગતો, નીચે આપેલ ફોર્મટમાં, ફોટોગ્રાફ કે દસ્તાવેજો સાથે તા. ૧૮ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૫ રવિવાર સુધીમાં આ અંકના સંપાદકશ્રીઓને મળી જાય તે રીતે કુરીયર કે પોસ્ટ દ્વારા મોકલી આપવા વ્યવસ્થા કરવા વિનંતી.

માહિતી મોકલનારનું નામ, સરનામું તેમજ સંપર્ક નંબર	માહિતીની ટૂંકી વિગત (માહિતી જોડાણ તરીકે મોકલવી)	પોતાના લખાણ સિવાય સાથે જોડલે દસ્તાવેજ કે ફોટોકોપી (ઝેરોક્ષ નકલ)ની વિગત

: સંપાદકો :

આપણી પરંપરાઓ
એકતા કડ્ડા
અંજાર

આપણા પરિવારો
ટી. એલ. કંસારા
ડી-૧૨, સુપર સોસાયટી, રામદેવનગર રોડ,
સેટેલાઈટ, અમદાવાદ-૧૫. ફોન : ૦૭૯-૨૬૯૩૭૫૯૦

શ્રી માઝ કંસારા સોની જ્ઞાતિ દ્વારા વર્ષ ૨૦૧૪-૨૦૧૫માં ઉત્તીર્ણ થયેલા તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને સન્માનવા સરસ્વતી સન્માન સમારોહનું આયોજન કરવામાં આવેલ. સમારોહનાં અધ્યક્ષપદે જ્ઞાતિનાં પ્રમુખશ્રી દિલિપભાઈ કાજી બગ્ગા તથા અતિથિ વિશેષ નવિનભાઈ ઈન્દરજી હેડાઉ, ધીરજલાલ ઓધવજી બારમેડા, પ્રો. કમલેશભાઈ કે. બુદ્ધભટ્ટી, હિતેશ રસીકલાલ બીજલાણી, કીર્તિભાઈ કેશવજી સોલંકી, જગદીશભાઈ દયારામ ચૌહાણ, ચંદ્રકાન્ત જટુભાઈ ચનાણી, હર્ષદભાઈ જવેરીલાલ બુદ્ધભટ્ટી, અખિલ કચ્છ કેળવણી ઈંડ ટ્રસ્ટનાં ટ્રસ્ટી ધર્મેન્દ્રભાઈ ઓ. બારમેડા, માંડવી ઘટકનાં પ્રમુખ હરેશભાઈ એન. બારમેડા, ગાંધીધામનાં ભરતભાઈ ટી. બગ્ગા,

આયોજન અંગે જણાવેલ. શૈક્ષણિક કાયમી ઈંડ સમિતિનાં મંત્રી પ્રદિપભાઈ બીજલાણી દ્વારા અહેવાલ રજૂ કરેલ. મહિલા મંડળનાં પ્રમુખ રોહિણીબેન બુદ્ધભટ્ટી દ્વારા નિબંધ સ્પર્ધાનાં સ્પર્ધકોને સન્માનયા હતા.

અખિલ કચ્છ કેળવણી ઈંડ ટ્રસ્ટનાં ધર્મેન્દ્રભાઈ ઓ. બારમેડા દ્વારા સમગ્ર કચ્છનાં વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ દ્વારા સહાય માટે આ ટ્રસ્ટને મજબૂત કરવા જણાવેલ હતું.

ત્યારબાદ ધો. ૧૦થી ૧૨ ઈનામ વિતરણ કરવામાં આવેલ જેનું સંચાલન સંજયભાઈ એ. બુદ્ધભટ્ટી દ્વારા કરવામાં આવેલ.

ત્યારબાદ ભુજ જ્ઞાતિ ટ્રસ્ટ દ્વારા નવું શૈક્ષણિક પ્રોજેક્ટ

પશ્ચિમ કચ્છનાં લખમશીભાઈ આઈ. કોટડીયા, શારદાબેન પોમલ, રોહિણીબેન બુદ્ધભટ્ટીનું પુષ્પગુચ્છથી સ્વાગત જ્ઞાતિ મંત્રી શ્રી રાજેશભાઈ સોલંકી, શિક્ષણ સાંસ્કૃતિક સમિતિ મંત્રી ભરતભાઈ હિંમતલાલ બગ્ગા દ્વારા કરવામાં આવેલ.

કાર્યક્રમની શરૂઆતમાં જ સ્ટેજ ઉપર પધારેલ મહાનુભાવો દ્વારા દીપ પ્રાગટ્ય કરવામાં આવેલ. ત્યારબાદ સ્વાગત ડાન્સ મૈત્રી અનિલભાઈ પોમલ દ્વારા કરવામાં આવેલ.

ધો. ૧થી ૮ ગુજરાતી માધ્યમ, અંગ્રેજી માધ્યમના વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કાર્યક્રમ પરેશભાઈ ગુજરાતી, મહેશભાઈ ગુજરાતી દ્વારા કરવામાં આવેલ.

ચંદ્રકાન્ત જટુભાઈ ચનાણી દ્વારા શૈક્ષણિક સમિતિનાં અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવેલ જેમાં અંદાજિત ૧૭૦ વિદ્યાર્થીઓને સન્માન કરવામાં આવશે તેવું જણાવેલ.

ત્યારબાદ યુવકમંડળનાં સમગ્ર વર્ષનાં કાર્યક્રમ અંગે મંત્રી જીગર બુદ્ધભટ્ટી તેમજ અનિલભાઈ છત્રાળા દ્વારા મેગા નવરાત્રી

‘ટેલન્ટ સર્ચ’ની જાહેરાત કરવામાં આવેલ જેની સમગ્ર માહિતી પ્રોફેસર કમલેશભાઈ કે. બુદ્ધભટ્ટી દ્વારા સમજાવવામાં આવેલ. જે વિદ્યાર્થીઓ ધોરણ ૧૨ પાસ હોય અને કોલેજમાં અભ્યાસ કરતાં તેમજ ૨૫ વર્ષ સુધીનાં વિદ્યાર્થીઓ ટેલન્ટ સર્ચમાં ભાગ લઈ શકશે જેમાં જનરલ નોલેજનાં પ્રશ્નો પૂછાશે એવું જણાવેલ. પ્રથમ નંબર, બીજા, ત્રીજા ક્રમે આવનારને જ્ઞાતિ તરફથી ૧૦,૦૦૦, ૭,૦૦૦, ૫,૦૦૦નાં ઈનામની જાહેરાત કરવામાં આવેલ.

ત્યારબાદ મેડીકલ કાયમી ઈંડ સમિતિનાં મંત્રી દ્વારા આધારકાર્ડ BPL કાર્ડ, જેવાં વિવિધ સરકારી સહાય અંગેની જાણકારી સમાજને મહેશભાઈ ગુજરાતી દ્વારા આપવામાં આવી.

જ્ઞાતિ પ્રમુખ શ્રી દિલિપભાઈ કે. બગ્ગા દ્વારા જ્ઞાતિનાં યુવકો અને સફળ થયેલાં વિદ્યાર્થીઓને સમાજમાં વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ભાગ લઈ અને સમાજને ઉપયોગી થાય તેવું જણાવેલ. તેમજ વહીવટ કાર્યમાં આગળ વધવા અંગે જણાવેલ.

ત્યારબાદ પ્રમુખશ્રી હસ્તે લાયોન્સ ક્લબનાં પ્રમુખ પુષ્પાબેન જગદીશભાઈ ચૌહાણનું સન્માન કરવામાં આવેલ. તેમજ ટેકનીકલ કર્મચારી મહામંડળનાં પ્રમુખ મહેશભાઈ એમ. ગુજરાતી તથા કચ્છ યુનિવર્સિટી ક્લાર્કસંઘનાં પ્રમુખ કૃપાલીબેન જે. મૈયાનું સન્માન કરવામાં આવેલ. કચ્છ યુનિવર્સિટી સેનેટ સભ્ય પ્રો. કમલેશભાઈ કે. બુદ્ધભટ્ટીનું સન્માન કરવામાં આવેલ. ઉપરાંત રાષ્ટ્રીય સિદ્ધિ પામનાર રીયા ડી. બાડમેરા (કરાટે), શ્રુતિ યોગેશભાઈ સોની(જુડો)નું સન્માન કરવામાં આવેલ. તેમજ જ્ઞાતિ ટ્રસ્ટને રૂ. ૧૧૦૦૦ ઉપરનું દાન આપનાર વિવિધ દાતાઓનું સાલ ઓઢાડી સન્માન કરવામાં આવ્યું.

ત્યારબાદ કોલેજ કક્ષાનાં વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ જેમાં વિવિધ ઉચ્ચડીગ્રીવાળા M.E., C.A., B.D.S., M.D.S., B.A.M.S. જેવાં ઉચ્ચડીગ્રી વાળાનું જ્ઞાતિ દ્વારા ચાંદીનાં મેડલ પહેરાવી સ્પેશિયલ સન્માન કરવામાં આવ્યું.

ઉપરોક્ત કાર્યક્રમમાં

ધોરણ ૧થી કોલેજ કક્ષાનાં ઈનામો દાતાશ્રી પ્રભુદાસ ખેતશી ગુજરાતી તેમજ ખેતશી ખેંગાર ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ધોરણ ૧થી ૮નાં પ્રોત્સાહિત ઈનામ દાતા સ્વ. ચંચળબેન વેલજી ભગવાનજી ટ્રસ્ટ (આફ્રિકાવાળા) હા. નવિનભાઈ ઈંદરજી હેડાઉ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ધોરણ ૧થી ૧૨ અંગ્રેજી માધ્યમનાં ઈનામો સ્વ. લાડુબેન નરભેરામ સોલંકી હસ્તે પ્રાણલાલ નરભેરામ સોલંકી દ્વારા આપવામાં આવેલ હતા.

અન્ય પ્રોત્સાહિત ઈનામોમાં અખિલ ભારતીય માટ્ર કંસારા સોની જ્ઞાતિ મહામંડળ દ્વારા ધોરણ ૧૦ અને ૧૨માં પ્રથમને રૂ. ૫૦૦ ઈનામ ઉપરાંત સ્વ. અમૃતલાલ વાલજી હેડાઉ,

સ્વ. વાલજી નારાણ હેડાઉ, વિજયભાઈ દયારામ બુદ્ધભટ્ટી, સ્વ. વાલજી ખેતશી ગુજરાતી, સ્વ. કાનજીભાઈ મીઠુભાઈ બગ્ગા, સ્વ. માવજી ખીમજી બારમેડા, બુદ્ધિલાલ લખમશી કટ્ટા, સ્વ. રસિકલાલ દામજી બિજલાણી દ્વારા અન્ય ઈનામો આપવામાં આવેલ.

સ્ટેજ પર ઉપસ્થિત મહેમાનો ઉપરાંત કાર્યકરો ચંદુભાઈ જે. ચનાણી, હિતેશભાઈ પોમલ, નિતિનભાઈ હેડાઉ, અશોક જેન્તીલાલ બુદ્ધભટ્ટી, દિપક ડી. પોમલ, અનિલ છત્રાળા, સુનિલભાઈ પોમલ, રાજેશ સોલંકી, મુકેશ બારમેડા, મુળજીભાઈ કટ્ટા, ભાવેશભાઈ બગ્ગા, ભરતભાઈ એચ. બગ્ગા દ્વારા વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.

આ ઉપરાંત ચાલુ કાર્યક્રમ દરમ્યાન પ્રોગ્રામ ખર્ચ અંગે દાન મળેલ. દાતાશ્રી રૂ. ૧૦,૦૦૦ સ્વ. કાનજી મીઠુભાઈ બગ્ગા પરિવાર, ૧૧૦૦૦ સ્વ. દયારામ મુળજી ચૌહાણ પરિવાર, ૧૧૦૦૦ સ્વ. જટુભાઈ વેલજી ચનાણી પરિવાર, ૧૧૦૦૦ સ્વ. મગનલાલ વેલજી ચનાણી પરિવાર, ૫૦૦૦ ધીરજલાલ ઓધવજી બારમેડા, ૫૧૦૦ કીર્તિભાઈ કેશવજી સોલંકી, ૫૦૦૦ મહેન્દ્ર કાંતિલાલ બારમેડા(માધાપર) ઉપરાંત સમગ્ર ભોજનનો ખર્ચ સ્વ. જવેરીલાલ શીવજી બુદ્ધભટ્ટી પરિવાર દ્વારા આપવામાં આવેલ.

આ ઉપરાંત શૈક્ષણિક કાયમી ફંડ સમિતિને દાતાઓ તરફથી રૂ. ૬૫,૦૦૦નું નોંધપાત્ર દાન મળેલ.

સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન સંજીવ એ. બુદ્ધભટ્ટી, પરેશભાઈ ગુજરાતી, રાજેશભાઈ સોલંકી, મહેશભાઈ ગુજરાતી, શિક્ષણ સમિતિનાં કન્વીનર શ્રી ચેતનભાઈ ઈશ્વરલાલ બારમેડા દ્વારા કરવામાં આવેલ.

- પ્રેષક : ચેતન બારમેડા - ભુજ

રાયપુરે છત્તીસગઢ ક્ષેત્રે રહેતા મારું કંસારા સોની સમસ્ત જ્ઞાતિ દ્વારા પ્રત્યેક વર્ષે શ્રાવણમાસની ઉજવણીનું કાર્યક્રમ આયોજિત કરવામાં આવે છે.

રાયપુરમાં આપણી જ્ઞાતિનું ભવન હોવા છતાં પિકનિક જેવું પણ લાગે તે માટે આ વર્ષે શહેરની બહાર રિસોર્ટમાં કાર્યક્રમ રાખવામાં આવે છે. શહેરથી દૂર હોવાને કારણે આવવા-જવા

આવેલ. જે મુખ્ય આકર્ષણ રહેલ.

વિમોચનના અવસરે અધ્યક્ષ કૌશિકભાઈ કિશોરભાઈ કટ્ટા દ્વારા વરિષ્ઠજનોને ધન્યવાદ આપી એમનું શ્રીફળ સાથે બહુમાન કરવામાં આવ્યું.

વિમોચન પછી વિભિન્ન સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રજૂ થયેલ, શરૂઆતમાં ૦-૫ વર્ષના બાળકો માટે ફેન્સી ડ્રેસ પ્રતિયોગિતા અને સ્વીટકોર્ન સેર વગેરે પ્રતિયોગિતાઓ રાખવામાં આવેલ.

બપોરના ૨-૦૦ બાવ્યાનું વિવિધ વાનગીઓ યુક્ત ભોજન કર્યા બાદ કપલ ગેમ શો (એક દૂજે કે લિએ), તથા મહા તમ્બોલ ગેમ શો રાખવામાં આવેલ.

આ બધા જ કાર્યક્રમમાં ઉંમરની કોઈ સીમા(બંધન)ના હોવાના કારણે એમાં બહોળી સંખ્યામાં જ્ઞાતિજનોએ ભાગ લીધો અને બધાએ બહુ જ આનંદ મળ્યો.

સાંજના ચા-કોફી અને પાણીપુરીની વ્યવસ્થા રાખવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ સ્કૂલ અને કોલેજમાં જ્ઞાનાર્જન કરતા વિદ્યાર્થીઓને ઉત્સાહવર્ધન થાય તે માટે સર્ટિફિકેટ અને પારિતોષિક આપવામાં આવ્યા. દિવસભરમાં યોજાયેલ પ્રતિયોગિતાઓમાં વિજયી જ્ઞાતિજનોને પણ પારિતોષિક આપવામાં આવ્યા.

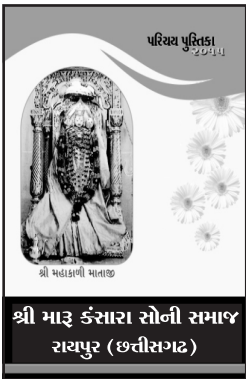
હર્ષોલ્લાસભર્યો દિવસ પૂર્ણ થયા પછી રાત્રિભોજનની વ્યવસ્થા પણ ત્યાં જ રાખી હતી. ભોજન પશ્ચાત જે જ્ઞાતિજનો પોતાના વાહનથી અહીં સુધી આવ્યા હતા તેઓ પોતપોતાના વાહનો દ્વારા અને જે બસથી આવ્યા હતા તે બધા જ દિવસભરના કાર્યક્રમોથી પ્રાપ્ત થયેલ આનંદને માણતા અને સ્મૃતિમાં રાખીને પોતપોતાના ઘરે રવાના થયા...

માટે બસ વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલ. તા. ૧૩-૯-૨૦૧૫ ના રોજ નિશ્ચિત જગ્યાએ બધા એકઠા થઈ બસ અથવા પોતપોતાના વાહન દ્વારા ત્યાં પહોંચેલ. સવારથી ચા-નાસ્તાની વ્યવસ્થા પહેલાથી જ રાખવામાં આવેલ.

આ વર્ષના કાર્યક્રમની શરૂઆત 'ગણેશ વંદના' અને રાષ્ટ્રગાનથી કરવામાં આવી. ત્યાર પછી આપણા જ્ઞાતિજનોને પૂર્ણ વિગત દર્શાવતું બહુપ્રતિક્ષિત 'પરિવાર પરિચય પુસ્તિકા'નું સમાજના ૭૫ વર્ષના ૧૫થી વધુ સભ્યો દ્વારા અને કમિટી સદસ્યો દ્વારા દીપ પ્રજ્જ્વલિત કરી વિમોચન કરવામાં આવ્યું. સમાજના દરેક જ્ઞાતિ પરિવારનો રંગીન ફોટો અને પૂરી વિગત સાથેની આ પ્રથમ પુસ્તિકા આધુનિક શૈલીમાં બનાવવામાં

‘પરિવાર પરિચય પુસ્તિકા’

રાયપુરની 'પરિવાર પરિચય પુસ્તિકા'માં કોણ ક્યાં રહે છે પરિવારના પ્રત્યેક સદસ્યનું પુરું નામ, જન્મ તારીખ, ક્યાં સુધી અભ્યાસ કરેલ છે. તે વર્તમાનમાં આજીવિકા અને અર્થઅર્જન માટે શું વ્યવસાય અથવા નોકરી કરે છે? તથા તેમના મોબાઈલ નંબર વગેરે આપેલ છે.

વિશેષરૂપથી સમાજના રાયપુર સ્થિત પરિવારજનોનાં શ્રુપ કલર ફોટો રાખવામાં આવેલ છે અને તેમાંથી સન ૨૦૦૦ અને તેથી પહેલા જન્મ લેનાર અપરણિત યુવક અને યુવતીઓનો કલર ફોટો અલગથી દર્શાવેલ છે. જેથી પરણાવવા યોગ્ય પાત્ર પહેલી દૃષ્ટિમાં જ નજરમાં આવી જાય. ૧૫ વર્ષના પાત્રનો ફોટો રાખવાનો ઉદ્દેશ્ય પુસ્તિકાને આવતા ૧૦થી વધુ વર્ષો માટે ઉપયોગી બનાવવાનું છે. આ પુસ્તિકા આપણા મારું કંસારા સોની સમાજમાં બનાવેલ સંપૂર્ણ વિગત, કલર ફોટો (શ્રુપ અને સીંગલ) સાથે બનાવેલું દેશનું પ્રથમ પુસ્તક હશે.

આ પુસ્તક આપણા જ્ઞાતિજનોને મંગાવવું હોય તો નીચે લખેલ નંબર ઉપર સંપર્ક કરી શકે છે.

અધ્યક્ષ : કૌશિક કિશોરભાઈ કટ્ટા - ૯૪૦૬૧૨૧૩૯૯ ● સચિવ : નિતિનભાઈ દિલીપભાઈ પોમલ - ૯૮૨૭૧૯૧૫૪૧

‘ધાતુ પરિવાર સેવા ટ્રસ્ટ’ એ સમસ્ત કંસારા સમાજ (ગુજરાત)ની સંલગ્ન સંસ્થા છે. ધાતુ પરિવાર સેવા ટ્રસ્ટ સમાજના વિવિધ વિષયોને કેન્દ્રમાં રાખી તાત્કાલિક અને લાંબા સમયની જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે આયોજનો કરે છે. ટ્રસ્ટે સ્વીકારેલ વિવિધ વિષયોમાં કેળવણી વિષયને વિશેષ પ્રાધાન્ય આપેલ છે અને સમાજનાં તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન અને આર્થિક રીતે વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી થવાનું કાર્ય કરે છે.

ઘણા સમયથી ચાલતી વિચારણા બાદ ટ્રસ્ટ આ વિષયમાં વિશેષ ‘કેળવણી વિષયક કાર્યક્રમ’નું મંગલાચરણ આ વર્ષે કરેલ છે. તા. ૧૩-૯-૧૫, રવિવારના રોજ, કુશાભાઉ ઠાકરે હોલ, સી.ટી.એમ. ચાર રસ્તા, રામોલ, અમદાવાદ ખાતે “વિદ્યાર્થી સત્કાર સમારંભ” યોજવામાં આવેલ. વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫માં ઉત્તીર્ણ થનાર નીચે મુજબના વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ :

- (૧) ધોરણ-૧૦માં પ્રથમ, દ્વિતીય, અને તૃતીય આવનાર
  - (૨) ધોરણ-૧૨(સામાન્ય તથા વિજ્ઞાન પ્રવાહ)માં પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય આવનાર
  - (૩) અનુસ્નાતક અને તેની ઉપરની પરીક્ષા પાસ કરનાર
  - (૪) રાજ્યકક્ષા તથા રાષ્ટ્રકક્ષાએ વિશિષ્ટ પ્રમાણપત્ર મેળવનાર.
- સવારે ૯-૩૦ વાગ્યે રજીસ્ટ્રેશન તથા ચા-નાસ્તો કર્યા બાદ આશરે ૧૧ વાગ્યે કાર્યક્રમની શરૂઆત થયેલ. વિશિષ્ટ અભ્યાસ તેમજ સામાજિક યોગદાન આપનાર અતિથિ વિશેષોનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૧) ડૉ. નારાયણભાઈ કંસારા (Ph.D., સંસ્કૃત), અમદાવાદ (રાષ્ટ્રપતિ ચંદ્રક સન્માનિત)
  - (૨) ડૉ. સુકુમારભાઈ બી. કંસારા, MBBS અમદાવાદ
  - (૩) ડૉ. રસીકભાઈ એન. વાઢેર, MBBS દામનગર
  - (૪) શ્રી ગણપતલાલ ઠાકોરદાસ પચ્ચીગર, રીટાયર્ડ એન્જિનિયર, સુરત
  - (૫) શ્રી જીતેન્દ્રભાઈ ખીમચંદભાઈ કરથીયા, રીટાયર્ડ એન્જિ., વડોદરા
  - (૬) શ્રી કાંતિલાલ ઝેડ. કંસારા C.A., અમદાવાદ
  - (૭) શ્રી જગમોહનભાઈ ડી. લાલાણી, C.A., મુંબઈ
  - (૮) શ્રી કાંતિભાઈ એન. સોલંકી, એડવોકેટ, જામનગર

- (૯) શ્રી મહેન્દ્રભાઈ કંસારા, એડવોકેટ, ભરૂચ
- (૧૦) શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ કંસારા, નિવૃત્ત પ્રિન્સીપાલ, સી.એન. ફાઈન આર્ટ્સ કોલેજ, અમદાવાદ
- (૧૧) ડૉ. સંદિપભાઈ વાસણવાળા (Ph.D.), સુરત
આ પ્રસંગે કુલ ૭૦ વિદ્યાર્થીઓનું ટ્રસ્ટ તરફથી ચાંદીનો મેડલ તથા પ્રમાણપત્રથી સન્માન કરવામાં આવેલ, જે પૈકી :
- (૧) ધોરણ-૧૦માં ૮૦%થી વધુ માર્ક્સ મેળવનાર કુલ ૧૦ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૨) ધોરણ-૧૨ (સામાન્ય તથા વિજ્ઞાન પ્રવાહ) પ્રથમ, દ્વિતીય તથા તૃતીય આવનાર કુલ-૬ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૩) એન્જિનિયરીંગ શાખામાં કુલ ૧૭ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૪) C.A., MBA, M.Com., MCA, M.Sc. વિ. શાખાઓમાં કુલ ૧૭ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૫) મેડિકલ વિદ્યાશાખામાં કુલ ૫ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૬) Ph.D.તથા અન્ય ડિપ્લોમાં અભ્યાસક્રમમાં કુલ ૪ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૭) LL.B. માં એક વિદ્યાર્થીનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૮) B.Ed. માં કુલ ૩ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.
- (૯) રમતગમત તથા સંગીતના ક્ષેત્રમાં કુલ ૬ વિદ્યાર્થીઓનું સન્માન કરવામાં આવેલ.

તે ઉપરાંત સમસ્ત કંસારા સમાજ(ગુજરાત) દ્વારા “મેરેજ બ્યુરો” થકી નક્કી થયેલ ૩ યુગલોનું પણ સન્માન કરવામાં આવેલ.

ટ્રસ્ટનાં પ્રમુખશ્રી બટુકભાઈ કંસારા તથા દરેક અતિથિ વિશેષોએ જ્ઞાતિજનોને ઉદ્બોધન કરેલ. તથા શ્રી ધાતુ પરિવાર સેવા ટ્રસ્ટ તરફથી ચાંદીના મેડલ તથા પ્રમાણપત્ર પણ આપવામાં આવેલ. તદ્ઉપરાંત

- (૧) કંસારા હસમુખભાઈ પરિવાર તરફથી રોટેટીંગ શીલ્ડ
- (૨) ડૉ. ઉપેન્દ્રભાઈ ક્લાઈગર, સુરત - પુરસ્કાર
- (૩) શ્રી કોકીલાબેન દંગી, જામનગર - પુરસ્કાર
આ કાર્યક્રમના અંતમાં આશરે ૪૦૦ જ્ઞાતિજનો ભોજન લીધાં બાદ બપોરે ૩ વાગ્યે હોલ પરથી વિદાય લીધી. આભાર.

“અખિલ ભારતીય સ્વર્ણકાર સમાજ વિકાસ એવમ્ શોધ સંસ્થાન”ના રાષ્ટ્રીય સચિવશ્રી માનનીય શ્રી નટવરભાઈ ચોકસીના અનુરોધથી કચ્છ ખાતે ૨૦-૮-૧૫ના રોજ સંગઠકશ્રી હરીશભાઈ ગેરીયાની અધ્યક્ષતમાં મળેલી બહેનોની નોંધપાત્ર હાજરીવાળી બેઠકમાં વિચાર વિમર્શના ફળ સ્વરૂપે કચ્છ સંગઠનને સુદઢ બનાવવા માટે સર્વાનુમતે કાર્યક્રમ બહેનોની વિવિધપદ પર નિયુક્ત કરાઈ હતી.

૧. હેમાબેન સોની (ભુજ) કચ્છ જિલ્લા મહિલા અધ્યક્ષ
૨. દિપ્તીબેન સોની (ભુજ) કચ્છ જિલ્લા મહિલા ઉપાધ્યક્ષ
૩. લતાબેન આઈ. સોલંકી (ભુજ) કચ્છ જિલ્લા મહામંત્રી
૪. મીનાબેન સોની (ભુજ) કચ્છ જિલ્લા મંત્રી
૫. સુશ્રી હેતલબેન સોની (નખત્રાણા) કચ્છ જિલ્લા સંગઠક તા. ૨૮-૮-૧૫ના રોજ અખિલ ભારતીય સ્વર્ણકાર

લતાબેન સોલંકી

હેતલબેન સોની

રોહિણીબેન બુદ્ધભટ્ટી

જેષ્ઠાબેન બારમેડા

સમાજ વિકાસ એવમ્ શોધ સંસ્થાનની કચ્છ જિલ્લા મહિલા સંગઠનના હોદ્દેદારોની બેઠક મળી હતી જેમાં નિયુક્ત થયેલા નવા હોદ્દેદારોનું સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું. આગામી કાર્યક્રમોની ચર્ચા વિચારણા કરવામાં આવેલ સાથે સાથે ભુજ તાલુકાના હોદ્દેદારો સભ્યોની વરણી કરવામાં આવેલ.

૧. રોહિણીબેન બી. બુદ્ધભટ્ટી ભુજ તાલુકા મહિલા અધ્યક્ષ
  ૨. જેષ્ઠાબેન એ. બારમેડા ભુજ તાલુકા મહિલા ઉપાધ્યક્ષ
  ૩. દિપ્તીબેન પી. ચાંપાનેરી ભુજ તાલુકા મહિલા મહાસચિવ
  ૪. અસ્મિતાબેન ડી. રાણપુરા ભુજ તાલુકા મહિલા મહાસચિવ
  ૫. દિપાબેન સંજયભાઈ ભુજ તાલુકા મહિલા સંગઠક
- શ્રી માડુ કંસારા સોની જ્ઞાતિ મહિલામંડળના અરૂણાબેન બુદ્ધભટ્ટી, સુધાબેન બુદ્ધભટ્ટી, કીમ છત્રાળા, શીતલબેન બુધભટ્ટી, ખુશાલીબેન બુદ્ધભટ્ટીની સભ્યો તરીકે વરણી કરવામાં આવેલ.

શ્રી માડુ કંસારા સોની જ્ઞાતિ મહિલા મંડળ-ભુજ

નિબંધ સ્પર્ધા

બુદ્ધભટ્ટી (૨) અંજલી એન. બીજલાણી વિજેતા થયા હતા.

લતાબેન સોલંકીએ બે મહિના બેઝીક ઈંગ્લીશના ક્લાસ કરાવેલ તેમનું શૈક્ષણિક કાર્યક્રમમાં મહિલા મંડળ ભુજ જ્ઞાતિ વતી જ્ઞાતિ પ્રમુખ શ્રી દિલીપભાઈ બગ્ગાના હસ્તે સન્માન કરવામાં આવેલ.

શ્રી માડુ કંસારા સોની જ્ઞાતિ મહિલા મંડળ ભુજ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ માટે નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. નિબંધના વિષયો હતા (૧) સાયબર ક્રાઈમ (૨) કારકિર્દી ઘડતર (૩) ડીઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ.

નિબંધના વિજેતાઓને શૈક્ષણિક કાર્યક્રમમાં પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યા હતા અને અન્ય ભાગ લેનારને આશ્વાસન ઈનામ આપવામાં આવ્યા હતા.

પ્રોફેસર શ્રી કમલેશભાઈ બુદ્ધભટ્ટી અને જયશ્રીબેન પરમારે નિર્ણાયકની ભૂમિકા ભજવી હતી. પ્રથમ ક્રમાંકે (૧) કૃપા એમ. સાકરિયા અને દ્વિતીય ક્રમાંકે (૧) શિવાની એમ.

સમસ્ત કંસારા સમાજ-ગુજરાતના અન્ય વિકસતી જાતિઓ કે ઓબીસી (અધર બેકવર્ડ ક્લાસ)માં જવા માટેના લગભગ બે દાયકાના પ્રયત્નોનો સરવાળો... હતા ત્યાં ના ત્યાં ? વીસ વરસોમાં વીસ બેચના વિદ્યાર્થીઓ અન્ય પછાત વર્ગોમાં ક્લાસીફાઈડ ના થવાને કારણે બબ્બે-ચઘ્યાર માર્ક્સ વધારે મળવા છતાં પણ પોતાની કેરીયર પોતાને મનગમતા વિષયોમાં, ન બનાવી શક્યા અને તેટલા જ બેચના નોકરીયાતો પોતાના પ્રમોશનો ખોઈ બેઠા અને ઉજળિયાત તરીકે પછાત રહી ગયા!

સરકારો અને તેના મિનિસ્ટરો તો બદલતા રહે. બ્યુરોક્રેટ્સ તેમના પોલિટીકલ માસ્ટર્સ કહે તે મુજબની પોતાને મનઘડત નોંધો કરી કાનૂનના ચોકઠામાં રહીને તેનું અર્થઘટન કરીને કાગળો આગળ ધકેલતા રહે. સમિતિઓ પોતાના મત મુજબ અહેવાલો આપતી રહે. પંચો પોતાની રીતે કાર્યવાહી કરતા રહે, આમ સરકારી રહેમ માંગતા માંગતા પેઢીઓ બદલાતી રહે અને દરેક બેચના વિદ્યાર્થીઓ કે નોકરી વાંચ્છુ યુવા ધન વ્યામપ્ જેવા ચક્રવ્યૂહમાં ફસાતો રહે.

પાટીદારોનો અનામત માટે અવાજ

જ્યારે પાટીદાર જેવી માતબાર કોમ, મહેનતકસ ખેડૂતો, જમીનદારો, ખેતીનો ટેક્ષફી આવક ભોગવતા રહે, ઈન્ડસ્ટ્રી અને બાંધકામ તેમજ શિક્ષણ અને ટ્રેડિંગ જેવા વિવિધ ક્ષેત્રોમાં ફેલાયેલ તેમજ સમાજના આર્થિક વિકાસમાં પોતાના કામકાજ અને વસ્તીની સંખ્યાને આધારે સિંહફાળો આપતો સમાજ જ્યારે અનામત માટે આંદોલનો કરે છે ત્યારે માર્ઈકોસ્કોપિક માર્ઈનોરીટી ધરાવતા કંસારાઓ પોતાના ટ્રેડિશન કામકાજો દ્વારા પોતાની એરણ અને હથોડાના જોડે હજુ પણ પોતાનું અને પોતાના પરિવારના સભ્યોનું પેટીયું રળી રહ્યા છે. આ જોવું હોત તો શિહોર, વિસનગર, વઢવાણ કે નડિયાદ જેવા કોઈપણ સ્થળની મુલાકાત પૂરતી છે અને કચ્છ જેવા અલ્પ વિકસિત પ્રદેશના દૂર્ગમ ગામડાઓમાં પણ કલઈ, સાંધણા તેમજ ફેરીનું કામકાજ ન રહેતાં કેટકેટલાયે કુટુંબોની હાલત ન કહેવાય ન સહેવાય તેવી થઈ ગયેલ છે. ત્યારે મુંબઈ રાજ્યમાંથી છૂટા પડેલ ગુજરાત કરતાં તો ત્યાં હોત તો સારું. અનામતના અધિકાર તો ભોગવતા હોત, એવો સંકુચિત વિચાર પણ ક્યારેક કંસારાઓને આવી જતો હોય છે, જે બળાપો ક્યારેક નાની નાની મીટિંગોમાં સાંભળવા મળે છે. અરે રાજસ્થાન અને મધ્યપ્રદેશ જેવા પડોશી

રાજ્યો જ્યારે આજ સમાજને સભાનતા સાથે હમદર્દીથી મૂલવે છે. કારીગરોના સમાજને કારીગરો તરીકે જુએ છે. ત્યારે ગુજરાતના રાજકારણીઓ તો આ સમાજને અન્યાય કરવા માટે જ જાણે ખુરશી સાચવવા બેઠેલ છે.

નેશનલ કમિશન ફોર ઓબીસીની યાદીમાં પડોશી રાજ્યોમાં કંસારાઓનું સ્થાન

પડોશી રાજ્યોના નેશનલ કમિશન ફોર ઓબીસીના લિસ્ટ જોતાં રાજસ્થાનમાં ૪૯ અને પરમાં ક્રમાંકે દર્શાવવામાં આવેલ સ્વાર્ણકાર, સુનાર, સોની, ઠઠેરા, કંસારા, ઈત્યાદિ આપણા સમાજના સભ્યોને અનામતના લાભ દાયકાઓથી આપવામાં આવે છે. તેવી જ રીતે મધ્યપ્રદેશની યાદી જોતાં કસર, કસેરા, તમેરા, તાંબ્રકાર, તામ્રકાર, ઠઠારા ઈત્યાદિ ૩૩માં ક્રમાંકે નોંધાયેલ છે અને તે રાજ્યમાંથી વિભાજિત થયેલ છત્તીસગઢની યાદીમાં ૬૩માં ક્રમે તેમનું અનામતનું સ્ટેટલ ચાલુ રહેલ છે. તેવી જ રીતે મહારાષ્ટ્રની યાદીમાં જોતાં તેમાં ૧૩૪ અને ૧૩૯માં ક્રમે સોનાર, તાંબટ, કસાર, કંસાર, ઈત્યાદિ આપણા સમાજના સભ્યો દેખાય છે. પરંતુ તેજ રાજ્યમાંથી ૧ મે, ૧૯૬૦થી વિભાજિત થયેલ ગુજરાત રાજ્યમાં આ આર્થિક રીતે તેમજ સામાજિક રીતે પાછળ રહી ગયેલ જ્ઞાતિનો છેદ ઉડાવી દેવામાં આવેલ છે. જેને કારણે છેલ્લા પંચાવન વરસોથી આ સમાજના લોકો તેમનું પછાતપણું કોઈપણ જાતની સવલતો વગર સહન કરી રહેલ છે. અને તાજુબની વાત તો એ છે કે આ બાબત સરકારશ્રીના ધ્યાનમાં લાવી સમાજના આગેવાનોએ યોગ્ય કાર્યવાહી હાથ ધર્યા છતાં પણ છેલ્લા વીસ વીસ વરસોથી કોઈ પરિણામ આવેલ નથી.

ગુજરાત વિધાનસભામાં કે પાર્લામેન્ટમાં અત્યાર સુધીમાં કેટલા કંસારા આવ્યા ?

આ સવાલના જવાબમાં જ તમોને આ સમાજ કેટલો નાનો અને પછાત છે તેનો ખ્યાલ આવી જાય છે. નથી તેમના માટે ક્યાંય કોઈ સીટ અનામત નથી તેમની કોઈ બહુમતિ, જાણે આ સમાજ તો પોતાની કારીગીરી દ્વારા સમાજ સેવા કરવા જ સર્જાયેલ છે. તેમને ભણવા દેવાય, તેમને આગળ આવવા દેવાય, તો લોકશાહી પદ્ધતિમાં પોતાનો અવાજ સંભળાય તેવી તાકાત મેળવી શકે ને? દરજી, ધોબી, પ્રજાપતિ, સલાટ, લુહાર, સુથાર વગેરે ગુણવંતરાય આચાર્યે તેમની

કથાઓમાં વર્ણવેલ વહીયાત કોમોમાંથી કંસારા સિવાય લગભગ બધા જ સમાજો અત્યારે ઓબીસી (અધર બેકવર્ડ ક્લાસ)માં આવરી લેવાયેલ છે. તો કંસારા સમાજે શું એટલે પ્રગતિ કરી લીધેલ છે કે તે પાટીદારો કરતાં પણ આગળ નીકળી ગયેલ છે ?

સમાજશાસ્ત્રીઓને પૂછો

આ સમાજના આગેવાનો કે સમાજ માટે અવાજ ઉઠાવતા કીમી લેયરના લોકો સામે ના જોતાં, માત્ર એક અને એક જ પેરામીટર જોવામાં આવે તો પણ પંચના સભ્યશ્રીઓને ખાત્રી થશે કે આ સમાજમાં ગરીબીની રેખા નીચે જીવતા ખાસ્સા એવા કુટુંબો છે. અને આ પેરામીટર છે છેલ્લા વિસેક વરસોથી કંસારા સમાજ દ્વારા દર બીજા વરસે યોજવામાં આવતો પરિચય મેળો, જેમાં ઉમેદવારી નોંધાવતી ભણેલી દીકરીઓ કરતાં ઓછા ભણેલ અને ઓછું કમાતા દિકરાઓની સંખ્યા વધારે હોય છે અને તેથી સ્વાભાવિક રીતે જ તેમને યોગ્ય સાથીદાર મળતા નથી. આનું કારણ સમાજશાસ્ત્રીઓને પૂછવામાં આવે તો તુરત જ કહેશે કે આપણા પુરુષ પ્રધાન દેશમાં ઘર ચલાવવાની જવાબદારી મુખ્યત્વે પુરુષ પર રહેલ છે અને એ રીતે નાનપણથી જ દિકરો બાપા કરતા હોય તે કામ તરફ આકર્ષાય અને દશ બાર વરસનો થયા ત્યારથી જ બાપાને મદદ કરવા દુકાને બેસીને મજૂરી કરતો કે વેપાર કરતો થઈ જાય તેથી ભણતરમાં ધ્યાન ઓછું આપે જેનાં પરિણામે તેને યોગ્ય કન્યા શોધવામાં પણ મુશ્કેલી પડે. જ્યારે દિકરી ઘર સંભાળતી મમ્મી પાસેથી ધીરજ અને શાંતિથી ઘરકામ તો ચીવટ રાખીને શીખી જ લે. તદુપરાંત ભણવામાં પણ તેવી જ ચીવટ દેખાડીને આગળ વધતાં, સ્વાભાવિક રીતે જ પોતાની લેવલનું પાત્ર જ્ઞાતિ કે ઈતર જ્ઞાતિમાં શોધે. આમ પુરુષોમાં બહોળા પ્રમાણમાં ઓછું ભણતર અને પરંપરાગત ધંધો તેમને આર્થિક ઉપાર્જનની રેસમાં પાછળ રાખી દે છે અને તેથી તેઓ ના કોઈને કહી શકાય ના સહી કાય જેવી પરિસ્થિતિમાં પોતાના કુટુંબનો ગુજરાતો માંડમાંડ કરતા હોય છે. આ એક ખૂબ અગત્યનું પાસું જ એ તરફ અંગૂલિ નિર્દેશ કરી જાય છે કે કારીગરોના આ સમાજને લોકશાહીની પ્રક્રિયામાં સામેલ કરી તેમને આગળ લાવવા માટે ચાર-છ દાયકા માટે અનામત રૂપી વ્યવસ્થાનું વાતાવરણ પૂરું પાડીને પ્રોત્સાહન આપવું માત્ર જરૂરી નહીં પણ અનિવાર્ય છે.

અભ્યાસનો માપદંડ

જો અભ્યાસના માપદંડથી આ સમાજને મૂલવવામાં આવે તો શ્રી માડૂ કંસારા સોની જ્ઞાતિ ભુજ(કચ્છ)ની સ્મરણિકા

વસ્તીપત્રક ૨૦૦૮માં આપેલ ૫૩૦૮ સભ્યોની યાદી પ્રમાણે ૭૩ ટકા ઉપરાંત માત્ર પ્રાઈમરી કે સેકન્ડરી શિક્ષણ સુધી માંડ પહોંચેલ છે. જ્યારે ૭.૩૨ ટકા તો અભણ છે અને પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ થયેલ ટકાવારી માત્ર ૧.૬૧ જ છે. આંકડાઓનો આવો જ ટ્રેન્ડ દરેક સ્થળે ચાલતા મંડળોની બુકલેટોમાંથી પણ મળશે અને ગામડાઓ તેમજ નાના શહેરોની પરિસ્થિતિ તો કદાચ આનાથી પણ નિમ્ન હશે. કારણ કે ભુજ તો રાજાશાહીનું સમયનું પાટનગર અને જિલ્લા મથક હોતાં ત્યાં શૈક્ષણિક સવલતો વધારે પ્રમાણમાં ઉપલબ્ધ બનાવાયેલ.

માઈકોસ્કોપિ માઈનોરીટી

કંસારા સમાજ-ગુજરાતે આ પ્રશ્ન લગભગ વીસ વીસ વરસોથી ઉઠાવીને સતત ફોલોઅપ કરીને ખાસ્સા એવા પ્રયત્નો ચાલુ રાખેલ છે જે કાબિલે દાદ માગી લે છે, પરંતુ બહેરી સરકાર માત્ર પોસ્ટકાર્ડની ઝંબેશથી માને તેવું નથી લાગતું અને કંસારા સમાજ નથી એટલો સંગઠીત કે નથી એવી માતબર સંખ્યામાં કે પોતાનો અવાજ ૧૦૦૦ ડેસીબલ કરતાં પણ ઊંચો ઉઠાવીને કોઈપણ સરકારના કાન સુધી પહોંચાડી શકે, પછી ભલે તે કોંગ્રેસની સરકાર હોય કે ભાજપની, સુરેશભાઈ, શંકરસિંહ, કેશુભાઈ કે નરેન્દ્રભાઈ કે આનંદીબહેનની સરકાર હોય. તેઓ માટે લોકશાહીમાં આવા પ્રશ્નો તો ગૌણ બની રહેવાના, કારણ કે તેઓ તો વિચારશે કે આ બિચારી માઈકોસ્કોપિ માઈનોરીટી શું કરી લેવાની, તેમનો અવાજ કેટલો ? તેમના મત કેટલા ? તેઓની વોટ બેંક તો નાના બાળકની પીગીબેંક જેટલી ! હા કોઈ રાજકારણી આ સમાજની સભામાં આવીને આશ્વાસન જરૂર આપી જાય છે. પરંતુ નિવડે વખાણની જેમ પંચની ટોચે બેઠેલ વ્યક્તિઓની કુંભકર્ણ નિંદ્રાનો ભંગ થાય તો કદાચ આ સમાજ તેમને ઓબીસીના પેરામીટમાં ફીટ બેસતો જણાય અથવા ગુજરાતના સમાજશાસ્ત્રીઓ આ સમાજ વિશે હકારાત્મક અભિપ્રાય આપે તો કદાચ થોડું હલે, બાકી તો કંસારાઓ રોજ સવાર પડે એટલે પોતાની બાંગ પુકાર્યા કરે અને રગશીયું ગાડું ગબડાવે જાય, અને સમાજ આગેવાનો પોતાની સમજ અને ક્ષમતા પ્રમાણે બને તેટલી જહેમત લઈને ફોર્મ ભરવામાં મદદથી શરૂ કરીને ગાંધીનગરના અનેક આંટાફેરા કરતા રહે છે. પરંતુ હજુ સુધી કોઈ હકારાત્મક પરિણામ મળેલ નથી. આ સમાજતો એટલો સીધો અને ભોળો છે કે તેમને લોકશાહી પદ્ધતિએ આપેલ અબાધિક અધિકારો વિશે પણ પૂરતી સમજ નથી ત્યારે પોતાનો દેશ જ્યારે વિકાસ કરી રહેલ છે ત્યારે પોતે તેમાં શા કારણે પાછળ રહી ગયેલ છે. પોતાના દેશ બાંધવો સાથે કદમથી કદમ મેળવવા તેમણે ક્યા કદમ ઉઠાવવાની

જરૂર છે. વગેરે બાબતોનો વિચાર કરવાનો સમય કે શક્તિ પણ કદાચ તેઓ પાસે નથી. તેથી જ તેમના આગેવાનોની જવાબદારી વધી જાય છે.

કીમીલીયર ઉપરના પરિવારોની બાદબાકી કરો

હવે તો, છેલ્લી વસ્તી ગણતરી પછી સરકારશ્રી પાસે જ્ઞાતિ પ્રમાણેની ઘણી વિગતો ઉપલબ્ધ છે. જેનો ઉપયોગ તેઓ કરીને ત્વરિત નિર્ણય પર આવી શકે છે. જે લોકો ઈન્કમટેક્સ ભરે છે તેની બાદબાકી કર્યા બાદ, તેઓ આ સમાજના કેટલા ટકા લોકો પાવર્ટી લાઈનની નીચે કે ઉપર છે તે જાણી શકે છે. પરંતુ તેઓ તેમ નથી કરતા કારણ કે તેમના વિધાનસભામાં આવા પ્રશ્નનો પૂછનાર કોઈ કંસારા સમાજના આગેવાન ત્યાં સુધી પહોંચેલ નથી. નથી કોઈ ત્યાં એમ પૂછનાર કે આ પડતર પ્રશ્ન ક્યાં સુધી પડતર જ રહેવાનો ? કંસારા સમાજ કોઈ વિકાસમાં ભાગીદારી નથી માંગતો, એ તો માત્ર વિકાસની હરણફાળ સાથે પોતાના કદમ ન મિલાવી શકતા અને નવી ટેકનોલોજી સામે હતાશાની લાગણી અનુભવતા પોતાના ભાઈ-બહેનો માટે થોડા આગળ આવવા માટેની બંધારણમાં સૂચવવામાં આવેલ વ્યવસ્થા માંગે છે, અન્ય કારીગર કોમોને આપવામાં આવેલ સવલતો માંગે છે.

અનામત ના આપવા માટેના કારણો જણાવો

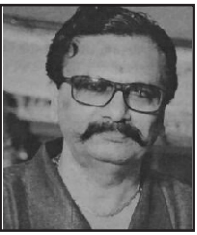
છેલ્લા બબ્બે દાયકાથી પદ્ધતિસર ભરેલા ફોર્મસ દ્વારા સરકારશ્રી સમક્ષ કરેલી રજૂઆતો અને અનેક જગ્યાએ સહકાર આપી કરાવેલ સર્વે પછી પણ જો કામ માત્ર સરકારી રાહે જ ચાલતું હોય અને વિલંબમાં જ રહેતું હોય તો સ્હેજે શંકાને

સ્થાન રહે કે આ લોકો શા માટે આટલી ઢીલ કરતા હશે. આ લખનારનું તો નમ્રપણે માનવું છે કે જો ચોક્કસ મુદતમાં સરકારશ્રી સમાજના પ્રશ્ન બાબતમાં અનામત ના આપવા માટેના કારણો સહિત સ્પષ્ટ જવાબ ના આપે તો સમાજના આગેવાનોએ અત્યારથી જ નિર્ણય લઈને તે મુદત પૂરી થતાં આગળ પગલાં લેવાની તૈયારી રાખવી જોઈએ અથવા તો આ ઓબીસીની માગણી સમાજના યુવાધનને વધારે હતાશ થતો બચવવા માટે છોડી દેવી જોઈએ અને તે મુજબનો પત્રવ્યવહાર સરકારશ્રીના તે ખાતાના મંત્રીશ્રી સાથે કરવો જોઈએ.

એન્ડ નોટ :

આ માઈક્રોસ્કોપી માઈનોરીટી સમાજ માટે એક વધારે પેરામીટર સરકારશ્રીએ નિમેલ પંચે ધ્યાનમાં લેવા જેવો છે. આજની તારીખમાં પણ મોટા ભાગના શહેરો, તાલુકા મથકો અને મોટા ગામોમાં કંસારા બજાર કે એવા જ નામે ઓળખાતા એક એક એરિયા, લતા, ફળિયા કે બજાર મળી આવશે અને આવા દરેક સ્થળે ચાલતા તેમના નાના મોટા જ્ઞાતિ મંડળોની પુસ્તિકાઓ તેમની આર્થિક હાલત બયાન કરશે. અમદાવાદની વાત કરીએ તો અમદાવાદમાં એ વખતમાં કંસારાઓની ૩૦ દુકાનો અને ૨૦૦ ઘર હતાં. કંસારા ભાઈઓ પાસે પિત્તળ અને કાંસુ બનાવવાનો કસબ હતો. ૩૦ શેર તાંબુ અને ૨૦ શેર જસત એકઠું ગાળીને પિત્તળ બનાવવામાં આવતું. ત્યારે પિત્તળ ૮ આને શેરના ભાવે વેચાતું. (અમદાવાદનો ઈતિહાસ-૧૮૫૦ લે. મગનલાલ વખતચંદ)

શ્રદ્ધાંજલી

આપણી જ્ઞાતિ સમાજે તાજેતરમાં એક સેવાભાવી મોભી ગુમાવ્યા છે. નખત્રાણાના અગ્રણી રમેશભાઈ મોહનલાલ સોનીનું તા. ૩-૮-૨૦૧૫ના રોજ અકાળ અવસાન થયેલ છે. તેમના અવસાનથી સમાજને ન પૂરી શકાય તેવી ખોટ પડેલ છે. તેઓ કચ્છ જીલ્લા સોના-ચાંદી મહામંડળના પ્રમુખશ્રી હિરાલાલભાઈ તથા પ્રવિણભાઈના ભાઈ થાય છે. શ્રી રમેશભાઈ સોની હંમેશાં સામાજિક એકતા અને જ્ઞાતિ પરિવારોના હિત માટે કાર્યશીલ રહેલ, તેઓએ નખત્રાણા સમાજ, પશ્ચિમકચ્છ માડૂ કંસારા સોની સમાજ, સમસ્ત કંસારા સમાજ, ધાતુ પરિવાર ટ્રસ્ટ, રોટરી ક્લબ જેવી વિવિધ સંસ્થાઓ, ટ્રસ્ટી તથા માનવંતા હોદ્દા પર સેવા કાર્ય કરતા રહેલ.

જ્ઞાતિ અગ્રણી સ્વ. રમેશભાઈ સોનીની ચિરવિદાય

સદ્ગતની વિદાયથી સમગ્ર નખત્રાણા પંથક તથા સમસ્ત જ્ઞાતિ સમાજમાં દુઃખ અને વેરાશોકની લાગણી વ્યાપી ગયેલ. વિવિધ સમાજ અગ્રણીઓએ અને રાજકીય ક્ષેત્રના આગેવાનોએ તેમની સેવાઓને બિરદાવી શોક વ્યક્ત કરેલ.

સ્વ. રમેશભાઈની આકસ્મિક વિદાયથી હરિઈચ્છા સામે માનવીય શક્તિની લાચારી ઉજાગર કરી છે. તા. ૩-૮-૧૫ના રોજ અમદાવાદની સિવિલ હોસ્પિટલ ખાતે ભાઈશ્રી હિરાલાલભાઈ તથા પ્રવિણભાઈ અને તેમના પરિવારજનોએ રમેશભાઈની જિંદગી બચાવવા માટે અથાગ પ્રયત્નો કરેલ. આ લખનાર તથા અમદાવાદના શ્રી રમેશભાઈ સોની ત્યાં હાજર રહેલ એ કરૂણ દૃશ્ય ભૂલી શકાય તેમ નથી.

પ્રભુ સદ્ગતના આત્માને ચિરશાંતિ બક્ષે તેવી 'જ્ઞાતિસેતુ' પરિવારની પ્રાર્થના. - અતુલ સોની, અમદાવાદ

- રમેશચંદ્ર રાઘવજી સોની (કોટડા) (૪)

આજના આ આધુનિક યુગમાં કમ્પ્યુરાઈઝડ જીવનશૈલીમાં સંસારચક્રની ગતિ બગડી જાય, ખોટીપો સર્જાય ત્યારે જીવનસાથી સાથેના સંબંધમાં તિરાડ પડે છે, ત્યારે ભલભલા માણસનું જીવન કષ્ટમય બની જાય છે અને તેનું દુઃખ એક દીકરી અને તેના માબાપ માટે ભયંકર વેદના રૂપ બની જાય છે.

આજના શૈક્ષણિક યુગમાં કેવળ ધન પ્રાપ્તિ માટેની દોડમાં ખોટું કરવું અને ઘેલછાને લીધે આજના યુવાધનમાં નીતિ અને સંસ્કારોનો લોપ થતો દેખાય છે, અપવાદરૂપ કિસ્સાઓમાં ક્યાંક કુટુંબના કે વડીલોના આદર્શો સંસ્કારોનું દર્શન જરૂર થાય છે તેથી જ યુગોથી ચાલી આવતી આપની પરંપરા પ્રમાણે પરિવાર પ્રેમ, સમાજપ્રેમ, તેમજ માનવમાત્ર પ્રત્યેના પ્રેમથી સમૂહજીવનની ભાવના બળતર બનેલી છે.

આપણા હિંદુ ધર્મમાં 'વસુધૈવ કુટુંબકમ'ની ભાવના વ્યક્ત થયેલી છે, ત્યારે વેદના સાથે એક એવી વ્યથા ઉજાગર કરવી છે કેટલાક અપવાદરૂપ કિસ્સાઓ આપણા બૌદ્ધિક સમાજને વિચારતા કરી દે છે. સમાજમાં એક પ્રશ્ન લગભગ ચર્ચાતો હોય છે, જેમાં ક્યાંક વડીલોના વાંકે સંતાનોને અથવા તો સંતાનોના પ્રતાપે વડીલોને વેદના ઉત્પન્ન થાય છે. બાળક(છોકરા)ના જન્મની ખુશાલી ઉજવાય, મીઠાઈ વહેંચાઈ, સારી-સારી ભેટસોગાદ દેવાય, હા આજે દીકરી જન્મ પણ દીકરા સમાન જ ગણવામાં આવે છે. દીકરીના માબાપ સુખી જ હોય છે. શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરીને દીકરી પણ પગભર થઈ અને પોતાનું તથા પરિવારનું નામ રોશન કરે છે.

પરંતુ વર્તમાનકાળના ડીજીટલ યુગમાં પૈસા કમાવવા માટે જે રીતરસમો અજમાવવામાં આવે છે, ખરાબ સોબતે ચડીને અથવા તો માબાપની સંતાનો પરના વિશ્વાસને અભાવે આજનો યુવાન અધોગતિની ગતિમાં ધકેલાય છે. આવા કિસ્સાઓ પાછળ શું તથ્ય હોય છે તે ખરેખર સમજી શકાતું નથી.

વેદના શબ્દને સાર્થક કરતો એક કિસ્સો આ સેતુના માધ્યમથી સમાજને તથા સમાજના કાર્યકર્તાઓ સમક્ષ પ્રાર્થનાપૂર્વક મૂકું છું. દીકરીનું બાળપણ, પ્રાથમિક, માધ્યમિક અભ્યાસ પૂરું કરી કષ્ટ વેઠી ઘરની છત્રછાયાથી વિમુખ થઈ હોસ્પેલનાં સાર્વજનિક ભોજનો આરોગી અને ગ્રેજ્યુએશન પૂરું કરે છે, મનમાં અભિલાષા એ જ કે ભણી ગણી પગભર થઈ મારા મા-બાપનું નામ રોશન કરીશું, સમાજના પ્રવાહ સાથે તણાઈ સમાજના પાત્ર સાથે લગ્ન બંધનથી બંધાઈ સાસરે સિધાવે તે પણ લાખ જોજન દૂર, બે કુળને તારવા માટે મા-બાપની આજ્ઞાનું પાલન કરે છે.

વર્તમાન સમયમાં સમાજમાં આંખ ખૂલી જાય તેવો કિસ્સો ગત સેતુમાં વાંચી દુઃખ થયું. શું વાંક છોકરાનો ? તેવો જ કિસ્સો

એક દગાખોરીનો ભોગ બનનાર દીકરી, પરિચય મેળામાં ખોટા એજ્યુકેશન આધારે તેમજ આર્થિક વહેવારી વાંચી શિક્ષિત દીકરી પરિચય પુસ્તિકાના દસ્તાવેજ પુરાવા તેમજ તેના આધારે જીવનસાથી સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરે છે, પરંતુ આશા અને અરમાનો સેવનાર દીકરી બે-ત્રણ મહિનાના સમયગાળામાં જે નજર સમક્ષ નિહાળે છે ત્યારે હતાશાની ખાઈમાં ડૂબી જાય છે.

આજે પણ આપણા સમાજમાં અમુક કુસંસ્કારી સભ્યો જીવિત છે. જેનો ભોગ એક દીકરી બની છે. કહેવાનું મન થાય છે કે સપ્તપદીની પ્રતિજ્ઞા સમાજના નિયમો તેમજ વહેવારને ઉખાડી ફેંકે તેવું અયોગપાત્ર તેમજ તેના મા-બાપ પણ ક્યા યુગમાં જીવે છે? દહેજ ભૂખ્યા, સંકુચિત વિચાર, શંકા-કુશંકાને ઉજાગર કરનાર પાત્રને શું અધિકાર છે એક નિર્દોષ વ્યક્તિને રંજાડવાની, અરે હદ તો તેના મા-બાપની એ વાતથી થાય છે કે આવનાર પુત્રવધૂનો કન્યાદાનનો હાર પણ ગીરવે મૂકી દે અને આવી અજુગતી રસમની જાણ કોઈપણને ના કરવાની વોર્નિંગ આપે, ૨૫% ધર્મપત્ની અને ૭૫% ઘરની કામવાળીના નિયમનો આગ્રહ રાખે, પુત્રવધૂની બચત તથા તેની આવક ઉપર નજર બગાડે અને એવી તાકીદ કરે કે તારા ઉપર હવેથી તારા મા-બાપનો કોઈ જ અધિકાર નથી. અઢારમી સદીમાં જીવતા એ નરબંકા અને એની કુબે જન્મેલા ડીજીટલ યુગના પાત્રને કોણ સમજાવે કે મનુષ્ય જન્મ ભગવાને આપ્યો છે તો માણસ થઈ જીવીએ તો તરી જવાય નહીં તો ડૂબી જવાય.

પરિણામ સ્વરૂપ ૧૮ મહિનાન લગ્નનો અંત પણ ઉપરોક્ત હકીકતો અને કારણોને લઈને લગ્ન વિચ્છેદમાં પરિણમ્યો, પરંતુ જે પરિસ્થિતિ નિર્માણ થઈ અને 'વેદના'ને ભૂલવાની કોશિક એ જ સમયનો તકાદો.

સંબંધ વિચ્છેદ અને નાણાકીય વ્યવહારો

સમાજમાં વધતા જતા સંબંધ વિચ્છેદ અને છુટાછેડાના બનાવો ચિંતા પ્રેરક છે. સંબંધો બંધાય ત્યારે ખુશી થાય પણ જ્યારે પણ કોઈ સંબંધ તુટે ત્યારે બન્ને પક્ષે વેદનાનો અનુભવ થાય છે. છુટાછેડાન કારણો ભલે ગમે તે હોય...પરિણામ દુઃખદ હોય છે.

કદાચ સંજોગો અને પરિસ્થિતિ એવી રચાય કે સંબંધ વિચ્છેદ જ અનિવાર્ય થઈ જાય ત્યારે પણ તે પ્રક્રિયા સમજણપૂર્વક પૂરી થવી જોઈએ.

હાલના સમયમાં સંબંધ વિચ્છેદ છુટાછેડાને નાણાકીય વ્યવહાર સાથે સાંકળવાની રીત શરૂ થઈ છે. સંબંધ તૂટે ત્યારે મોટી-મોટી રકમની માંગણી થાય છે. અને મન-કમને લેતીદેતી થાય છે. આ કેટલું યોગ્ય છે ? આ રિવાજ સમાજને કઈ દિશામાં લઈ જાય છે ? સૌ સાથે મળી સંબંધો અને સમાજમાં ગૌરવ જળવાય તે માટે વિચારે એ સમયની જરૂરિયાત છે.

મનુષ્ય એક સામાજિક પ્રાણી છે અને સમાજ થકી આપણી ઓળખ છે. આ આપણે સૌ જાણીએ છીએ દરેક સમાજ ઉન્નતિની આશા રાખે છે અને દરેક કુટુંબ સમૃદ્ધ થવા કોશિશ કરે છે. હા, જરૂર થઈ શકે. પહેલું તો સમાજમાં સંગઠન બહુ જરૂરી છે. આજે આપણે જોઈએ છીએ, વાંચીએ છીએ અને જાણીએ છીએ કે આચર, રબારી, હરિજન, મિસ્ત્રી, પટેલ જેવા સમાજો પોતાની ઓળખ જમાવી બેઠા છે અને એક અવાજથી પૂરો સમાજ એકત્ર થઈ જાય છે. એક વિચાર, એક અવાજ અને એક રિવાજ. ત્યાં કોઈ પણ રીતમાં ફેરફાર કરવો હોય, પ્રસ્તાવ મૂકે અને અમલમાં આવી જાય છે અને આજ જુઓ. તે સમાજો કેટલા આગળ છે. વિચારવાનું આપણે પણ છે. સમાજમાં જે ઘર ઘરના રિવાજો છે તેમાંથી બહાર આવીએ. સમાજમાં 'એક અવાજ - એક રિવાજ' હોવો જોઈએ જે ગરીબ અમીર બધા ય એનું પાલન કરી શકે. બીજું આપણે સમાજની ઉન્નતિ ઈચ્છીએ છીએ પણ સદ્ગુણમાં વિકાસનો પ્રયત્ન નથી કરતા. કુટુંબમાં એક ઘરમાં નબળી પરિસ્થિતિ હોય તો તેને કઈ રીતે સમૃદ્ધ બનાવવો, એવી દરેક કુટુંબમાં વ્યક્તિની સાચી ભાવના હોવી જોઈએ. સમાજમાં શાંતિ

અને સમૃદ્ધતા રહે એવી બધાની ઈચ્છા હોય છે. પણ એનો મૂળ હેતુ એવા પરસ્પર પ્રેમ ભાવના વધે તેનો ઉપાય થતો નથી. આજ કાલ વધતી સુવિધાઓમાં એવી શક્તિ નથી કે તે વ્યક્તિને શ્રેષ્ઠ બનાવી દે. શ્રેષ્ઠ બનવા માટે સ્મરણ શક્તિ, પ્રમાણિકતા, ઉદારતા, સદ્ભાવના - જે અમીર અને ગરીબ પ્રત્યે એક સરખો પ્રેમ રાખી શકે, સારા વિચારો અને આધ્યામિકતા જેના જીવનમાં હોય તે સમાજને ઉન્નતિને માર્ગે લઈ જાય છે. આવી વ્યક્તિ સમાજમાં શ્રેષ્ઠ હોય છે. આ પ્રયત્ન યુવા પેઢીને જરૂર કરવો જોઈએ. આપણી સમાજમાં ખોટા રિવાજો અને આજની પરિસ્થિતિ છે તેના વિષે વિચાર કરવો બહુ જ જરૂરી છે. સમાજનો દરેક વ્યક્તિ જાણે છે કે સમાજમાં કેવા રિવાજો અને તેમાં કેવા ફેરફાર જરૂરી છે પરંતુ સમસ્યાનો કોઈ ઉકેલ નથી લાવી શકાતો. 'એક અવાજ' વાત માટે મન કેન્દ્રિત થાય તો સ્વાભાવિક છે કે આપણો સમાજ પણ પોતાની ઓળખ લાવે 'એક જ રિવાજ - એક જ અવાજ' અને આપણી ઓળખ એટલે સમાજની ઓળખ બની શકે છે. 'જ્ઞાતિસેતુ'માં પ્રસિદ્ધ થતા લેખોથી સામાજિક એકતા વિશે ચિંતન કરી કાર્ય થવું જરૂરી છે.

સમયની તાતી જરૂરિયાત - સમાજવાડીનું નિર્માણ

- છત્રાબા મહેશભાઈ તુલસીદાસ

મિત્રો, વાતો ઘણી થઈ, સમય ખૂબ જ પસાર થયો, ઘણું બધું આયોજન થયું, નવા-નવા વિચારોની આપલે થઈ, પણ દરેક શહેરમાં આપણી સમાજવાડીનું નિર્માણ ન થયું, જે દુઃખદ છે. આપણી ઉણપ જે કહો તે, પણ સત્ય છે તે સત્ય છે. જે ગામમાં પોતાની જરૂરિયાત મુજબ સમાજવાડી બનેલી છે તેમને અભિનંદન, તેઓ સમાજવાડીની દૃષ્ટિએ અગ્રેસર કહેવાય.

વાત જ્યાં સમાજવાડી નથી તેના માટે દર મહિને સારી જગ્યાએ જનરલ મીટિંગ રાખી શકાય અને રાખવી જ જોઈએ. દરેક જ્ઞાતિજને પોતાની નૈતિક જવાબદારી સમજી મીટિંગમાં હાજરી આપવી અને દરેક જ્ઞાતિજન પાસેથી ઘર દીઠ રૂ. ૧૦૦ દાન લેવું જોઈએ. સક્ષમ પરિવારોએ સીલબંધ પાત્રમાં રૂ. ૧૦૦થી વધારે સ્વેચ્છાએ આપવા જોઈએ. દર મહિને નક્કી કરેલા દિવસે મીટિંગમાં સમાજવાડી માટે ચર્ચા થવી જોઈએ. માત્ર સમાજવાડીની જ.

હું એમ કહું કે ધરતીકંપ પછી થોડા સમયમાં જ મેં નવું મકાન બનાવ્યું, નવું ફર્નિચર બનાવ્યું, ઘરના લગ્ન પ્રસંગો કર્યા, મેં નવી દુકાનનું નવું ફર્નિચર બનાવ્યું, પણ માનવીય સ્વાર્થવૃત્તિના પરિણામે સમાજવાડીનું વિચાર ન આવ્યો. મેં માત્રને માત્ર મારો જ વિચાર કર્યો. વાચકમિત્રો, જે જ્ઞાતિજન આવી વિચારધારા ધરાવતા હશે તે સર્વ માટે આ બાબત લાગુ

પડે છે. પોતાનો નહીં સમાજનો વિચાર કરો. આપણાથી સમાજ અને સમાજથી આપણે છીએ.

મા કાલીકાનું ઘર એટલે માતાજીનું મંદિર અને માતાજીનું મોટું ઘર એટલે સમાજવાડી સમાજવાડી નવી બનાવી માતાજીનું ઋણ ચૂકવીએ. નાનકડી શરૂઆત આદર્શ ઉદાહરણ બનશે. આપણા સમાજના સારા-નરસા પ્રસંગોએ અન્યની સમાજવાડી રાખવી પડે છે જે દુઃખદ કહેવાય. અરે ! આપણે સોની મહાજન કહેવાશીએ આપણે બીજા પાસે જવું પડે તેના કરતા બીજો સમાજ આપણી પાસે આવે તેવું ગૌરવદાયક પરિશ્રમ કરવો જોઈએ. આપણી રૂડી કામગીરીમાંથી અન્ય સમાજબોધ લે તેવું કરવું જોઈએ. પરસ્પર સમાજભાવના રાખી, એક જૂથ થઈ સમાજવાડીના કાર્યમાં ઝંપલાવવું જોઈએ. સમાજવાડીનું નિર્માણ સમાજની પ્રગતિ કહેવાશે.

મિત્રો, ટૂંકમાં સમયની તાતી જરૂરિયાત સમજી. ઝડપથી સમાજવાડી વિશે વિચારવું જોઈએ. સવારે માતાજીના મંદિરે જઈ દરેક જ્ઞાતિજને પ્રતિજ્ઞા લેવી જોઈએ 'જ્યાં સુધી મારા ગામમાં સમાજવાડી નહીં બને ત્યાં સુધી હું જંપીશ નહીં, મારું કોઈ નવું કાર્ય કરીશ નહીં, માતાજીને ખુશ કરવા સ્વરૂપે સૌ જ્ઞાતિજનોએ જે ગામમાં સમાજવાડી ન હોય ત્યાં તન, મન, ધન અને ઉરમાંથી સમાજભાવના પ્રગટાવી સમાજવાડી બનાવવી જોઈએ.'

અંધશ્રદ્ધા શબ્દ જાણતા અથવા અજાણતા દરેકના જીવન સાથે એવો વણાઈ ગયો છે. ઘણીવાર તો એ શ્રદ્ધા છે કે અંધશ્રદ્ધા એ પારખવું જ ખૂબ મુશ્કેલ બની ગયું છે. શ્રદ્ધા આસ્થા સાથે જોડાયેલ છે. આધુનિક વિજ્ઞાન સત્યની તપાસણી સાથે જોડાયેલું છે, અને જ્યારે આસ્થા ઢીલી પડે અને આપણે સત્યનો સ્વીકાર કરવા સમર્થ ન હોઈએ ત્યારે અંધશ્રદ્ધાનો જન્મ થાય છે. જ્યારે આપણા બુદ્ધિના સીમાડા અટકી જાય છે ત્યારે તેને આપણે શ્રદ્ધા પર છોડી દઈએ છીએ. પણ જ્યારે શ્રદ્ધાનો દુરુપયોગ થાય છે તો અંધશ્રદ્ધાનું સામ્રાજ્ય સ્થપાય છે.

અંધશ્રદ્ધા જીવનના દરેક પાસામાં વણાઈ ગઈ છે. આપણી માન્યતાઓ, આપણા રીતિરીવાજો, આપણી રહેણીકરણી, જીવનના દરેક પાસા જે શરૂ થયા શ્રદ્ધાથી પણ અંધશ્રદ્ધા વધુ ઘેરી વળી છે. આપણો ધર્મ જેનું મૂળ વૈજ્ઞાનિક છે. આપણા ધર્મના રીતિરીવાજો વૈજ્ઞાનિક માન્યતા પ્રમાણે બનાવવામાં આવ્યા હતા પણ વિજ્ઞાન વિજ્ઞાનો ધર્મ અંધશ્રદ્ધા જન્માવે છે. કારણ તેમાં સત્ય ગેરહાજર છે. શ્રદ્ધા અને અંધશ્રદ્ધા વચ્ચે એક પાતળી રેખા છે, ક્યારે ઓળંગાઈ જાય, તે આપણને પણ ખબર નથી પડતી.

શું આપણી શ્રદ્ધા એક સુંદર ચિત્રણ ઉભું કરે છે ? તો પછી ગંગાના ઘાટ ઉપર આટલી બીભત્સા કેમ ? આપણી 'મા' આટલી કુરૂપ કેમ થઈ ? અને તે પણ આપણા હાથે ?

આજના આધુનિક યુગમાં આપણે પ્રાચીન કાળમાં અનુસરાતા કુરીવાજોને તો તિલાંજલિ આપી દીધી પણ અંધશ્રદ્ધાનું નવું રૂપ સામે આવે છે. આધુનિક રૂપ, અથવા આધુનિક અંધશ્રદ્ધા. આજ કાલ અંધવિશ્વાસ સાથે જોડાયેલ જાહેરાતોથી તો અડધું છાપુ ભરાયેલું હોય છે. તેનાથી શું એ

સાબિત થાય છે કે આપણી શ્રદ્ધા-જે નિર્મળ છે તે વમળમાં ફસાયેલ છે અને આપણે સત્યના ત્રાજવે તેને તોલી શકવા સમર્થ નથી. શ્રદ્ધા વિષેના જે પુરાવા આપવા બેઠા છે તેવા જ વ્યક્તિઓ પોતાના સ્વાર્થ અને હિતને સાધવા, અને તેને જ પોતાના જીવનનું ધ્યેય બનાવીને અંધશ્રદ્ધાનું સામ્રાજ્ય પ્રસારી રહ્યા છે.

એક સમય, અકબરે પણ આ જ પ્રશ્ન બીરબલને પૂછ્યો કે “અંધશ્રદ્ધા શું છે ?” બીરબલે તેનો જવાબ આપવા સમય માંગે છે, અમુક શરતો પણ રાખે છે જેના મુજબ રાજાઓ ફક્ત દરબારમાં બીરબલને જ માન આપવું અને એક સારા કામ ઉપર તરત જ ભેટ આપવી. બધા દરબારીઓ રાજાના વલણથી બીરબલ સાથે ઈર્ષા કરવા લાગ્યા, તેના દરેક વર્તનનું અવલોકન કરવા લાગ્યા તો

દરબારીઓને જાણ થઈ કે બીરબલ નગરની બહાર રોજ એક ટીંબા પાસે જઈને કંઈક પ્રાર્થના કરે છે. આ તેનો રોજનો નિયમ છે. એક દરબારીએ બીરબલને આના વિશે સવાલ કર્યો તો બીરબલ જવાબ દે છે કે મને એક ફકીર ઓલિયાએ કહ્યું છે કે

શ્રદ્ધા એકસપાયર થાય તો, અંધશ્રદ્ધા બને, વિશ્વાસ અપગ્રેડ થાય ત્યારે, આત્મવિશ્વાસ બને.

થોડા સમય અગાઉ એક અગ્રણી વર્તમાન પત્રની મહિલા પૂર્તિમાં છેલ્લા પેજ પર મોટી સંખ્યામાં તાંત્રિકો - જ્યોતિષોની જાહેરાતો જોઈ વિચાર આવ્યો કે આટલા બધા તાંત્રિકો-જ્યોતિષોનો બિઝનેસ કેટલો મોટો હશે કે તેમને આવી જાહેરાતોનો ખર્ચ કરવાનું પરવડતું હશે. બીજી આવી જાહેરાતો મોટા પ્રમાણમાં મહિલા વર્ગની પૂર્તિઓમાં જ શા માટે આવતી હશે ? તેવો પ્રશ્ન પણ થયો. સમાજમાં તાંત્રિકો - જ્યોતિષોનો કેટલો પ્રભાવ હશે ? કેટલા પરિવારો તેમની સેવાઓ લેતા હશે ? અને સૌથી વિશેષ તો આને શ્રદ્ધા કહેવાય કે અંધશ્રદ્ધા ? તેવા સવાલો પણ મનમાં આવ્યા. મિત્રો સાથે શેર કરતાં એવી હકીકત જણાઈ કે જાણે-અજાણે સમાજનો મોટો વર્ગ અંધશ્રદ્ધાના વમળમાં ફસાઈ રહ્યો છે. આમાં કહેવાતો શિક્ષિત વર્ગ પણ બાકાત નથી. ગરીબ હોય કે શ્રીમંત, વ્યાપારી હોય કે અધિકારી, અબુદ્ધ હોય કે ભણેલ દરેક વર્ગ ક્યારેક ને ક્યારેક મંત્ર-તંત્રની મોહજાળમાં ફસાયેલ છે.

સામાન્ય રીતે દરેક વ્યક્તિના જીવનમાં યડતી-પડતી આવતી હોય છે. મુશ્કેલીઓ અને વિપદા પણ આવતી હોય છે. ક્યાંક અસાધ્ય બિમારી તો ક્યાંક અછત માનવીને વિવશ બનાવી દે છે. આવા સમયમાં પ્રભુમાં શ્રદ્ધા રાખી હકારાત્મક પુરૂષાર્થ કરવાથી ખરાબ સમય પસાર થઈ જાય છે. પરંતુ એ સંજોગોમાં માણસ અંધશ્રદ્ધાને શ્રદ્ધા માની દોરવાઈ જાય છે. ઠગ તાંત્રિકો અને લેભાગુ જ્યોતિષોની માયાજાળમાં જાણે અજાણે ફસાતો જાય છે.

આ વિચારબીજને લઈને રાયપુરના શ્રીમતિ ભાવિ બારમેડાએ 'જ્ઞાતિસેતુ'ના વાચકો માટે આ મનનીય લેખ તૈયાર કરેલ છે. વાંચકોના પ્રતિભાવો આવકાર્ય છે.

- અતુલ સોની

આ અતિ પવિત્ર જગા છે અહીંયા કરેલી પ્રાર્થના હંમેશા ફળશે જ એટલે હું રોજ નિયમિત રીતે અહીં આવું છું.

આ વાત પૂરા નગરમાં પ્રસરી ગઈ અને તે સ્થળ ખૂબ લોકપ્રિય બની ગયું. એક દિવસ રાજા અકબર પણ તેની મુલાકાતે ગયા જ્યારે બીરબલને આ વાતની ખબર પડી ત્યારે તેઓ પોતાના જવાબ સાથે રાજા સામે હાજર થઈ ગયા કે આ જે સ્થળ પર તેઓ ગયા હતા તે ફક્ત બીરબલની બનાવેલી કલ્પના સિવાય કશું ન હતું. પણ લોકો સાચી તપાસ કર્યા વગર ફક્ત બીરબલના શબ્દો પર વિશ્વાસ કરીને, કારણ કે બીબરલ એક પ્રભાવી વ્યક્તિ છે. બસ અંધશ્રદ્ધા અહીંથી શરૂ થાય છે. એક બનાવેલી વાત સાથે વાતોના દોરા ગૂંથાતા જાય છે અને અંધશ્રદ્ધાનું જાળું તૈયાર થઈ જાય છે વધારે ને વધારે લોકોને પોતાનો શિકાર બનાવવા માટે.

વર્તમાનમાં અંધશ્રદ્ધાનો વિસ્તાર ઘણો મોટો છે. જીવનની નાની નાની બાબતોને પણ અંધશ્રદ્ધા અડકી ગઈ છે. આજે આપણે Whatsapp account જોઈએ છીએ અને તરત જ Message Forward કરીએ છીએ. દસ લોકોને કે જેથી

આપણને Good luck મળે. સારા અને સ્વચ્છ Massageને આગળ મોકલવાની વાત અલગ છે અને આવા ગુડ-લક પહોંચાડનારા Message !

આપણે જ્યોતિષો પાસે પહેલેથી જ જીંદગીનો હિસાબ માંગવા જઈએ છીએ. પણ ઘણીવાર જે નિષ્કર્ષ હોય છે તે આપણા પાવરને રોકનાર હોય છે. અંધશ્રદ્ધાનું બનવા કરતા આત્મવિશ્વાસુ બનવું સારું. ગજા બહારની ચીજોને સુધારવા કરતા, તેને ગજામાં રહીને સુધારી લઈએ તો ઘણું.

મારા લેખને મારી રચેલી કવિતાથી પૂર્ણ કરું છું.

આ “શ્રદ્ધા” એક સરવાણી
જે ઉચ્ચારે સત્ય વાણી
જો અસત્ય બને તે સરવાણી
તો મળે નહીં સાગર પાણી
તે નામ શેષ બને રણમાં
ને સત્ય ખોવાય એક પળમાં
આ શ્રદ્ધા સાચી કલકલ વહે
ને અંધશ્રદ્ધા અધૂરે સડે.

ચિંતન

કર્મયોગી શ્રીકૃષ્ણ

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનની કથા એમ કહે છે કે તેઓ જન્મ્યા પહેલા જ તેમને મારી નાખવાની તૈયારી થઈ ગઈ હતી પણ તેમાંથી તેઓ આબાદ ઉગરી ગયા. તેમના જીવનમાં ઘણા સંકટો આવ્યા પણ તેઓ લડતા રહ્યા. કોઈ ને કોઈ યુક્તિ કરીને હંમેશા બચતા રહ્યા.

કોઈ પ્રસંગમાં તો તેઓ રણ છોડી ભાગી ગયા હતા. પણ ‘મારા જીવનમાં આટલી બધી તકલીફો કેમ છે?’ કહી તેઓ કોઈ દિવસ કોઈને પોતાની કુંડળી બતાવવા નથી ગયા, ના કોઈ ઉપવાસ કર્યા, ના ખુલ્લા પગે ફર્યા, તેમને તો યજ્ઞ કર્યો તે ફક્ત અને ફક્ત કર્મોનો.

યુદ્ધના મેદાનમાં જ્યારે અર્જુને ધનુષ્ય બાણ નીચે નાખી દીધા, ત્યારે ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે ના તો અર્જુનના જન્માક્ષર જોયા, કે ના તો તેને કોઈ દોરો આપ્યો. આ તારું યુદ્ધ છે અને તારે જ કરવાનું છે એમ અર્જુનને સ્પષ્ટ કહી દીધું.

અર્જુને જ્યારે ધનુષ્ય નાખી દીધું ત્યારે ધનુષ્ય ઉપાડી ભગવાને અર્જુન વતી લડાઈ નથી કરી, બાકી શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન ખૂબ મહાન યોદ્ધા હતા. તેઓ એકલા હાથે આખી કૌરવોની

સેનાને હરાવી શકે તેમ હતા. પણ ભગવાને શસ્ત્ર હાથમાં નહોતું પકડ્યું પણ જો અર્જુને લડવાની તૈયારી બતાવી તો તેઓ તેના સારથી (માર્ગદર્શક) બનવા તૈયાર થયા.

આ રીતે ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ આપણને સમજાવે છે કે જો દુનિયાની તકલીફોમાં તું જાતે લડીશ તો હું હંમેશાં તારી આગળ ઊભો હોઈશ. તારી તકલીફોને હું હળવી કરી નાખીશ અને તને માર્ગદર્શન પણ આપીશ.

કદાચ આ ગીતાનો સહુથી સંક્ષિપ્ત સાર છે.

જ્યારે તમે કોઈ ભગવાનના દર્શને જાવ તો ભગવાનને એટલું જરૂર કહેજો, “ભગવાન મારી તકલીફોથી લડવાની મને શક્તિ આપજો.” નહિ કે ભગવાન મારી તકલીફોથી છૂટકારો આપજો.

ભગવાન આપની પાસે ઉપવાસ નથી માંગતા, નહિ કે તું ચાલતો આવ કે બીજું કંઈ ભગવાન માંગે છે તો તમારું કર્મ. માટે કર્મ કરતા રહેવું.

મનમાં.... ભરીને જીવવું, એના કરતાં, મન.... ભરીને જીવવું. (ઈન્ટરનેટ પરથી)

ગુજરાતના ખ્યાતનામ સર્જક જોરાવરસિંહ જાદવને કોઈ લોકસાગરના મરજીવા, તો કોઈ લોક કલાવિદ્, લોક સાક્ષર, તો કોઈ એમને લોક સંસ્કૃતિનો કબીરવડ કહે છે. અનેક સામયિકો અને દૈનિકમાં કલમ દ્વારા લોક કલાને જીવંત રાખનાર શ્રી જોરાવરસિંહ માટે સંસ્કૃતિ, શિલ્પ, સ્થાપત્ય, નૃત્ય, ગીત, સંગીત, નાટ્ય, વિદ્યા, સાહિત્ય કે મનોરંજન, લોકજીવનનું કોઈ પણ ક્ષેત્ર એવું નથી કે જેમના પર એમનું પ્રદાન ન હોય. તેઓ તળપદી સંસ્કૃતિની હરતી ફરતી યુનિવર્સિટી છે. પોતાની સર્જન શક્તિ વડે ૫૦૦૦ થી વધુ લોક કલાકારોને વિશ્વના રંગમંચ પર મુક્યા છે. તેઓએ લોકજીવન પર ૯૦ થી વધારે પુસ્તકો લખ્યા છે. તેઓશ્રીને સાહિત્ય અકાદમી ઉપરાંત અન્ય પચાસથી વધુ તથા સાહિત્ય અકાદમીના પ્રતિષ્ઠિત એવોર્ડ્સ અને પુરસ્કાર પ્રાપ્ત કરેલ છે. લોકકલાના વિકાસ માટે તેઓએ 'લોકકલા ફાઉન્ડેશન'ની રચના કરે છે. તેઓ અનેક સંસ્થા સાથે સંકળાયેલ છે. તેઓ મેગઝીન ક્લબ-ગુજરાતના ઉપપ્રમુખ છે. આટલું મહાન વ્યક્તિત્વ હોવા છતાં તેઓ ખૂબજ સરળ અને નિખાલસ છે. તેઓએ 'જ્ઞાતિસેતુ'ના પ્રકાશનની પ્રશંસા કરેલ છે.

એમના દ્વારા લખાયેલ અને ગુજરાત સમાચારમાં અગાઉ પ્રસિદ્ધ થયેલ અંજારના અજેપાળ દાદા પરનો આ લેખ પ્રસ્તુત છે. આશા છે વાંચકોને પસંદ આવશે. અત્રે સાભાર.

કચ્છની ધીંગી ધરા પર વસવાટ કરતી ખમીરવંતી પ્રજાના લોકસાહિત્યમાંથી સાંપડતી ટ્યૂકડી કહેવત અંજાર નગર અને ત્યાંના લોકોની ઓળખ આમ આપે છે :

**‘અંજાર શહેર અને અજેપાળ ઘણી
વસતી થોડી ને અદેખાઈ ઘણી’**

આ કહેવત સાંભળ્યા પછી એના મૂળ સુધી પહોંચવાની મારી મથામણ શરૂ થઈ. એમાંથી અનેક કિવદંતીઓ, કથાઓ અને તથ્યો ઉજાગર થયાં. અંજાર શહેરનું તોરણ બાંધનાર અજબકરાપાલક અજેપાળ ચૌહાણ અનેક સદીઓ પૂર્વે થઈ ગયા. એ કાળે કદાચ અંજારમાં વસતી ઓછી હશે અને અદેખાઈ વધુ હશે. આજે પરિસ્થિતિ ઊલટી છે. અંજારની વસ્તી ઘણી વધી ગઈ છે. જેસલપીર અને તોરલની સમાધિને કારણે અંજાર યાત્રાનું ધામ બની ગયું છે. મારે આજે વાત કરવી છે અંજાર નગરની થાંભલી રોપી અંજાર વસાવનાર કચ્છી લોકજીવનમાં પૂજાતા લોકદેવને અજેપાળની.

અજેપાળ મૂળે અજમેરના રાજાના ભાઈ હતા. એમ બોમ્બે ગેઝેટિયરની નોંધ બોલે છે. એમના અંગેની રસપ્રદ દંતકથા એવી છે કે સંવતના આઠમા સૈકામાં રાજસ્થાનના અજમેર શહેર નજીક આવેલા પુષ્કર તીર્થની પાસેના ગામના એક ગરીબ ખોરડામાં રાજપૂત જ્ઞાતિનો કિશોર રહેતો હતો. પૂર્વજન્મના ધાર્મિક સંસ્કારો લઈને જન્મેલો આ કિશોર તીર્થમાં આવતા જતા સાધુ સંતો મહાત્માઓની સેવા કરતો. એવામાં પુષ્કરમાં

એક દૂધધારી મહાત્મા (દૂધ ઉપર જ જીવનારા) આવી ચડ્યા. ત્યાં પીવા પૂરતું દૂધ ન મળવાથી તેઓ નિરાશ થઈ તીર્થ છોડીને ચાલી નીકળ્યા. આ જાણીને કિશોરની આંતરડી કકળી ઊઠી. તે તીર્થના કારભારી પાસે ગયો ને બોલ્યો : આપણા તીર્થમાં દૂધ ન મળવાથી મહાત્માઓ પાછા જાય એ સારું ન કહેવાય. હું ગરીબ છું. મારી પાસે એટલા પૈસા નથી નહીંતર હું સાધુ મહાત્માઓને દૂધ પૂરું પાડું.

આ ધાર્મિકવૃત્તિના સેવાભાવી યુવાનની વાત સાંભળીને પ્રભાવિત થયેલા કારભારીએ, બાળકના હાથમાં થોડા રૂપિયા મૂકીને કહ્યું : ‘આ સેવા હવે તું કર.’ રાજપૂત બાળકે લાંબો વિચાર કરીને એ પૈસામાંથી થોડીક બકરીઓ ખરીદી કરી અને એનું દૂધ સાધુ સંતોને પહોંચાડવા માંડ્યો. પછી તો બકરીઓનો વસ્તારવેલો ખૂબ જ વધ્યો. આમ બે ત્રણ વર્ષનું વહાણું વાઈ ગયું. એવામાં પેલા દૂધધારી સંત ફરતા ફરતા પુષ્કરમાં આવી પહોંચ્યા. આ બાળકે એમની સેવા શરૂ કરી રોજનું દૂધ પહોંચાડવા લાગ્યો. આથી પ્રભાવિત થયેલા સંત મહાત્માએ તેને કહ્યું : ‘ભવિષ્ય મેં તું પ્રભાવશાળી રાજા બનેગા યે મેરા વચન હૈ.’ એ પછી તીર્થમાં આવનારા સાધુ સંતોએ આ યુવાનનું ‘અજ’ એટલે બકરાં અને ‘પાળ’ એટલે પાળનાર એવું અજેપાળ નામ ઠેરાવી દીધું.

એ પછી સિદ્ધપુરુષના આશીર્વાદને સાચા પાડવા માટે અજેપાળે પુરુષાર્થ કરવાનો પ્રારંભ કર્યો. નજીકના ગામમાં રહેતા

તેના મામા પાસે જઈને શસ્ત્રવિદ્યા શીખવા માંડી. થોડાં વરસોમાં એમાં પારંગત બનતાં નાનકડું લશ્કર તૈયાર કર્યું અને પુષ્કરની આસપાસના પંથકમાં પોતાની આણ વરતાવવાનો પ્રારંભ કર્યો. ત્યાર પછી એણે સર્પગિરિ નામના પહાડની તળેટીમાં પોતાના નામ ઉપરથી 'અજપુર' નગર વસાવીને મધ્ય રાજસ્થાનનો મોટાભાગનો પ્રદેશ પોતાની હકૂમત નીચે આણ્યો. એ અજપુર એ આજનું અજમેર કહેવાય છે.

રાજા બન્યા પછી યે અજેપાળ પુષ્કર તીર્થના મેળામાં નિયમિત રીતે જતો અને સાધુ સંતોની સેવા કરતો. એવામાં પાછા પેલા દૂધકારી સંતનો એને પાછો ભેટો થયો. એણે સંતના ચરણમાં પડીને કહ્યું 'ગુરુજી ! હવે મને ૬૦ વર્ષ પૂરાં થયાં છે. શેષજીવન તીર્થ સ્થળે જઈને શાંતિથી પસાર કરવું છે.' ગુરુની આજ્ઞા મળતાં અજપુરનું રાજ્ય પોતાના

નાનાભાઈને સોંપીને હરિદ્વારમાં જઈ સંન્યાસી વેશે રહેવા લાગ્યા. ચાર પાંચ વર્ષ પછી અજેપાળને ઉડતા સમાચાર મળ્યા કે સિંધ અને કચ્છ ઉપર સમુદ્રમાર્ગેથી વિધર્મી આરબોએ હુમલો કર્યો છે અને જુલમ ગુજારે છે. આ વાત સાંભળતાં જ અજેપાળની રોમરાઈ (રંવાડાં) અવળી થઈ ગઈ ભાઈ.

અજેપાળે ધર્મની રક્ષા કરવા કાજે તીર્થમાં વસતા યુદ્ધકળા જાણતા સાધુ સંતોની ધર્મસેના ઊભી કરી. સેનાને લઈને તેઓ કચ્છ પહોંચી ગયા. ત્યાં અંજારથી થોડે દૂર આરબો અને સંન્યાસીઓની ધર્મસેના વચ્ચે ધમસાણ

યુદ્ધ થયું. યુદ્ધમાં આરબો હાર્યા અને ઉભી પૂંછડીએ ભાગ્યા પણ સંન્યાસી સૈન્યના સેનાપતિ અજેપાળ વીરગતિને વર્યા. આ અજેપાળની યાદમાં હાથમાં ભાલો ધારણ કરી યુદ્ધક્ષેત્રે વિચરતા અજેપાળનો ઘોડેસ્વાર પાળિયો કોતરવામાં આવ્યો. તેઓ જ્યાં વીરગતિને વર્યા હતા ત્યાં મૂકવામાં આવ્યો, આ સ્થળે આજે અજેપાળ મહાદેવનું મંદિર શૂરવીરની યશપતાકા લહેરાવતું ઊભું છે.

અજેપાળના મૃત્યુ એમણે રચેલી ધર્મસેનાની પરંપરા ભારત વર્ષમાં ચાલુ રહી. વિદેશીઓ અને આક્રમણખોરો સામે લડવાની જરૂર પડે ત્યારે લડવૈયા સાધુઓનું સૈન્ય આપોઆપ ઊભું થઈ જતું. એ સેનાના સેનાધિપતિનું નામ અજેપાળ રાખવામાં આવતું. એ મૃત્યુ પામે તો અજેપાળના જેવી જ પથ્થરની મૂર્તિ કંડારીને મૂકવામાં આવતી. ગુજરાત અને રાજસ્થાનમાં અજેપાળની અસંખ્ય મૂર્તિઓ મળી આવે છે. ડૉ.

હરિભાઈ ગૌદાની નોંધે છે કે ગુજરાતમાં દહેગામ તાલુકાના હરસોલી ગામના ખોડિયાર માતાના સ્થાનક પાસે, કપડવંજ તાલુકાના પીઠાઈ ગામના રામજી મંદિરમાં, દસકોઈ તાલુકાના કુહા ગામ પાસે, મેશ્વો નદીના કિનારે, મહેસાણા જિલ્લાના પાળજ ગામના શીતળા માતાના ઓટલા ઉપર અને પાટણ શહેરના ઘેલગાત્રેશ્વરી માતાના મંદિરના પરિસરમાં અજેપાળની આવી પ્રતિમાઓ જોવા મળે છે.

સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છમાં શૂરાપૂરા અને શૂરવીરોની પૂજા અને બધા માનતાઓ જૂનાકાળથી ચાલતી આવી છે. એના સ્થાનકો સાથે ઘણીવાર ચમત્કારીક દંતકથાઓ પણ જોડાઈ જતી હોય છે. શ્રી વિભાકર ધોળકિયાની નોંધ અનુસાર કચ્છના રાજવી રાવ દેશળજીને એક રાત્રે અજેપાળ સ્વપ્નમાં આવ્યા અને જ્યાં

એ વીરગતિને વર્યા હતા ત્યાં પોતાનું સ્થાનક બનાવવાનો આદેશ આપ્યો. એ સમયે દેશળજી ઉપર નાથપંથી સાધુઓનું વર્ચસ્વ સારું હતું. રાવ દેશળજીએ અજેપાળનું પાકું મંદિર યજ્ઞાવીને એની પૂજા અને કારોબાર નાથપંથી સાધુઓને સોંપ્યો.

કચ્છમાં અજેપાળના મંદિરનો વહીવટ કોણ કરે છે તથા તે મંદિર કોણે બંધાવ્યું. કૂવો કોણે કરાવ્યો તે વિશેના બે શિલાલેખો મંદિરની દિવાલમાં જડેલ જોવા મળે છે. સંવત ૧૭૪૨નો શિલાલેખ રાવશ્રી રાયઘણજીના કુંવર પ્રાગજીએ અંજાર શહેર ફરતો ગઢ બંધાવ્યો તેને લગતો છે. જ્યારે

બીજો શિલાલેખ હિંદી લિપિમાં છે. તે શ્રી નાગજીભાઈ ભટ્ટીએ આ મુજબ નોંધ્યા છે :

'શ્રી ગણેશાય નમઃ' સંવત ૧૮૭૭ તરાના વરષે શાકે ૧૭૪૨ પ્રવર્તમાને શ્રાવણ માસે શુકલ પક્ષે અષ્ટમી ગુરૂવાસરે શ્રી અંજાર કદ મધ્યે રાઉશ્રી દેસલવારમા પીરશ્રી જાત્રા કમગરે અજપાળના બે દેરા કરાવ્યું છે. પૂજારી માનગર પૂજા કરે છે. કડાયોકરસન દેવ રાજલી દેરુ અણુ છે. અંજાર મધ્યે અજેપાલ સત છે.'

અજેપાળની પ્રતિમાથી થોડે દૂર ઉભડક પગવાળી નંદીની પથ્થરની પ્રતિમા જોવા મળે છે. એની પણ એક ચમત્કારિક દંતકથા ધોળકિયાને આ મુજબ આલેખી છે.

ગુરુ દત્તાત્રેયને સાગરમલજી, સંગ્રામગરજી, મુલતાન પીરજી અને લક્કડ પુરીજી નામના સિદ્ધ શિષ્યો હતાં. એમ કહેવાય છે કે સંગ્રામગરજીએ ચમત્કાર બતાવીને મસ્જિદ ખસેડી

હતી. મુલ્તાનપુરીએ ધરતીકંપ પ્રગટાવીને મુલ્તાનની ધરતીને હચમચાવી હતી. લક્કડપુરી લાકડાની સળગાવેલી ચિતા પર કલાકો સુધી બેસી રહ્યા હતા, જ્યારે સિદ્ધસાગરજી અંબાજીનું મંદિર ભદ્રેશ્વરથી ખેસડીને અંજારમાં લાવ્યા હતા.

એક દિવસના સમયે સિદ્ધસાગરજી મંદિરના પરિસરમાં સમાધિમાં બેઠા હતા એ સમયે તેમને કાનફટા બનાવવા માટે બાવાઓએ એમના કાન પર ચપ્પુનો લસરકો કર્યો. કાન ફાટતાં તેમાંથી લોહીને બદલે દૂધ નીકળ્યું. આથી કાનફટા બાવાઓ આશ્ચર્ય પામ્યા. તેમને જાદૂગર માનીને અંબાજી માતાના મંદિરની એક અંધારી ઓરડીમાં પૂરી દીધા ને મોટી ઘંટી ઉપર અનાજ દળાવવા માંડ્યું. એ વખતે સિદ્ધસાગરજીએ એક બાવાને ઘંટીમાં અનાજ નાખવા કહ્યું. ત્યારે બાવો તાડૂક્યો : ‘હું કંઈ તારા બાપનો નોકર થોડો જ છું?’ ત્યારે સિદ્ધસાગરજી કહે ‘હું ચક્કી ચલાવું છું. અનાજ હોય એટલું લાવો.’ પછી તો ઘંટી ઘરરાટ કરતી આપોઆપ અવળી ફરવા માંડી. આ ચમત્કાર જોઈને નાથપંથી બાવાઓ ઢીલા પડ્યા. એમણે ચમત્કાર બતાવવાનું કારણ પૂછ્યું. ત્યારે સાગરગરજીએ કહ્યું ‘અજેપાળદાદાની પૂજા દસનામી બાવાઓ જ કરશે. આનું નિરાકરણ કરવા માટે હું અજેપાળદાદાને ખુદને બોલાવીશ.’

આ માટેનો દિવસ નક્કી કરવામાં આવ્યો. આ પ્રસંગને નિહાળવા કચ્છના રાજવી દેશળજી પંડે હાજર થયા. સિદ્ધસાગરજીના ચમત્કારોથી નાથપંથી પૂજારી ખૂબ જ ગભરાઈ ગયો. એણે એક છોકરાને થોડીક કોરિયું (કચ્છી સિક્કા) આપીને ભોંયરામાં પૂરી દીધો ને પોપટની જેમ પઢાવી દીધો કોઈ સવાલ પૂછે તો ઉત્તર આપવાનો કે ‘મારી પૂજા નાથપંથી બાવા કરશે.’

હજારો માનવીની મીટ આ પ્રસંગ પર મંડાઈ રહી. સિદ્ધસાગરજીએ પૂજારીને કહ્યું : ‘તમે દાદાને ત્રણવાર પૂછી જુઓ. તેઓ આદેશ આપે તો તમે પૂજા કરજો. તમને આદેશ આપશે તો હું અંજાર છોડીને ચાલ્યો જઈશ અને જો દાદા દસનામી સાધુઓને પૂજા કરવાનો આદેશ આપે તો તમારે કચ્છ છોડીને ચાલ્યા જવું.’ પછી પૂજારી નાથબાવાએ પ્રશ્ન કર્યો ત્યારે ભોંયરામાં સંતાડેલો છોકરો બોલ્યો : ‘નાથપંથી મારી પૂજા કરે.’ આ સાંભળીને રાવ દેશળજી નાથબાવાને વંદન કરી રહ્યા. બીજી વાર પ્રશ્ન પૂછાયો ત્યારે એ જ જવાબ મળ્યો. હાજર રહેનાર સૌ દંગ થઈ ગયા. સિદ્ધસાગરજીને કાવતરાની ગંધ આવી ગઈ. ત્રીજીવારનો આદેશ થાય તે પહેલાં સિદ્ધસાગરજી ગજર્યા : ‘તને કાળતરો કરડે.’

નાથપંથી પૂજારીએ વિશ્વાસપૂર્વક ત્રીજીવાર પ્રશ્નને રમતો મૂક્યો : ‘અજેપાળદાદાની પૂજા કોણ કરે?’ ત્યાં તો ભોંયરામાં પૂરેલા છોકરાને સર્પદંશ થતાંની સાથે મરણ પામ્યો, એટલે કોઈ

જવાબ ન મળ્યો. ત્યારે સિદ્ધસાગરજીએ અજેપાળદાદા તરફ ફરીને પૂછ્યું : ‘દાદા, આપની પૂજા કોણ કરે? ત્યારે આકાશમાંથી ગેબી અવાજ થયો : ‘મારી પૂજા હવે પછી દસનામી બાવાઓ જ કરે.’

પોતાના હાથ હેઠા પડતાં હતાશ થયેલા નાથબાવાએ રાવ દેશળજી તરફ ફરીને કહ્યું : ‘બાવા (બાપુ), આ મહાત્માની માયાજાળમાં ફસાવા જેવું નથી. એ બહુ મોટા સિદ્ધપુરુષ હોય તો આ મંદિરના પથ્થરના પોઠિયાને ઘાસ ખવરાવી બતાવે.’ ત્યારે મહારાવ બોલ્યા : સિદ્ધસાગરજી, આપ આ પોઠિયાને ઘાસ ખવરાવી બતાવો તો તમારી વાત માનું. ત્યારે સિદ્ધસાગરજી એટલું જ બોલ્યા : ‘બાવા, મારા હાથમાં કંઈક જાદુમંતર હશે એવો કદાચ આપને વહેમ ન આવે એટલા માટે આપ જ પોઠિયાને ઘાસ ખવરાવો.’ આટલું બોલીને સિદ્ધે હવામાં હાથ હલાવ્યો ત્યાં જુવારની લીલી પૂળીઓ હાજર થઈ. મહારાવે પૂળીઓ હાથમાં લીધી ત્યારે પોઠિયા તરફ ફરીને ‘ચલ બેટા, ઘાસ ખાઈ લે.’ બોલીને સિદ્ધસાગરજીએ પોઠિયાની પીઠ થાબડી. ત્યાં તો મહારાવથી ત્રણ ગથ છેટે ઉભેલો પથ્થરનો પોઠિયો ત્યાં જઈને મહારાવનું ઘાસ ખાવા લાગ્યો. પછી પોદળો કરીને પોતાની જગ્યાએ ગયો. ત્યાં બેસવા જતો હતો ત્યારે સિદ્ધસાગરજી બોલ્યા : ‘જરા ઠહરના બેટા!’ પોઠિયો ઉભડક પગે એ જ હાલતમાં ત્યાં રહી ગયો, જે આજે ય ત્યાં જોવા મળે છે.

કચ્છી લોકજીવનમાં એવી એક લોકમાન્યતા પ્રચલિત છે કે આ ચમત્કાર પછી સિદ્ધસાગરજી અંબાજી માતાના મંદિરની અગાશી પર જઈને ઢોલિયા પર બેસીને અદૃશ્ય થઈ ગયેલા. તેઓ ભવિષ્યે અહીં પાછા ફરશે ને પોઠિયાને બેસાડી જશે.

અંજાર શહેરમાં જેસલ-તોરલની સમાધિ અને અંબાજી માતાના મંદિરની બાજુમાં આવેલી ઝુંડ તરીકે ઓળખાતી જગ્યા પાસે અજેપાળદાદાનું સદીઓ પુરાણું મંદિર આવેલું છે. આંબલીના ઉંચા વૃક્ષની ઘટા વચ્ચે શોભતા આ મંદિર પાસે પુરાતન વાવ છે. મંદિરમાં અખંડ જ્યોત પ્રગટે છે. અજેપાળદાદાના મંદિર પાસેના ભોંયરામાં સંતાડેલા અને સર્પદંશથી મૃત્યે પામેલા છોકરાની સમાધિ મોજૂદ છે. મંદિરથી થોડે દૂર આવેલા અંબાજી માતાના મંદિરની અગાશીમાં સદીઓ જૂનો સિદ્ધસાગરજીનો ઢોલિયો આજ પણ લોકજીવનમાં શ્રદ્ધા અને ભક્તિભાવપૂર્વક પૂજાય છે. આમ દંતકથાઓ અને ચમત્કારો મઢ્યું વક્તિત્વ ધરાવતા વીર અજેપાળદાદા કચ્છના લોકજીવનમાં આગવું સ્થાન ધરાવે છે. ભૂકંપ પછી અહીં નવું મંદિર બનાવવામાં આવ્યું છે. આ ચમત્કારોને આજે કોઈ યાદ કરતું નથી.

વિશ્વની મહાન લોકશાહી અને શક્તિશાળી સત્તાનું બેનમૂન પ્રતિક - પ્રો. રસિક મહિષ્યા (આદિપુર)

જો યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ ઓફ અમેરિકાના પૂર્વ કિનારાના ક્ષેત્રમાં ફરવા જવાનું થાય તો વોશિંગ્ટન ડી.સી.ની અવશ્ય મુલાકાત લેશો. વોશિંગ્ટન ડી.સી. એ અમેરિકાનું કેન્દ્રશાસિત રાજ્ય છે એવું મહદઅંશે કહી શકાય. ઉત્તર અમેરિકા ખંડના ઉત્તર-પશ્ચિમ ક્ષેત્રમાં એક રાજ્ય છે, જેનું નામ પણ વોશિંગ્ટન સ્ટેટ છે. પરંતુ અમેરિકાની રાજધાનીનું નામ વોશિંગ્ટન ડી.સી. જેમાં ડી સી એટલે ડીસ્ટ્રિક્ટ ઓફ કોલમ્બિયા કહેવાય છે. તેને ફેડરલ સ્ટેટ કહે છે. ૧૭ જુલાઈ, ૧૭૭૬ જ્યારે અમેરિકાનું સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામ પૂરું થયું અને બ્રિટિશ સલ્તનતની ગુલામી ફેંકી દીધી ત્યારે હંગામી રાજધાની તરીકે પેન્સિલવેનિયા રાજ્યમાં આવેલું ફિલાડેલ્ફિયા શહેર હતું. (આ સાથે ભારતના સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામને યાદ કરો. અંગ્રેજ સરકાર સામે આપણો નિષ્ફળ બળવો પણ ૧૮૫૭માં થયો હતો.) પરંતુ ત્યારે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે ફેડરલ કેપિટલ કોઈપણ રાજ્યના તાબામાં ન હોવું જોઈએ, પરંતુ તેનું સ્વતંત્ર અસ્તિત્વ ધરાવતું જોઈએ. તેથી મેરીલેન્ડ અને વર્જિનિયા રાજ્યો એ ફેડરલ રાજ્ય માટે જમીન આપી અને વોશિંગ્ટન ડી.સી. ફેડરલ રાજ્ય તરીકે અસ્તિત્વમાં આવ્યું.

અમે જ્યારે ૨૦૧૪ના ઉનાળાના વેકેશનમાં અમેરિકા ગયા હતા ત્યારે વોશિંગ્ટન ડી.સી. જવાનો મોકો મળ્યો હતો. આપણે ત્યાં દિલ્હીમાં જેમ ઘણું જોવાનું છે. તેમ આ વોશિંગ્ટન ડી.સી.માં પણ ઘણું બધું જોવાનું છે. જેમ કે યુએસ કેપિટોલ બ્લોક્, હાઉસ, સુપ્રીમ કોર્ટ, સ્મિથસોનિયન ઇન્સ્ટિટ્યૂટ બિલ્ડિંગ, ફેડરલ ડાઇરેક્ટરી ઓફ સ્ટ્રક્ચરલ એન્ડ મેમોરિયલ્સ, વિએટનામ યુદ્ધનું મ્યુઝિયમ, અમેરિકાના પ્રથમ રાષ્ટ્રપતિ જ્યોર્જ વોશિંગ્ટનનું સ્મારક, નેશનલ પાર્ક, અનેક ભવ્ય ઐતિહાસિક ઈમારતો અને બીજા વિશ્વયુદ્ધનું અદ્ભુત મ્યુઝિયમ. તદુપરાંત ૧૭૬૩થી પણ વધારે દેશોની એલચી કચેરીઓ આવેલી છે. જેમ દિલ્હી યમુના નદી પર વસેલું છે તેમ વોશિંગ્ટન ડી સી પોટોમેક નદી પર આવેલું છે અને તે પણ શહેરમાંથી જ પસાર થાય છે. વોશિંગ્ટન ડી.સી. વિષેની વાત ફરી ક્યારેક કરીશું પરંતુ આ વખતે માત્ર યુ એસ કેપિટલની જ મુલાકાત લઈએ.

ટીવી ન્યુઝ પેપર અથવા મેગેઝીનમાં અમેરિકાની પ્રતિક નિશાની તરીકે જે ગુંબજ જેવું જેવી ઈમારતનું ચિહ્ન દર્શાવવામાં

આવે છે તે જ યુ એસ કેપિટલ અથવા અમેરિકન કોંગ્રેસનું ગૃહ એટલે કે અમેરિકાની પાર્લામેન્ટ છે. ઘણા લોકો તેને વ્હાઈટ હાઉસ સમજે છે. પરંતુ તે વ્હાઈટ હાઉસ નથી પણ યુ એસ કેપિટલ છે. અમેરિકાની લોકશાહીના ત્રણ સ્તંભ છે : કોંગ્રેસ, પ્રેસિડેન્ટ અને સુપ્રીમ કોર્ટ. કોંગ્રેસ જે ગૃહમાં મળે તેને યુ.એસ. કેપિટોલ કહે છે. જ્યાં અમેરિકન સરકાર વહીવટ કરે (Legislative Branch)તે વ્હાઈટ હાઉસ અને જ્યાં કાયદાનું શાસન ઉદ્ભવે તે સુપ્રીમ કોર્ટ કહેવાય છે. વોશિંગ્ટન ડી.સી.માં આ ત્રણે સ્તંભો આવેલા છે.

ફેડરલ રાજ્ય વોશિંગ્ટન ડી.સી.માં પેન્સિલવેનિયા એવન્યુના પૂર્વ છેડે આવેલ કેપિટલ હિલ પર શિલ્પ કળાની બેનમૂન ગુંમટ આકારની સફેદ ભવ્ય વિશ્વ વિખ્યાત ઈમારત કે જે અમેરિકા દેશની મહાસત્તાના પ્રતિક અને અમેરિકનો માટે ગૌરવ સમી ગણાય છે તે બીજી કોઈ નહિ પણ યુ એસ કેપિટોલ છે. ૨૧૫ વર્ષ પહેલા નિર્માણ પામેલી આ ઈમારત બેજોડ શિલ્પકળાનો અદ્વિતીય દષ્ટાંત છે. બરાબર તેની સામે અમેરિકાની સુપ્રીમ કોર્ટની ભવ્ય સફેદ ઈમારત આવેલી છે.

૧૭૯૨ અમેરિકાના સેક્રેટરી સ્ટેટ થોમસ જેફર્સને કોંગ્રેસ અને પ્રેસિડેન્ટની રોજિંદી કાર્યવાહી માટેના એક ખાસ ગૃહ અથવા અલગ બિલ્ડિંગનું નિર્માણ કરવાની દરખાસ્ત રજૂ કરી. તેની સુંદર ડિઝાઈન બનાવવા માટે દેશ વ્યાપી આર્કિટેક્યુરને નિમંત્રણ આપ્યું. જેની ડિઝાઈન સ્વીકારાશે તેને ૫૦૦ ડોલર્સનું ઈનામ આપવામાં આવશે એવી જાહેરાત સાથે એક સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું. અમેરિકન પાર્લામેન્ટની ડિઝાઈન રજૂ કરવા માટે ચાર હિનાની મુદત રાખવામાં આવી હતી. પરંતુ જે દશેક એન્ટ્રીઓ આવી તેમાં કોઈપણ કૃતિ સંતોષકારક જણાઈ નહિ. ત્યારબાદ વિલિયમ થોરોન્ટોન નામના આર્કિટેક્યુરે એક ડિઝાઈન બનાવી. તેમાં ભવ્યતા, સાદાઈ અને સૌંદર્ય હતા તેને કારણે તે પસંદગી પામી. ત્યારબાદ ઘણા સુધારા વધારા સાથે ૧૮ સપ્ટેમ્બર ૧૭૯૩ના રોજ પ્રેસિડેન્ટ જ્યોર્જ વોશિંગ્ટન, સેક્રેટરી થોમસ જેફર્સન અને અન્ય આઠ પ્રતિભાશાળી રાજકારણીઓ કડિયાનો ડ્રેસ પહેરીને યુ એસ કેપિટોલના ખૂણાના પથ્થર (Corner stone)નો શિલાયન્સ કર્યો. બાંધકામના વિવિધ તબક્કાઓમાંથી પસાર થઈને છેવટે ૧૮૦૦મા નોર્થ વિંગ અને

૧૮૧૧મા સાઉથ વિંગ બંધાઈ. અલબત્ત ૧૮૦૭થી નવનિર્માણ પામેલ કેપિટોલમાં કોંગ્રેસ કાર્યશીલ થઈ ગઈ હતી, પરંતુ ૧૮૧૨ બ્રિટિશના વિદ્રોહી દળોએ આ નવનિર્મિત કેપિટોલમાં આગ ચાંપીને સારો એવો ભાગ ક્ષતિગ્રસ્ત કર્યો હતો. જેને ફરીથી રીપેર કરવું પડ્યું.

ટૂંક સમયમાં જ પરંતુ વધતી જતી અમેરિકન કોંગ્રેસની સંખ્યાથી યુ.એસ. કેપિટોલનું મકાન નાનું પડવા લાગ્યું એટલે તેની બંને વિંગનું વિસ્તરણ કરવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. વિસ્તરણના પ્લાન બનાવવા આર્કિટેક્યરો માટે સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું અને સૌથી સારો વિસ્તરણનો નકશો બનાવનારને ૫૦૦ ડોલરનું ઈનામ જાહેર કર્યું. પણ કોઈ સંતોષકારક પ્લાન મળ્યો નહિ. એટલે યુ.એસ. કોંગ્રેસે ઈનામની રકમ પાંચ પસંદ કરેલા આર્કિટેક્યર વચ્ચે વહેંચી અને વિસ્તરણનું કામ આગળ ધપાવ્યું.

વળી નવી અડચણ આવી.

બંને વિંગનું વિસ્તરણ તો થયું પરંતુ એવું કરવાથી અમેરિકન સેનેટર્સને લાકડા અને તાંબાના પતરા મઢેલો જુનો ધુમ્મટ બને બાજુઓની વિસ્તૃત કરેલી વિંગના પ્રમાણમાં નાનો લાગવા માંડ્યો. એટલે ૧૮૫૦માં નિર્ણય લેવામાં આવ્યો કે જુનો ધુમ્મટ તોડી પાડીને તેને સ્થાને વિશાળ વેડિંગ કેકની ડિઝાઈનવાળો ડોમ એટલે કે ધુમ્મટ બનાવવો. થોમસ યુ. વોલ્ટર નામના આર્કિટેક્યરે ડોમની નવી ડિઝાઈન બનાવી. મૂળ ડોમથી ત્રણ

ઘણો મોટો અને ૧૦૦ ફૂટનો વ્યાસ ધરાવતા આ મહાકાય કાસ્ટઆયર્નનો ફાયર પ્રૂફ ધુમ્મટનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું. આજે ૨૦૦ વર્ષ પછી પણ આ ધુમ્મટ વિશ્વનો અદ્વિતીય આર્કિટેક્યરલ માસ્ટરપીસ ગણાય છે. ત્યારબાદ ૧૮૬૩ના ધુમ્મટ પર સ્ટેચ્યુ ઓફ ફ્રીડમ નામની અંદાજીત ૭ ટન વજનથી ૨૦ ફૂટ ઊંચી કાંસ્ય ધાતુની મહાકાય પ્રતિમા પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવી. થોમસ કોફોર્ડ નામના રોમન શિલ્પીએ તૈયાર કરેલી આ કાંસ્ય પ્રતિમા એક મીલીટરી ડ્રેસ પહેરેલી

સ્ત્રીની છે અને તેના એક હાથમાં પકડેલી તલવાર નીચી રાખેલી છે. તેના ખભા પર મૂકેલું નેટીવ અમેરિકન સ્ટાઈલનું અંગ વસ્ત્ર છે. તેના મસ્તક પર મીલીટરી હેલ્મેટ અને તેની ઉપર ગરુડ પક્ષી પાંખ ફફડાવતું બેઠું છે. તેને એલીગોરીકલ ફિગર કહેવાય છે. જે માઈગ્રાન્ટ અને નેટીવ અમેરિકન્સનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. આ સ્વાતંત્ર્ય દેવીની પ્રતિમા વિષે ખૂબ રસપ્રદ ઈતિહાસ છે. તેનું પ્લાસ્ટર ઓફ પેરિસનું પેટર્ન રોમન શિલ્પકાર થોમસ કોફોર્ડ ડિઝાઈન કરેલું હતું. જેને ઈટલીથી ન્યુયોર્ક એક નાનકડી બોટમાં લાવવામાં આવ્યું હતું. રસ્તામાં બોટમાં સમુદ્રનું પાણી લીક થવાથી તેના છ ટૂકડામાં બનાવેલ પેટર્નને નુકસાન થયું હતું. વોશિંગ્ટન ડી.સી.માં તેને છ ટૂકડામાં ઢાળવાના કામ દરમ્યાન ફાઉન્ડ્રીના અમેરિકન ફોરમેન અને કારીગરો હડતાલ પર ગયા. તેથી ફિલિપ રીડ નામના ગુલામે કાસ્ટિંગનું કાર્ય કરી કાંસ્ય પ્રતિમા બનાવી હતી.

ચાલો હવે આપણે કેપિટોલ

જોવા જઈએ. અમે નિશાંત અને તેના મિત્ર તુષાર સાથે બાલ્ટીમોરના એલીકોટ સીટીથી તારીખ ૧૮-૭-૨૦૧૪ રોજ અમે વહેલા નીકળી અને સવારે ૧૦ વાગ્યે ડીસ. પહોંચી આવ્યા હતા. અમારી કાર પાર્ક કરીને સૌ પ્રથમ સુપ્રીમ કોર્ટ પાસે ફોટોગ્રાફી કરીને કેપિટોલ વીજીટીંગ સેન્ટરમાં દાખલ થયા. થોડી લાઈન હતી, પરંતુ અમને પાસ મળી ગયા. કેપિટોલ જોવાનો સમય સવારના ૮.૩૦થી સાંજે ૧.૩૦ સુધીનો છે. ગાઈડેડ ટૂર હોય છે જેની અલગ લાઈનમાં જવાનું હોય છે. લગભગ ૩૦ જણની એક ટૂર થાય છે. જેમાં અમે જોડાઈ ગયા. નિશાંત અને તુષાર અમારા પાસનો બંદોબસ્ત કરી આવ્યા. અમને ઓરિયો ડિવાઈસ અને હેડફોન આપવામાં આવ્યા. સૌ પ્રથમ ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર આવેલા એક ઓરિએન્ટેશન થીએટરમાં અમને ૧૦ મિનિટની ફિલ્મ આઉટ ઓફ મેની એ વન બતાવવામાં આવી. જેમાં અમેરિકન લોકશાહીની મહાનતા તેમજ અમેરિકન સેનેટર અને કોંગ્રેસનો રોલ અમેરિકન નાગરિકોના રોજિંદા જીવનમાં શું છે તે સમજાવવામાં આવ્યો. વૃદ્ધો અને અપંગ વ્યક્તિઓ માટે વિલચેરની સગવડ હતી. આ ફિલ્મ પૂરી થયા બાદ અમે લિફ્ટથી ઉપર જઈને કેપિટોલના એક વિશાળ ખંડમાં દાખલ થયા. અમારી ગાઈડ અમને હેડ ફોન લગાવવાની સૂચના આપી અને તેણે ઉપર આવેલા ધુમ્મટ કે જેને રોટુન્ડા કહે છે તેના વિષે તેમજ વિવિધ પ્રકારના પેન્ટિંગ અને સ્ટેચ્યુઓ વિષે માહિતી આપી. રોટુન્ડાની સિલિંગ પર

(અનુસંધાન પેજ નં. ૩૧ ઉપર...)

ભુજની જાણીતી પી. પી. એસ.સી. ક્લબ દ્વારા મહિલાઓમાં માતૃભાષા અંગે જાગૃતિ આવે તે માટે એક નિબંધ સ્પર્ધાનું આયોજન કરવામાં આવેલ. પસંદગી પાત્ર નિબંધોને એક પુસ્તક રૂપે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલ છે. જેમાં આપણી જ્ઞાતિના શ્રીમતી બીના સમીર કંસારા લેખિત નિબંધનો સમાવેશ થયેલ છે.

શ્રીમતી બીના સમીર કંસારા આપણી જ્ઞાતિના મહિલા એડવોકેટ છે. તેઓ B.Com., L.L.B. (Special) ની શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવે છે. તેઓ Income Tax, VAT, Service Tax વગેરે ક્ષેત્રોમાં કાયદાકીય સેવાઓ આપે છે. તેમના દ્વારા લેખિત નિબંધ વાચકોને રસપ્રદ જણાશે. - મુખ્યતંત્રી

ગુજરાતએ એવી ભૂમિ છે જ્યાંનો ઇતિહાસ તેના વીર રાજવંશી, અજોડ અને બેનમૂન એવી સ્થાપત્ય કલાઓ, ગાંધીજી, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ જેવા અનેક સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રામવીરોથી શોભે છે. વર્તમાન પ્રગતિનો એવો પાયો સર કરી રહ્યો છે, કે વિશ્વ પણ ગુજરાતને રોલમોડલનાં રૂપમાં નિહાળી રહ્યો છે. આવનારું ભવિષ્ય અતિ ઉજ્જવળ છે, કારણ કે ગુજરાતની પ્રજા દરેક ક્ષેત્રમાં મહેનત પૂર્ણ ધગશથી કરતાં જાણે છે અને કરે છે. આજનો આધુનિક યુગ જે દિશામાં પગલા માંડી રહ્યો છે, તે દરેક ક્ષેત્રમાં ગુજરાત તેની સાથે પગલાં માંડી રહ્યું છે. આજના આ યુગમાં સમયની સાથે રહેવું એ પણ એક ગૌરવની વાત છે.

ગૌરવવંતા ગુજરાતની રચનાનો ઇતિહાસ પણ ગૌરવની ગાથા ગણાય છે. આઝાદી અગાઉ સમગ્ર ભારતમાં પદર દેશી રાજ્યો હતાં, તેમાંથી ૩૬૬ રાજ્યો માત્ર ગુજરાતમાં હતાં. આ રાજ્યોના શાસકો મુખ્યત્વે રાજપૂતો અને મુસ્લિમો હતા. આઝાદી પ્રાપ્ત થયા સમયે, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલના અથાગ પ્રયત્નો થકી બધા નાનાં મોટા રજવાડાંઓને ભેગાં કરવામાં આવ્યા. ૧ નવેમ્બર ૧૯૫૬ રોજ મુંબઈ રાજ્યની રચના થતાં ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છનું એકીકરણ થયું. ૮ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૬માં ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિકની આગેવાની હેઠળ, મહાગુજરાત જનતા પરિષદની અલગ રચના કરવામાં આવી. પરિષદનો મુખ્ય હેતુ મહાગુજરાતી અલગ રચના કરવાનો હોવાથી, લડત શરૂ થઈ તેના પરિણામરૂપે, ૧ મે ૧૯૬૦ના રોજ સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ સહિત ગુજરાત અલગ રાજ્ય રચના કરવામાં આવી. પ્રથમ ગુજરાતનું પાટનગર અમદાવાદ બન્યું. ત્યારબાદ ઈ.સ. ૧૯૭૦માં શ્રી હિતેન્દ્રભાઈ દેસાઈના સમયમાં ગાંધીનગરને નવા પાટનગર તરીકે વિકસાવવામાં આવ્યું. ગુજરાતનો રાજકીય ઇતિહાસ જેટલો પ્રગતિશીલ રહ્યો તેવો આજે પણ છે. સક્રિય રાજકારણના ક્ષેત્રે ગુજરાતની પ્રજા આપવો જોઈએ. પ્રતિનિધિ રૂપે કેવી વ્યક્તિને પસંદ કરવી અને કેવી વ્યક્તિના હાથમાં

સત્તાનો દોર આપવો જોઈએ, એ બાબતે સજાગ છે.

ગુજરાતનો વિશાળ દરિયાકિનારો ૧૬૦૦ કિમી. લાંબો અને ભારતના કુલ દરિયાકિનારાને ૩૦ ટકા હિસ્સો ધરાવે છે. ૪૦ બંદરો જે વિશ્વના ૨૬ દેશો સાથે આયાત નિકાસનો વેપાર ચલાવે છે. ગુજરાતના ૧૦ હવાઈ મથકો, જે વિશ્વના અનેક દેશો સાથે જોડવામાં આવ્યા છે. રેલવે વ્યવહારની ચર્ચા કરીએ તો ઈ.સ. ૧૮૫૫ માં ૪૬.૪ કિ.મી.થી શરૂ થઈ હતી, જે આજના સમયમાં સમગ્ર ગુજરાતમાં કુલ ૫૬૯૬ કિમીના વ્યાપમાં વિસ્તરાયેલા છે. ગુજરાતનો રેલવે વ્યવહાર આજે સમગ્ર ભારત સાથે દરેક દિશામાં ફેલાયેલો છે. અતિ વ્યસ્ત એવો રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ પણ સમગ્ર ગુજરાતને સમગ્ર ભારત સાથે જોડે છે.

કુદરતે છૂટા હાથે ગુજરાતને પ્રકૃતિના દરેક રૂપ આપ્યા છે. નયન-રમ્ય દરિયાકિનારો, નદીઓના કાંપના મેદાનો, ઊંચી ટેકરીઓ, પર્વતોની સુંદર શૃંગલા, તાપી, નર્મદા, વિશ્વામિત્રી, સાબરમતી જેવી મોટી નદીઓ, કચ્છનું વિશ્વ વિખ્યાત રણ, કદાચ જ કોઈ બીજા રાજ્ય પાસે આવી સુંદર કુદરતની ભેટ હશે. કૃષિ સંપત્તિ જે ૧૮૮ લાખ હેક્ટર જમીનમાં કૃષિ વાવેતર કરવામાં આવે છે. બાજરી, જુવાર, ઘઉં, ડાંગર, મકાઈ, કપાસ, મગફળી, તમાકુ, શેરડી, કેળાં, જામફળ, કેરી, જીરૂ, વરીયાળી, ઈસબગુલ જેવાં પાકો ગુજરાતનાં મુખ્ય તેમજ વિપુલ પ્રમાણમાં થતા પાકો છે. પશુ સંપત્તિની દૃષ્ટિએ નિહાળીએ તો ગુજરાત અગ્રસ્થાન ધરાવે છે. જેનું મુખ્ય ઉદાહરણ અમૂલ ડેરી જે સમગ્ર વિશ્વમાં સ્થાન ધરાવે છે. મત્સ્ય સંપત્તિનો ખજાનો ગુજરાત પાસે ભરપૂર છે. જે રાજ્યની ૧૫ જિલ્લા સરહદો દરિયા કિનારા સાથે સંકળાયેલ હોય તે ગૌરવ લેવા બાબત છે. ખનીજ સંપત્તિની દૃષ્ટિએ ભારતમાં ચોથા સ્થાન પર ગુજરાત આવે છે. ફ્લોરસાપર, અકીક, ચોક, ફાયલ કલે અને ચૂનાવાળી રેતીના ઉત્પાદનમાં ભારત અવલ્લ સ્થાન ધરાવે છે.

ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રમાં હરણફાળ પ્રગતિ તેમજ અનેકગૃહ ઉદ્યોગો જેવા કે પટોળા, ભરતકામ, માટી કામ, રંગાટી કામ, મોતી ભરત વગેરે ક્ષેત્રે કરેલ પ્રગતિ, નહિ માત્ર દેશમાં પણ વિદેશમાં પણ પ્રખ્યાત છે. ભવ્ય રજવાડું હોવાના પુરાવારૂપે કિલ્લાઓ, ધર્મની ગાથાઓરૂપે ભવ્ય મંદિરો, મસ્જિદો આજે પણ ઇતિહાસની ભવ્યતાના સૂર પ્રસરાવે છે.

શિક્ષણ અને સાહિત્યના ક્ષેત્રમાં ગુજરાત અન્ય અનેક રાજ્યોની તુલનામાં આગળ પડતું સ્થાન ધરાવે છે. શિક્ષણ ક્ષેત્રે ૭૯.૩૧% સાક્ષરતાનું પ્રમાણ ગુજરાત ધરાવે છે. ૪૧ જેટલી યુનિવર્સિટીઓ, ૪૬ ગ્રામ વિદ્યાપીઠો અને ૨૦ કેન્દ્ર સરકાર સંચાલિત સંશોધન સંસ્થાઓ ગુજરાતમાં શિક્ષણ ક્ષેત્રે કાર્યરત છે. સાહિત્ય જગત અતિ વિશાળ, અને વિશિષ્ટ સિદ્ધિઓ હાંસલ કરેલ છે. લલિતકળા, રંગમંચલક્ષી કળા, શાસ્ત્રીય સંગીત, ચિત્રકળા, વિજ્ઞાન, લોકસાહિત્ય, લોકગીત, લોકનૃત્ય વગેરે જેવા અનેક ક્ષેત્રોમાં ઊંચી નામના ગુજરાતીઓએ હાંસલ કરેલ છે.

ગુજરાતી લોકસાહિત્યની પરંપરા વૈવિધ્યપૂર્ણ અને સમૃદ્ધ છે. લોક સાહિત્યમાં હોળી દિવાળી જેવા ઉત્સવોનાં ગીતો છે. આવા ગીતોમાં સીમંતના ગીતો, જન્મ સમયના વધાઈના ગીતો, સલોકા, હાલરડાં, બાળ રમતના ગીતો, લગ્નગીતો, ફટાણાં, છાજીયા ગીતો પણ છે. પ્રશસ્તિ ગીતો, બીરદાવલીઓ, શૌર્યગીતો, ઋતુ ગીતો, કથાગીતો, સોરઠા અને દુહાઓ, ચોપાઈ અને સવૈયા તેમજ ચારણી છંદ પદ્યાત્મક લોકસાહિત્યની આશ્ચર્યજનક સમૃદ્ધિ અને સિદ્ધિ દાખવે છે. ગુજરાતી લોક સાહિત્ય લોક કથા, વ્રતકથા, પ્રેમકથા વગેરેમાં પોતાના વૈશિષ્ટ્ય અને વૈભવ દાખવ્યા છે. શક્તિ ભક્તિ સાથે ગરબી, ગરબા, રાસ, રાસડા, તાલીરાસ, હીંચ વગેરે પ્રકારો લોક સાહિત્ય સાથે સંકળાયેલ છે. ગુજરાતમાં નવરાત્રિના દિવસોએ ચોરે-ચોરે રાસગરબાની રમઝટ ચાલે છે.

જે રીતે ગુજરાતનો ઇતિહાસ ગૌરવવંતો રહ્યો છે. એ જ રીતે આજનો વર્તમાન પણ ગૌરવભર્યો છે. આરોગ્ય ક્ષેત્રોમાં અનેક જાગૃતિ લક્ષી કાર્યક્રમ થાય છે જેવા કે પોલિયો નિવારણ, નશાબંધી, સ્ત્રીઓના આરોગ્યલક્ષી કાર્યક્રમ, બાળકોના

સ્વાસ્થ્યલક્ષી કાર્યક્રમ સમગ્ર ભારતમાં ગુજરાત એક એવું રાજ્ય છે જે જનતાને ઝડપી સારવાર અરથે ૧૦૮ એમ્બ્યુલન્સની સેવા આપે છે. આ સર્વના પરિણામે આકસ્મિક મૃત્યુના આંકડામાં ઘટાડો થતો જોવા મળ્યા છે. શિક્ષણનું સ્તર ઊંચું લાવવા માટે ગુજરાતનાં દરેક શહેરો-ગામડાંઓમાં સરકારી, અર્ધ સરકારી તેમજ સ્વનિર્ભર શાળાઓ અને કોલેજોનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે. સમયને અનુરૂપ નવા તેમજ આધુનિક અભ્યાસક્રમો દાખલ કરવામાં આવ્યા છે.

આધુનિક યુગ સાથે હરણફાળ પ્રગતિ અર્થે ગુજરાત સરકાર તમામ સરકારી, અર્ધ સરકારી સંસ્થાઓમાં ઈન્ફર્મેશન ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ મહત્તમ અંશે કરે છે. જેમ કે ઈ. ધારામાં ૭/૧૨ અંગેની માહિતી, કૃષિ વિકાસ અર્થે ઓનલાઈન સહાય, કરવેરા ભરવા માટે ઓનલાઈન વેબસાઈટો વગેરે. બેન્કીંગ સેક્ટરમાં ઈ-બેન્કીંગ સેવાનો વ્યાપ વધ્યો છે. મોબાઈલ ઈન્ટરનેટ માટે 2G બાદ હવે 3G અને 4G ની સુવિધા ઉપલબ્ધ બની છે. મોટા શહેરોમાં વિના મૂલ્યે . .ની સેવા આપવામાં આવે છે.

ધન્ય એવું મારું જીવન કે, એવી ભૂમિ પર જન્મ થયો છે કે જ્યાં શાંતિ, સંતોષ અને સહજતાની પ્રાપ્તિ થાય પોતાને સુરક્ષિત પામવું, પોતાના જીવનની પ્રગતિ પામવી અને સમય સાથે ચાલવા માટે યોગ્ય પરિસ્થિતિ પામવી એ ગૌરવ લેવાથી વિશેષ શું હોઈ શકે ?

ગુજરાતની પ્રજા સ્વભાવથી સહજ અને લાગણીશીલ હોવાથી જ, તો કહેવાયું છે કે ‘જ્યાં જ્યાં વસે ગુજરાતી, ત્યાં ગુજરાત બની જાય. રહેણીકરણીની આગવી શૈલી, સ્વાદપ્રિય, રમૂજ તેમજ દરેક પરિસ્થિતિને પ્રતૂકળમાંથી અનુકૂળ બનાવવાની કળા, જે માત્ર ગુજરાતી પાસે જ હોય માટે જ તો કહી શકું છું.

સાગર તટથી પવન સાથે લહેરાવા માગું છું, વહેતી નદીના નીર સાથે વહેવા માગું છું, પર્વતની ઊંચી ટોચ પર વસવા માંગુ છું મળે જો એકાન્ત તો,

વિશાળ રણમાં પોતાને ખોવા માગું છું, ટૂંકમાં કહું તો, હું પોતાને ગુજરાતમાં જ પામવા માગુ છું. ●

મારા બોસે વોટ્સ એપ ડાઉનલોડ કર્યું અને મેને મેસેજ કર્યો, ઓય, મને જોક્સ મોકલ.

મેં જવાબ આપ્યો, “સર, પહેલા એ તો કહો કે પગાર વધારો કેટલો આવશે ?”

બોસે કહ્યું : “મસ્ત જોક્સ છે. બીજા મેસેજ કર હજી.”

પ્રેમી (સોનીને) : તમે આ સુંદર અને કિંમતી વીંટી પર લખી આપો, “મારા દિલની રાણી શાંતિ માટે.”

સોની : મારા મતે તમે આની પર માત્ર “મારા દિલની રાણી માટે” લખાવો. પછી આ ક્યારેય બેકાર નહીં જાય અને પાછળથી પણ ઉપયોગમાં લઈ શકશો.

ગંગાસતી અને પાનબાઈનું નામ આપણે સૌએ સાંભળ્યું છે. ઘણી વખત ગંગાસતી પાનબાઈ આવું સાથે પણ ઘણા લોકો બોલે છે. પણ હકીકતમાં આ ગંગાસતી અને પાનબાઈ એમ બે નારીઓ અલગ છે. પહેલાં તો હું એમનો પરિચય કરાવું.

ગંગાસતીનો જન્મ ૧૮૬૪માં ભાવનગરના રાજપરા ગામમાં થયો હતો અને તેમના લગ્ન સમઢિયાળાના ગરાસદાર કહળસંગ કલભા ગોહિલ (કહળુભા) સાથે થયા હતા. રાજપુત વંશની પરંપરા મુજબ લગ્ન વખતે પાનબાઈને સેવિકા તરીકે મોકલવામાં આવી હતી. જો કે, થોડા પૂરાવા એવા પણ મળે છે કે ગંગાસતીના પુત્ર અજુભા સાથે પાનબાઈના લગ્ન થયા હતા. આથી એ રીતે જોઈએ તો પાનબાઈ ગંગાસતીના પુત્રવધૂ હતા.

ગંગાસતીના પતિ કહળુભા પણ એમની સાથે આધ્યાત્મિકતા રંગે રંગાયેલ હતા. એક વખતની વાત છે એકવાર એક ખેડૂતની ગાય સર્પદંશથી મરણ પામી. કહળુભાએ જીવદયાથી કે લોકોના વ્યંગથી તેમણે તેમની સિદ્ધિઓનો ઉપયોગ કર્યો અને ગાયને સજીવન કરી. તેના કારણે લોકો કહળુભાને ભગવાન સમજવા લાગ્યા. આથી કહળુભાએ જીવતા સમાધિ લેવાનું નક્કી કર્યું. તેમના પત્ની ગંગાસતીએ પણ તેમની સાથે સમાધિ લેવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી. પણ કહળુભાએ પુત્રવધૂ પાનબાઈનું આધ્યાત્મિક શિક્ષણ પૂરું ન થાય ત્યાં સુધી રાહ જોવાનું કહ્યું.

આથી, ત્યારથી ગંગાસતી રોજ એક ભજનની રચના કરતાં અને એ ભજનના આધારે પાનબાઈને આધ્યાત્મિક શિક્ષણ આપતાં. આવું એમણે પર દિવસ સુધી કર્યું. એટલે પર ભજનોની રચના થઈ. એટલે જ એમની રચનાઓ ‘પાનબાઈ’ને ઉદ્દેશીને લખાઈ છે અને પડમાં દિવસે તેમણે પણ સમાધિ લીધી.

આવા આપણાં દેવી સમાન એવા ગંગાસતીનો આ અભ્યાસ તો બિલકુલ નહોતો છતાં પોતાના આંતરમનની એમણે રચેલા ભજનો આજે પણ ઠેર ઠેર ગવાય છે. એમના ભજનોની ઘણી ઓડિયો-વીડિયો સીડી, કેસેટ પણ ઉપલબ્ધ છે. એમના જીવન આધારિત ગુજરાતી ફિલ્મ પણ છે. પૂજ્યશ્રી મોરારીબાપુએ પણ ‘માનસ ગંગાસતી’ વિષય સાથે કથા કરેલ છે.

આવા આપણા ગંગાસતીના એક ભજન ‘મેરુ તો ડગે...’થી

આપ સૌ વાકેફ જ છો. પણ, હું અહીં એમની એક-એક લીટીમાં એમની ઊંડી સૂઝના દર્શન કરાવવા માંગુ છું.

એમની એક રચનામાં એમણે કહ્યું છે કે, ‘સૂર્યમાં ખાવું ને ચંદ્રમાં પીવું... એમ કાયમ લેવું વર્તમાન રે...’

આપણે છેક હવે હેલ્થ પ્રત્યે જાગૃત થયા છીએ. એમણે ૧૮મી સદીમાં સ્વાસ્થ્યની યાવી કહી દીધેલી કે... સૂર્યમાં ખાવું ને ચંદ્રમાં પીવું.

બીજી એમની એક રચનામાં એમણે કહ્યું છે કે, ‘જોતજોતમાં દિવસ વયા ગયા પાનબાઈ એકવીસ હજાર છસ્સોને કાળ ખાશે...’

આપણે દર મિનિટે ૧૫ શ્વાસ લઈએ છીએ. એટલે એ હિસાબે ૬૦ મિનિટ- ૨૪ કલાક - ૧૫ શ્વાસ = ૨૧,૬૦૦ શ્વાસ એક દિવસના થાય. કેટલી વૈજ્ઞાનિક આધાર વાળી એમની આ રચના છે ! વાહ... ! આવું અર્થઘટન તો એમના દરેક ભજનની લીટીનું થઈ શકે. ચાલો, એમનું ભજન મેરુ તો ડગે માણીએ.. સમજીએ અને વ્યવહારમાં ઉતારીએ.

ખૂબ સરસ અને સરળ ભાષામાં એમની રજૂઆત હોવા છતાં કેટલુંય ઊંડાણ દેખાય છે. એમની રચનાઓમાં...

હજુ તેમની વધુ રચનાઓ માણવી હોય તો ગંગાસતી ભજન નામની એપ્સ પણ મોબાઈલમાં ડાઉનલોડ કરી શકાય છે.

આવા આપણા ગંગાસતી અને પાનબાઈએક ૧૮મી સદીમાં થઈ ગયા. પણ એવું કામ કરી ગયા કે સદીઓ સુધી તેમને લોકો યાદ રાખે. ત્યારે ગની દહીંવાલાની એક પંક્તિ મને યાદ આવે છે કે,

‘જિંદગીનો એ જ સાચોસાચ પડઘો છે, ‘ગની’ હોય ના વ્યક્તિને એનું નામ બોલાયા કરે.’

: રેખાંકન :
જીનલ
સોલંકી

ભજન

મેરુ તો ડગે જેનાં મન ના ડગે મરને ભાંગી પડે બ્રહ્માંડ,
વિપત્તિ પડે તોય વણસે નહીં, સોઈ હરિજનમાં પ્રમાણજી... મેરુ તો...
ચિત્તની વૃત્તિ જેની સદાય નિર્મળ ને કોઈની કરે નહિ આશજી;
દાન દેવે પણ રહે અજાસી, રાખે વચનમાં વિશ્વાસ રેજી... મેરુ તો...
હરખ ને શોકની આવે નહીં હેડકી, આઠ પહોર રહે આનંદજી;
નિત્ય રે નાયે સત્સંગમાં ને તોડે માયા કેરા ફંદજી... મેરુ તો...
તન મન ધન જેણે પ્રભુને સમર્પ્યા, તે નામ નિજારી નર ને નારજી;
એકાંતે બેસીને આરાધના માંડે તો, અલખ પધારે અને દારાજી... મેરુ તો...
સતગુરુ વચનમાં શૂરા થઈ ચાલે, શીશ તો કર્યાં કુરબાન રે,
સંકલ્પ વિકલ્પ એકે નહિ ઉરમાં, જેણે મેલ્યાં અંતરના માન રે, મેરુ તો...
સંગત કરો તો તમે એવાની કરજો, જે ભજનમાં રહે ભરપૂરજી;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં જેને નેણ ને વરસે ઝાઝા નૂરજી... મેરુ તો...

- શ્રીમતી લતાબેન સોલંકી (ભુજ)

ભુજ : તા. ૨૨-૮-૧૫ના રોજ ભુજ છઠ્ઠી બારી મહિલા મંડળના આંગણે બાર કવિયત્રીઓની 'કાવ્ય નિર્ઝરી' પુસ્તકના વિમોચનનો રૂડો અવસર ઊજવાઈ ગયો. ભુજની બાર કવિયત્રીઓની કવિતાને સમાવતું 'કાવ્ય નિર્ઝરી કચ્છનું પ્રથમ પ્રકાશિત પુસ્તકનું વિમોચન 'જયંતિભાઈ જોશી' 'શબાબ' - પૂર્વ નિયામકશ્રી આકાશવાણી ભુજની અધ્યક્ષતા હેઠળ થયું. મદનકુમાર અંજારિયા 'ખ્વાબ' અતિથિ વિશેષ તરીકે હાજર રહ્યા હતા.

પ્રમુખ શ્રીમતી પુષ્પાબેન વૈદે સ્વાગત પ્રવચન કરતા બહેનોના પ્રયત્નો બિરદાવ્યા હતા અને છઠ્ઠી બારી મહિલામંડળ ભુજને આ કાર્યક્રમમાં સહભાગી થવા આનંદ વ્યક્ત કર્યો હતો. 'કાવ્ય નિર્ઝરી'ના

ઉજ્જળ ભવિષ્યની કામના સાથે અભિનંદન આપ્યા હતા. સંસ્થાના ઉપપ્રમુખ શ્રીમતી રમિલાબેન પી. મહેતાએ કે માત્ર વીસ દિવસના ટૂંકા ગાળામાં પુસ્તક પ્રકટ થવા બદલ ખુશી વ્યક્ત કરતાં જણાવ્યું કે 'કાવ્ય નિર્ઝરી'ના શાંત ઝરણાને

હવે ખળખળ વહેતી નદીનું રૂપ આપવું છે. આવતા વર્ષે કેવળ ભુજ કે કચ્છ નહીં પરંતુ ગુજરાત લેવલે પુસ્તકનું પ્રકાશન કરવું છે. રમીલાબેને ટીમ વર્કને બીરદાવી આ બહેનોને અભિનંદન આપ્યા હતા. કનુભાઈ જોષીએ છઠ્ઠી

બારીને પહેલી બારી કહી ઉમેર્યું હતું કે શબ્દો નાભિમાંથી ઊઠી શૂન્યમાં સમાઈ જાય છે. કવિયત્રીના પ્રયાસને બિરદાવ્યો હતો. અતિથિ વિશેષશ્રી મદનકુમાર અંજારિયા-ખ્વાબે સંધ્યા ટાણે થયેલા પુસ્તકના વિમોચનને પ્રભાતિયા ગાવાનો અવસર ગણાવતા કહ્યું કે કવિતા અંતરને જગાડે છે.

અધ્યક્ષ સ્થાનેથી ઉદ્બોધન કરતાં જયંતિભાઈ જોષી શબાબે જણાવ્યું હતું કે યોગાનુયોગે 'કાવ્ય નિર્ઝરી'ના પ્રાગટ્ય ટાણે આજે તુલસીદાસનો પ્રાગટ્ય દિવસ છે. સૂરદાસ સૂર્ય જેવા અને તુલસીદાસ ચંદ્ર જેવા પણ કવિયો તો આગિયા જેવા છે. શબ્દરૂપી જ્યોતના પ્રાગટ્યના સમયે કવિતા અંદરથી જાગે છે. પ્રથમ પંક્તિ ઈશ્વર હાથ પકડી લખાવે છે.

આગળની પંક્તિઓમાં પ્રસ્વેદ પાડવો પડે છે.

પધારેલા મહેમાનો શ્રી કમલભાઈ મહેતા, કનુભાઈ જોષી, નવીનભાઈ ત્રિપાઠી, મુક્તાબેન ખત્રી, કૃષ્ણાબેન મિસ્ત્રી, રસનીધી અંતાણી, બંસરીબેન ધોળકિયા વગેરેનું સંસ્થા વતી પુષ્પગુચ્છથી સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું. રમીલાબેન અમેરિકા જતાં હોવાથી તેમને

'કાવ્ય નિર્ઝરી'ની બહેનોએ, મંગલદાસ પરિવારે અને અન્યોએ શુભેચ્છા પાઠવી હતી. શંકરભાઈ સચદેએ પત્ર દ્વારા શુભેચ્છા પાઠવી હતી. લાયોનેસ ક્લબ, હેમલતાબેન ગઢવી, ભગવાનભાઈ પીઠડે કવિતા દ્વારા શુભેચ્છા પાઠવી હતી.

કવિતા

શિવાંગી પોમલ (રાયપુર)

બંધનો કા દીપક, પ્યાર કી બાતી,
ભાઈ બહન કે પ્રેમ કી યહ છોટી સી પાતી,
કહતી હૈ દુનિયા Whatsapp પર બાંધી રાખી,
પર બાપ યહ જરા મુઝે નહીં હૈ ભાતી ।
ભલા ચિત્રો સે કમ્બી મહક રેશ્મી ડૌરી કી હૈ આતી,
દુરિયા કમ કર દેતી હૈ મિત્રો કી
યહ દો અક્ષર કી પાતી ! બંધનો...

હર ભાઈ કો લગતા કાશ આજ કે દીન,
બહન મેરે ઘર આતી ।
પર વહ વક્ત પરિસ્થિતિયાં સાથ નહીં હૈ ભાતી,
ક્યોંકિ માં, પત્ની ઓર બહુ સારે રિસ્તે સાથ સાથ નિભાતી
કાશ આજ કે દિન ગિલે કી લંબાઈયાં ઘટ જાતી
ઓર હર બહન રાખી કે દિન અપને ભાઈ કે ઘર પહુંચ જાતી,
બંધનો કા દીપક પ્યાર કી બાતી,
ભાઈયો કે નામ છોટી બહન કી હૈ પાતી ।

જેમ વાહનો માટે પેટ્રોલ-ડિઝલની જરૂર પડે છે તેમ આપણું શરીર ગ્લુકોઝ રૂપી બળતણનું શક્તિમાં રૂપાંતર થવાથી પ્રવૃત્તિમય થાય છે. શરીરની શક્તિની જરૂર પૂરી પાડવા લોહીમાં ૭૦થી ૧૧૦ મિ.ગ્રા. જેટલું ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ વધે છે એટલે તરત જઠરની પાછળ સ્વાદુપિંડ (પેન્ક્રિયાઝ) નામની ગ્રંથીમાંથી ઈન્સ્યુલીન નામનો રસ છૂટે છે. જે ગ્લુકોઝનું શક્તિમાં રૂપાંતર કરે છે અને વધારાના ગ્લુકોઝને લીવરના કોષોમાં અને માંસપેશીઓમાં ભંડારી દે છે. આનાથી લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ માફકસર જળવાય છે. કોઈ અજાણ્યા કારણસર (જેનું સચોટ કારણ શોધાયું નથી) જ્યારે સ્વાદુપિંડમાંથી જરૂરી ઈન્સ્યુલિન ઉત્પન્ન ન થાય (જેમ કે બાળકોમાં થતા ડાયાબીટીસ) અથવા ઈન્સ્યુલિન હોવા છતાં અસરકારક ન નીવડે (જેમ કે વધારે વજનવાળી મોટી ઉંમરની વ્યક્તિ) ત્યારે લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ વધે છે. આ પ્રમાણે ૧૮૦ મિ.ગ્રાથી વધે ત્યારે કિડની દ્વારા ગ્લુકોઝ પેશાબમાં જાય કિડનીનું તારણ બિંદુ જો ઉંચું હોય તો પેશાબમાં ગ્લુબોઝ ન આવે પણ લોહીમાં ખૂબ પ્રમાણમાં હોઈ શકે.

ઈન્સ્યુલિનના અભાવે શક્તિ માટે શરીર ગ્લુકોઝનો ઉપયોગ કરી શકતું નથી તેથી તેને બદલે ચરબીનો ઉપયોગ કરે છે. (ગાડીમાં પેટ્રોલના બદલે કેરોસીન વાપરવા જેવી સ્થિતિ કહી શકાય) જ્યારે ગ્લુકોઝનું શક્તિમાં રૂપાંતર થાય ત્યારે તે બળતણ પૂરેપૂરું વપરાય છે પરંતુ ચરબી જ્યારે બળતણ રૂપે વપરાય ત્યારે (એસીટોન) જેવા ઝેરી પદાર્થો ઉત્પન્ન થાય જેને કારણે ડાયાબીટીસનો દર્દી ભાન ગુમાવે છે. જેને 'ડાયાબીટીસ કોમા' કહેવામાં આવે છે જેનું સમયસર નિદાન ન થાય તો દર્દીનું મૃત્યુ થાય છે. (હાઈપર ગ્લાયસેસમીયા) Hyperglycemia લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ વધી જાય તથા લોહીમાં એસીટોન Ketoacidosisનામનો ઝેરી પદાર્થ ફરવા માંડે છે તેથી દર્દી બેભાન થઈ જાય છે.

હાઈપર ગ્લાયસેમીયાના લક્ષણો

વધુ ભૂખ-તરસ લાગવી, વારંવાર પેશાબ, વજન ઘટી જવું, પેટમાં દુઃખવું, ઉલ્ટી, વધુ પડતો થાક, સ્વભાવ ચિડીયો થવો, શ્વાસમાં ફળ જેવી વાસ, શ્વાસોશ્વાસ ઝડપી, ઉંડા, દર્દી ઘેનમાં તેમ આંખો ઢાળી દે.

આવી જ રીતે જ્યારે લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ ખુબ

ઘટી જાય. Hyperglycemia તો પણ દર્દી બેભાન થઈ જાય. હાઈપો ગ્લાયસેમીયાના લક્ષણો

ચક્કર, થાક, ભૂખ વધુ લાગવી, ખૂબ પરસેવો, હાથ-પગ ઠંડા, ગભરાટ, હૃદયના ધબકારા વધે, બેભાન પણ થઈ જાય. આ સંજોગોમાં કોઈપણ મીઠાશ, ગળી વસ્તુ ખાવા આપવી.

● ડાયાબીટીસના ચિન્હો ●

વારંવાર પેશાબ, રાત્રે વધુ વખત ઉઠવું પડે પુષ્કળ પેશાબ થાય, નાના બાળકોને વારંવાર પથારીમાં પેશાબ થાય, તરસ વધુ લાગે, ખૂબ ખવાય છતાં વજન ઉતરતું જાય, હાથ-પગે-ખાલી ઝણઝણાટી થાય, પીંડીઓમાં કળતર, થાક-અશક્તિ, કંઈ પણ વાગે ત્યારે રુઝ મોડી આવે કે ગડગુમડ થાક, ચશ્માના નંબર વારંવાર બદલાય, આંખે ઝાંખુ દેખાય, ગુમ ભાગમાં ચળ આવે, નાની ઉંમરે લકવો કે હૃદય રોગનો હુમલો થાય. સ્ત્રીઓમાં વધુ વજનવાળું, હૃદયની કે બીજી શારીરિક ખોડવાળું બાળક જન્મે, વારંવાર ગર્ભપાત થાય.

૬૦ ટકા દર્દીઓમાં નિદાન આકસ્મિક થાય છે. ફક્ત ૪૦ ટકા દર્દીઓમાં રોગના ચિન્હો દેખાય. ફક્ત પેશાબમાં સાકર આવે ત્યારે જ ડાયાબીટીસ થયો તેવું ન કહેવાય. લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ કેટલું છે તે જોવું જોઈએ.

ભૂખ્યા પેટે : ૧૪૦ મિ.ગ્રા./કેલરી

અન્ય સમયે : ૨૦૦ મિ.ગ્રા./કેલરી

ઉપરનું એક પ્રમાણ એક કરતાં વધુ સમયે આવે તો ડાયાબીટીસ કહેવાય. અમુક સંજોગોમાં ડાયાબીટીસ જાણવા માટે ગ્લુકોઝ ટોલરન્સ ટેસ્ટ (GTT) કરવો પડે છે. આ તપાસમાં ભૂખ્યા પેટે લોહી લેવામાં આવે ત્યાર પછી ૭૫ ગ્રામ ગ્લુકોઝ (બાળકો માં ૧.૭૫ ગ્રામ) પીવડાવવામાં આવે છે. બે કલાક પછી ફરીથી લોહી લેવામાં આવે છે. જો લોહીમાં ગ્લુકોઝનું પ્રમાણ ભૂખ્યા પેટે ૧૨૦ મિ.ગ્રામ/ડેલી અને ગ્લુકોઝ પીધા પછી બે કલાકે ૧૮૦ મિ.ગ્રા/ડેલી.થી વધારે આવે તો ડાયાબીટીસ થયો ગણાય.

ગ્લાયકોસિલેટેડ હિમોગ્લોબિન (HbA 1c) ટેસ્ટ તપાસ છેલ્લા ત્રણ માસની લોહીમાં સરેરાશ ગ્લુકોઝની સ્થિતિ બતાવે છે. ડાયાબીટીસ પર કેટલો કાબુ છે તે નીચે મુજબ

હિમોગ્લોબીન A1c સ્થિતિ

૬થી ૮ ટકા	ઉત્તમ
૮ થી ૯ ટકા	સારી
૯થી ૧૦ ટકા	સ્વીકાર્ય
૧૦થી વધુ ટકા	નબળી(ખરાબ)

લોહીમાં ગ્લુકોઝના પ્રમાણની તપાસ ડાયાબીટીસ માટેના નિદાન માટે પૂરતી છે. પરંતુ ખાસ કરીને સંપૂર્ણ નિદાન ત્યારે જ થયું કહેવાય જ્યારે રોગનું પ્રમાણ-તેનો ફેલાવો-કોમ્પ્લીકેશન વગેરેની સંપૂર્ણ માહિતી મેળવીએ જેમ કે હૃદયરોગ છે કે નહીં તે જાણવા લોહીમાં ચરબીની તપાસ તથા કાર્ડિયોગ્રામ-કિડનીની ખરાબી જાણવા યુરીનમાં આલ્બ્યુમીન છે કે નહીં તે જાણવા આ ઉપરાંત સંપૂર્ણ યુરીન તપાસ, બ્લડ યુરીયા, સિરમ ક્રિએટીનીન જેવી તપાસ જરૂરી છે. આંખની સંપૂર્ણ, પગમાં સંવેદના છે કે નહીં અથવા બરાબર લોહી ફરે છે કે નહીં તે માટે (Vacular Doppler) નામનો ટેસ્ટ.

● ડાયાબીટીસના કારણો ●

- (૧) વારસાગત નજીકના સગાને હોય તો ૩૦-૪૦ ટકા શક્યતા
- (૨) માતા-પિતાને હોય તો શક્યતા ઘણી વધી જાય.
- (૩) વધારે વજન-વધુ વજન ઈન્સ્યુલીનની જરૂરિયાત વધારી દે છે. વધુ પડતા ચરબીના કોષો ઈન્સ્યુલીનને યોગ્ય પ્રતિસાદ આપતા નથી.
- (૪) ખોરાક-વધુ કેલરી (ચરબી)
- (૫) ઉંમર-ઉંમર વધવા સાથે શરીરના કોષોનો ઈન્સ્યુલીન સામે પ્રતિકાર વધે છે. ઈન્સ્યુલીન ઉત્પન્ન કરતા બીટા સેલ્સની સંખ્યામાં ઘટાડો થાય છે.
- (૬) બેઠાડું જીવન-માનસિક તાણ Steroids અને Thiazide જેવી દવાઓ લાંબો સમય લેવાથી.

● ડાયાબીટીસના પ્રકાર ●

(૧) Insulin Dependent Diabetes Mellitus (IDDM) મોટા ભાગે બાળકો ભાગે બાળકો અને યુવાનોમાં થાય છે. સંશોધન મુજબ વાયરસ નામના વિષાણુના ચેપથી પેન્ક્રિયાઝને નુકસાન થવાથી ઈન્સ્યુલીન ઉત્પન્ન કરતા કોષો સામાન્ય રીતે નાશ પામ્યા હોય છે. આના કારણે ઈન્સ્યુલીનની ખામી સંપૂર્ણપણે હોવાથી બહારથી ઈન્સ્યુલીન લેવું અનિવાર્ય બને છે. ડૉક્ટરની સલાહ પ્રમાણે જ ઈન્સ્યુલીન લેવું.

(૨) Non-Insulin Dependent Diabetes Mellitus (NIDDM) આ પ્રકારનાં દર્દીઓમાં ઈન્સ્યુલીન બને તો છે પણ જરૂરિયાતથી ઓછું. ઘણી વખત ઈન્સ્યુલીન પૂરતા પ્રમાણમાં બનતું હોવા છતાં બરોબર કામ કરતું નથી. આ ડાયાબીટીસ પ્રમાણમાં ઓછો ઘાતક/તીવ્ર છે. ફક્ત ખોરાક નિયમન અને યોગના અભ્યાસથી કાબુ મેળવી શકાય છે.

ખોરાકની સલાહ

● બે વાર ભરપેટ જમવા કરતા ચાર-પાંચ વાર થોડું થોડું ખાવું. નીચેની વસ્તુઓ ન લેવી.

(૧) ખાંડ-સાકર-ગોળ - મધ - મીઠાઈ - ચોકલેટ - સુકામેવા - બદામ - કાજુ - પિસ્તા - અખરોટ - કોપરૂ - ચીઝ - ક્રિમ - ડેઝર્ટ - મીઠા પીણાં - તેલમાં તળેલા ખોરાક દરેક પ્રકારના ફરસાણ - અથાણાં - સોસ - મેંદો - કોર્ન ફ્લાવર - કસ્ટર્ડ જેલી - ગળ્યા બિસ્કીટ - આઈસ્ક્રીમ - ઘી - માખણ - વનસ્પતિ ઘી - કોપરેલ - પામઓઈલ - મીઠા ફળો - નોનવેજ.

છૂટથી લઈ શકાય : કાચા રાંધેલા બધા જ શાકભાજી, તરબૂચ, સક્કરટેટી, રસમ, પાતળું વેજટેબલ સૂપ કિમવગર, લીંબ પાણી, છાશ, નાળીયેર પાણી, ખાંડ વગરના પીણાં, મલાઈ વગર દૂધ.

● ડાયાબીટીસના કોમ્પ્લીકેશનો :

ડાયાબીટીસના દર્દીને દેખીતી રીતે કોઈ તકલીફ નથી થતી તેથી દર્દી સારવારમાં બેદરકાર રહે છે અને તેથી તેના લોહીમાં ગ્લુકોઝનું ઉંચું પ્રમાણ સતત રહે છે અને તેથી દરેક અવયવને નુકસાન થાય છે.

તંદુરસ્ત વ્યક્તિ કરતા ડાયાબીટીસના દર્દીને હાઈ બ્લડપ્રેશર, હૃદયની તકલીફ, કિડનીની તકલીફ અને બીજી અનેક બીમારીઓ થવાની શક્યતા ખૂબ જ વધી જાય છે.

જો રોગને કાબૂમાં ન રાખવામાં આવે તો લોહીની નળીઓમાં ચરબી જામી જવાથી પેરાલીસીસ થવાની શક્યતા વધી જાય છે.

જ્ઞાનતંતુઓ ઉપર અસર થવાથી ડાયાબીટીક ન્યુરોપથી થાય છે. જેના કારણે ચામડીમાં અને ખાસ કરીને પગના તળિયામાં બહેરાશ આવે જેનાથી લાંબે ગાળે સ્નાયુઓમાં નબળાઈ આવે.

ડાયાબીટીસના દર્દીને કિડનીના રોગ થવાની શક્યતાઓ ખૂબ વધી જાય છે અને કિડની ઉપર અસર થવાથી લોહી બરોબર શુદ્ધ થઈ શકતું નથી અને તેના પરિણામે લોહીમાં ઝેરી પદાર્થોનું

પ્રમાણ ખૂબ વધી જાય છે. કિડની ફેઈલ પણ થઈ શકે છે.

ડાયાબીટીસના દર્દીને પગમાં સડો થાય છે. તેના હિસાબે ઘણીવાર પગ પણ કાપવો પડે છે.

ડાયાબીટીસના દર્દીને ચેપ લાગવાની શક્યતા વધી જાય છે. તેથી શરીરની અંદર તથા ચામડીના રોગો થાય છે. સ્ત્રીઓને પેશાબના રોગો વારંવાર થાય છે.

અશક્તિ લાગે છે, સ્નાયુઓ નબળા પડી જાય અને અમુક સંજોગોમાં નપુંસકતા આવી શકે, સેકસને લગતા અલગ અલગ પ્રશ્નો ઉભા થાય.

આ અને આવી સમસ્યાઓ હકીકતમાં ગંભીર છે. આ માટે આપે ડાયાબીટીસને કાબૂમાં રાખવો જરૂરી છે.

● ડાયાબીટીસની સારવાર ●

ઉચિત ખોરાક અને ખૂબ જરૂરી છે. 'યોગ'નો નિયમિત અભ્યાસ, યોગના નવા અભ્યાસીઓ સૂક્ષ્મ વ્યાયામથી શરૂ કરીને પછીથી આસનો, શુદ્ધિક્રિયા અને પ્રાણાયામનો અભ્યાસ ખૂબ જ મદદરૂપ બને છે. સૂર્યનમસ્કાર ડાયાબીટીસની તકલીફવાળા માટે ખૂબ જ સારો અભ્યાસ છે. વહેલી સવારે ઉઠી ત્રણથી ચાર ગ્લાસ પાણી (ઉષ્ણપાન) પી ૪ થી ૧૨ રાઉન્ડ સૂર્યનમસ્કારના કરવા.

આ સિવાય વમન ધોતી, હુંફાળુ પાણી બ્લડપ્રેશરની તકલીફ ન હોય તો થોડું મીઠું નાખી ૮ થી ૧૦ ગ્લાસ પાણી ઝડપથી પીને વમનધોતિ કરવી ખૂબ ફાયદાકારક સાબિત થશે.

આ સિવાય શંખપ્રક્ષાસનની ક્રિયા કે જેમાં મોઢેથી ૪ થી ૬ ગ્લાસ પાણી પીને શંખપ્રક્ષાસનના આસનો તાડાસન, તિર્યક તાડાસન, તિર્યક ભુજંગાસન, કટિયકાસન અને ઉદરાકર્ષણ આસનો કરતા જવું પાણી પીતા જવું. પીધેલુ પાણી ઝાડા માટે બહાર નીકળે ત્યાં સુધી આ ક્રિયા કરતા જવી. આ ક્રિયા શરૂઆતમાં યોગ્ય માર્ગદર્શન નીચે કરવી હિતાવહ છે. દર મહિને એક વાર અને વર્ષમાં બાર વખત કરવી. ડાયાબીટીસના રોગી માટે રામબાણ ઔષધી પુરવાર થાય છે.

ડાયાબીટીસના રોગી નીચે મુજબના આસનો કરશે તો તે પણ રામબાણ પુરવાર થશે. સર્વાંગાસન, મત્સ્યાસન, હલાસન, પશ્ચિમોતાનાસન, વકાસન, વજાસન, અર્ધમત્સ્યેન્દ્રાસન, આકર્ણ ધનુરાસન, મયુરાસન, હંસાસન, ઉતાનપાદાસન, પવન મુક્તાસન, સેતુબંધાસન, જાનુશિરાસન, મહામુદ્રા, વિપરીત કરણી મુદ્ર, ધનુરાસન, પાદહસ્તાસન વગેરે આસનો રામબાણ ઔષધ પુરવાર થાય છે.

કપાલભાતી, અનુલોમ વિલોમ પ્રાણાયામ, ભસ્ત્રિકા પ્રાણાયામ, શીતલી, સીત્કારી, ઝંકારી, ભ્રામરી પ્રાણાયામ શ્રેષ્ઠ સાબિત થશે. પ્રાણ અને અપાન મુદ્રા ૧૬-૧૬ મિનિટ કરવાથી ખૂબ જ લાભ થશે.

- ડાયાબીટીસ કંટ્રોલ કરવાના અનુભૂત નુસ્ખા :
- આંબલીના ચિચૂકા શેકીને ખાવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- લીમડાના પાનનો રસ નિયમિત પીવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- કુમળા કારેલાંના નાના કટકા કરી છાંયડામાં સુકવી, બારીક ભૂકી કરી, એક તોલા જેટલી ભૂકી સવાર-સાંજ લેવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- સારાં, પાકા જાંબુને સુકવી, બારીક ખાંડી, ચૂર્ણ બનાવી પાણી સાથે દિવસમાં બે વાર લેવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- લસણને પીસીને તેનું પાણી પીવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- રોજ રાત્રે દોઢથી બે તોલા મેથી પાણીમાં પલાળી રાખી, સવારે ખૂબ મસળી, ગાળીને પીવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- આમળાંનું ચૂર્ણ ફાકવાથી ડાયાબીટીસમાં રાહત થાય છે.
- હળદરના ગાંઠિયાને પીસી, ઘીમાં શેકી, સાકર મેળવી, રોજ ખાવાથી ડાયાબીટીસમાં ખૂબ ફાયદો થાય છે.
- હરડે, બહેડાં, કડવા લીમડાની અંતરછાલ, મામેજવો અને જાંબુના ઠળીયા સરખે ભાગ લઈ બારીક ચૂર્ણ કરી સવાર-સાંજ લેવાથી ડાયાબીટીસ મટે છે.
- હળદર એક ચમચી અને આમળાંનું ચૂર્ણ એક ચમચી ભેગા કરી રોજ સવાર-સાંજ લેવાથી ડાયાબીટીસમાં ખૂબ રાહત થાય છે.
- ૫૦ ગ્રામ લીલી હળદર, કાળી તુલસીનાં પાન ૧૦, બીલીપત્રનાં પાન ૩૦ વાટીને ૧ ગ્લાસ પાણીમાં રાત્રે ભીંજવી, સવારે ખૂબ મસળી, કપડાથી ગાળી, સવારે નરણે કોઠે પીવું, આ પાણી પીધા પછી એક કલાક સુધી કંઈ પણ ખાવું પીવું નહીં. ૨૧ દિવસ આ પ્રમાણે લેવાથી ડાયાબીટીસ ચોક્કસ મટે છે.
- હરડે-આમળા અને હળદરનું ચૂર્ણ સવાર-સાંજ લેવું.
- લીંબોળીનું તેલ ત્રણ ટીપા હુંફાળા પાણીના નરણા કોઠે લેવું. પંદર દિવસ પછી જરૂર જણાય તો તે પંદર દિવસ વધારવું.

- રોહિણી બુદ્ધભટ્ટી (બુજ)

આજે એક વિષય અંગે ચર્ચા કરવી છે. જે આજે આપણા સાંપ્રત સમાજને કોરી ખાય છે. ‘ડિપ્રેશન’ યુનોની વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાએ જાહેર કરેલા આંકડા મુજબ છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં ભારતમાં થયેલા આપઘાતના બનાવોમાં ૮૦% આપઘાત ડિપ્રેશનના કારણે થયા હતા.

જો આ ‘ડિપ્રેશન’ના દાનવને કાબુમાં નહીં લેવામાં આવે તો ૨૦૨૦ સુધીમાં એ અકાળે મોત માટેનું બીજા નંબરનું કારણ કે નિમિત્ત બની જશે.

એક ટોચના મનોચિકિત્સકે કહ્યું કે આજથી બે દાયકા અગાઉ ચાલીસીની વયમાં રહેલા લોકોમાં ડિપ્રેશન જોવા મળતું. આજે ઉલટું થયેલું દેખાય છે. ૧૨/૧૫ વર્ષના ટીનેજર્સથી માંડીને વીસ પચીસ વર્ષના યુવાનો જોતજોતામાં ડિપ્રેશનનો શિકાર બને છે.

અહીં કારણો શોધવા બેસીએ તો અનેક મળે તેમ છે. પરંતુ મુખ્ય કારણો (૧) આર્થિક અસમાનતા (૨) ક્ષણિક વિજાતીય આકર્ષણ.

અહીં થોડું ડિટેલમાં જઈએ તો સમાજની અંદર આર્થિક રીતે સદ્ધર વ્યક્તિઓની લીવીંગ સ્ટાઈલ જોઈને આર્થિક રીતે નબળા પરિવારોના સંતાનો દેખાદેખીમાં મા-બાપને પોતાની જરૂરિયાતો પૂરી પાડવા માટે દબાણ કરે છે. ત્યારે તે જરૂરિયાતો સંતોષી ન શકનાર માબાપોને ડિપ્રેશનનો ભોગ બનતા જોઈએ છીએ. અને તેમના જ સંતાનો તેમની જરૂરિયાતો ન સંતોષાતાં આપઘાત જેવા માર્ગે વળે છે.

એવું નથી કે ગરીબ માબાપના સંતાનો જ અવળે માર્ગે જાય છે. તવંગર કુટુંબોના સંતાનો પોતાની માંગ પૂરી કરવા માટે સતત માબાપને દબાણ કરે છે અને ક્યારેક ગુસ્સા કે ભવિષ્યની ચિંતાને કારણે જો માંગ પૂરી કરવામાં ન આવે તો તેવા સંતાનો ડિપ્રેશનના

ભોગ બને છે અને આપઘાતના માર્ગે વળે છે. સાથે સાથે તેમના માબાપને પણ કફોડી સ્થિતિમાંથી પસાર થવાનો વખત આવે છે.

બીજી ક્ષણિક વિજાતીય આકર્ષણ આજે કોએજ્યુકેશનને કારણે યુવાનિયાઓમાં ક્ષણિક આકર્ષણને કારણે સંબંધો બંધાય છે અને ત્યારબાદ તું તારે રસ્તે અને હું મારે રસ્તે એવી રીતે છૂટા પડી જાય છે. પરંતુ મોટેભાગે સેન્સેટીવ વ્યક્તિ વધુ પડતું મનમાં દુઃખ લગાડે તો તે ડિપ્રેશનનો ભોગ બની જાય છે. અહીં એવા પણ કિસ્સાઓ જોવા મળ્યા છે કે પોતાનો/પોતાની ફેન્ડ બીજા સાથે વધુ હળીમળીને વર્તે છે અને પોતાને નિગલેક્ટ કરે છે. તે કારણે સ્યુસાઈડ કરે છે.

અહીં હેલ્પલાઈન કામ આવે છે. જે અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિ હેલ્પલાઈન પર ફોન કરે કે તરત જ સામે કાઉન્સીલર તેને શાંતિથી સાંભળી અને તેની સાથે આત્મીયતાપૂર્વક વાતો કરે છે. ત્યાં સુધીમાં તેને વાતોમાં રોકી રાખી તેનું સરનામું જાણી જે તે સ્થળે સ્વયંસેવકોને મોકલે છે.

જો એકવાર ડિપ્રેસ વ્યક્તિની હતાશાનું કારણ જાણવા મળી જાય તો તેને દૂર કરવું બહુ મુશ્કેલ નથી એવું મનોચિકિત્સકો પણ માને છે.

આજકાલ આપણી જીવનશૈલી આર્થિક રીતે સદ્ધર થવા માટેની માબાપોની આંધળીદોટ અને પોતાના સંતાનોની સતત ઉપેક્ષા, વિભક્ત કુટુંબો અને સ્વચ્છંદતા, સમાજ સામે લાલબત્તી ધરે છે. પરંતુ જો કુટુંબો જ પોતાના સંતાનોને સમજીને ઊંચે કરશે તો સરકાર સામે બળાપો કરવાની જરૂર રહેશે નહીં. કારણ કે વ્યક્તિ જ કુટુંબ અને કુટુંબોથી જ સમાજ બને છે. માટે ભાવિસમાજને સમૃદ્ધ, સંસ્કારી બનાવવા માટે મા-બાપોએ જાગૃત થવાનો સમય પાકી ગયો છે.

કાવ્યો

બારમેડા ની બુદ્ધિ હોય, બુદ્ધભટ્ટીની બચત હોય
 પોમલ નો પરિશ્રમ હોય, સોલંકીની સમજ હોય
 સાકરીયા ની શુરવીરતા હોય, કોટડીયાની કુશાગ્રતા હોય
 ચનાણી ની ચતુરાઈ હોય, મૈયાની માનવતા હોય
 બગા નું બળ હોય, બીજલાણી ની બહાદુરી હોય
 ગુજરાતી ની ગર્જના હોય, કટ્ટા નું કવચ હોય
 હેડાઉ ની હસ્તકલા હોય
 તો અખિલ ભારત પર માઝું કંસારા ને રાજ કરવા માટે
 માત્ર એકતાની જરૂર જરૂર છે.
 લિ. મનાલી ડી. સોની - મુ. તલોદ (સા.કા.)

ઈશ્વર તારી જેમ મને નિરાકાર થતાં ન આવડ્યું
 ઈશ્વર તારા તપ્ત પર મને કલાકાર થતાં ન આવડ્યું
 એ જ્યોતિષ શું ભાખવાના મારા ભાવિ - ‘યાદ’
 જ્યાં મને જ મારા જાણકાર થતાં ન આવડ્યું
 - જીનલ (યાદ)

ગઝલને
 પતંગિયું
 બની
 આવવું જ
 પડ્યું
 પછી....
 કેમ કે
 ભીતરની
 મોઘમ
 છેક
 ટેરવે
 પહોંચી
 ગઈ
 હતી.
 - જીનલ (યાદ)

સારથી થવું હતું ને
 સ્વાર્થી થઈ ગયા
 પાલક જ હતા ને
 પારધી થઈ ગયા
 નથી ગુન્હો એમાં અમારો - યાદ
 વાસ્તવિકતાને જોતા જોતાં
 ખ્વાબી થઈ ગયા.
 - જીનલ સોની (યાદ)

જિંદગીમાં રંગત આપ
 માઝું કોઈ અંગત આપ
 હું એ ભણાવું સમયને પાઠ
 ‘યાદ’ - મને બસ મારો વખત આપ.

હેલો ફ્રેન્ડ્સ ! શ્રાવણ માસની રજા માણ્યા પછી પાછું રોજિંદા કામકાજ ઘર લાગી જવાની મજા જ કાંઈક ઓર છે. પરંતુ આ આનંદ અને મજાના હક્કદાર એ લોકો જ છે જે રોજ પારિશ્રમિક મહેનતકશ જીવન જીવતા હોય. સપ્તાહના છ દિવસ ચોકસાઈપૂર્વક ખંતથી પોતાનું કાર્ય કરતા હોય.

એમાં કોઈ શંકા નથી કે નવી પેઢી સ્માર્ટ છે, જ્ઞાનની માહિતી એ લોકો પાસે વધુ છે. હોશિયાર પણ દેખાય છે. પણ, કામ પાર પાડવા માટે જરૂરી મહેનત, ખંત, ઉત્સાહનો અભાવ જોવા મળે છે.

કામ પ્રત્યેની ચોકસાઈ જોવા નથી મળતી. નાની-નાની બાબતોની ચોકસાઈનો અભાવ નિષ્ફળતા તરફ દોરી જાય છે. ત્યારે ઉદાસ થઈ જાય છે.

લાપરવાહી અને આળશવૃત્તિ વધુ જોવા મળે છે. મોબાઈલ મેનીયાક લોકો પાસે માહિતીનો જથ્થો છે. પણ કામચોરીની વૃત્તિ વ્યાપક પ્રમાણમાં જોવા મળે છે.

હવેના જમાનામાં પોતાનું કાર્ય ખંતથી કરે, દિલપૂર્વક કરે, નિષ્ઠાથી કરે એવી વ્યક્તિની ડિમાન્ડ રહેશે.

નિષ્ફળ થતા લોકો આળસુ, અણઆવડત, કામચોરીના આદી હોય છે. તેથી પોતાની નિષ્ફળતા બીજાના કારણો સામે બતાવી સંતોષ માને છે.

બેકારી અને સિસ્ટમ વિરુદ્ધ બળાપા કાઢી ફરિયાદ કરતા જોવા મળે છે.

કારણ શું ક્ષણિક સુખ, મોઝમઝાની તૃષ્ણા ઝડપથી પૈસાદાર બનવાના શોર્ટકટ, મહેનત કરવા પ્રત્યે અરૂચિ ઊભી

કરે છે.

પોતાના કામના ક્ષેત્રમાં પણ બેજવાબદારીભર્યું વર્તન અને ચિવટ કે ચોકસાઈભર્યું કામની જવાબદારી ન નિભાવી શકવાને કારણે નોકરીમાંથી પાણીયું મળી જાય છે.

આનો સીધો અર્થ એ જ કે મજા-મજા કરવી અને સારી રીતે કામ કરવું બન્ને સાથે ન રહી શકે.

એક સાથે બે ઘોડે ન ચડાય એમ કામ કરવાનું ક્ષેત્ર અને સમય તેમજ આનંદ પ્રમોદનું ક્ષેત્ર અને સમય અલગ-અલગ રાખવું.

બન્ને કામ અલગ-અલગ સમયે રાખતા કામની ક્વોલિટી સુધરશે. કામ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી શકાશે અને સફળતા પણ મળશે. કામમાં ધ્યાન ૧૦૦% હશે તો કામ સફળ થવાનો આનંદ મેળવી શકાય.

કામ કરતા હોઈએ ત્યારે એટલું સારી રીતે કરવું કે આનાથી વધુ સારું કરી જ ન શકાય અને મોજ-મજા કે આનંદ મસ્તી વખતે, વીક-એન્ડ સમયે, રમત-ગમત કે હરવા ફરવાના સમયે કામકાજમાંથી સંપૂર્ણ ધ્યાન ત્યાં જ રાખવું તો આનંદ મેળવી શકાય અને કામનો થાક ઊતરી જાય.

એકાગ્રતાથી કામ કરવું અને ઓતપ્રોત થઈને કરવું એ સફળતાનો નિયમ છે.

વ્યવહારિક, સાંસારિક જીવન આવી જ બાબતોથી બનેલું છે. અધકચરો નિર્ણય કે કામકાજ નિષ્ફળતા સિવાય કાંઈ નથી આપતું. બન્નેમાંથી એકે લાભ મળતા નથી અને

બાવાના બેય બગડે છે !

(પેજ નં. ૨૨નું ચાલુ...)

અમેરિકાના મહાન ઈટાલિયન ચિત્રકાર કોન્સ્ટાટીનો બ્રૂમીડીના સમગ્ર સીલીંગને આવરી લેતા વિશાળ પેન્ટિંગ - The Apotheosis of Washington દોરેલા હતા. આ સિવાય દિવાલો પર અનેક કેનવાસ પેન્ટિંગ મૂકેલા હતા. દરેક પેન્ટિંગમાં અમેરિકન ઈતિહાસમાં બની ગયેલી વિશિષ્ટ રાજકીયઘટનાઓ અને પ્રસંગોનું ચિત્રાંકન કરવામાં આવ્યું હતું. બીજા એક વિશાળ ખંડમાં દાખલ થયા. ત્યાં એન્ટિક કલોક અને સિલિંગ પર લટકાવેલા ખૂબ જ મોટા અને કલાત્મક આકર્ષક ઝુમ્મરો હતા. સમગ્ર ગોળાઈને આવરી લેતા શક્તિશાળી સેનેટર્સ અને પૂર્વ અમેરિકન પ્રમુખોના વિવિધ મુદ્રા અને અંગ-ભંગિમાવાળા મહાકાય સ્ટેચ્યુઓ મૂકેલા હતા. ગાઈડે અમને સમજાવ્યું કે અમેરિકાની લોકશાહી માટે અસાધારણ યોગદાન પ્રદાન કરનાર બે સેનેટરની પ્રતિમા દરેક રાજ્યે આપી છે. શિલ્પકળાથી ભારોભાર નિતરતી અપ્રતિમ પ્રતિમાઓ અને અસાધારણ

કલાત્મક પેન્ટિંગ્સનું નિરીક્ષણ કરીને અમે મંત્રમુગ્ધ થઈ ગયા. તેમાં ન કેવળ કળા અને સૌંદર્ય સમાયેલું હતું. પરંતુ અમેરિકન પ્રજા ખમીર અને મહાન લોકશાહીના ભવ્ય દર્શન થતા હતા. અમે લગભગ એકાદ કલાક જેટલો સમય રોટુન્ડા હોલમાં ગાળ્યો અને વિશ્વની એક મહાસત્તાની ભવ્ય રાજકીય ફલકની ઝાંખી કરીને ધરાઈ ગયા.

આપણે જેને લોકસભા કહીએ છીએ તેને અમેરિકાનું નીચલું ગૃહ અથવા હાઉસ ઓફ રીપ્રેઝેન્ટેટીવ કહે છે અને ઉપલું ગૃહ અથવા રાજસભાને સેનેટ કહે છે. આ બંને ગૃહો કેપિટોલમાં અલગ વિંગમાં આવેલા છે અને સત્ર ચાલુ હોય ત્યારે અલગ પાસ લઈને જોવા જઈ શકાય છે. ત્યારબાદ અમેરિકન કોંગ્રેસની જબરદસ્ત લાઈબ્રેરી જોઈ.

હવે અમને થાક પણ લાગ્યો હતો અને સાથે ભુખ પણ લાગી હતી. ઘડિયાળમાં જોયું લગભગ અઢી વાગ્યા હતા. અમે યુ એસ કેપિટોલની મુલાકાત પૂરી કરી બહાર નીકળી ગયા.

Vijay Hedau

VIJAY GOPALBHAI HEDAU
Entrepreneur (Ascent Hostel), Graphic Designer & Brand
Consultant-Bhuj (MBA- Marketing)

This corner of 'Ghyati Setu' is a platform for the youth of our community. They can express themselves in a language they like. It is our pleasure to note that this corner has good response from our 'Gen-X'.

In this issue our young friend Mr. Vijay Hedau, residing at Bhuj has shared his expertise. He has got MBA degree in marketing and after two years experience in corporate sector he has set up a venture of private Hostel (Ascent Hostel) in Bhuj city. Vijay is also a Graphic Designer and Brand consultant. He provides carrier guidance to the students.

Hope you would 'Like' this Article.

- **Atul Soni**

It becomes very important to prepare yourself before going for an interview. Interview can be for your summer internship or for real corporate job. An interviewer is a smart person who has spent more time in the particular industry. So he/she must be looking for a candidate who can bring new energy and thoughts to company environment. There are basic questions that you prepare before going for an interview. Here is the list.

Question 1 :

Tell us about yourself

- This is where you can impress yourself. Because what you say in the starting of an interview will have longer impression on interviewer. Here you can mention the kind of person you are. you can tell them about your hobbies. But make sure you know enough about your hobbies. Because there can be cross questions where they can ask in details about your hobbies.

Question 2 :

What you know about our company?

- An interviewer expect you to do your homework before you enter in the room. You must know where you are applying. Go through company's website. Go to 'About us' link. Learn their vision and mission. Learn what are their products, details about them. Question yourself about how you fit in the company's journey.

Question 3 :

We would like to know about the project you worked on/ about your past job.

- Interviewer is always keen to know about your practical knowledge. For fresher's it may be the project they have worked on. You should know the story of the project from how you choose the topic for your project to how you carry your project goals. For the experienced person, you must mention about your role with your past employer, targets you achieved, any particular achievements in your past.

Question 4 :

What are your weaknesses and strengths?

- Ask yourself about what are your strengths. For some it may be their communication skills, motivational skills, target oriented, can work in pressure situation etc. You need to figure that out. It is not advisable to hide your weaknesses. But they should not be more than your strengths. Strengths and weakness may be in terms of your work ethics, work capacity, leadership qualities, working as team member, work life balance etc.

Question 5 :

Who has inspired you in your life and why ?

- People have their ideals in their life in terms of any person or principles. They have helped them in carrying their lives personally & professionally. When it is asked in an interview, it is expected that you follow that person and his/her ethics and principles. And it is believed that you will add value in the organization by what you follow and believe.

Other tricky Questions :

1. Why Should I hire you?
2. What is difference between confidence and over confidence?
3. What is difference between hard work and smart work?
4. Can you work under pressure?
5. Are you willing to relocate or travel?
6. What are your goals?
7. How long will you work for us if hired?
8. What are your outside interest?
9. Would you lie for the company?
10. How much salary do you expect?
11. What is the toughest decision you made?
12. Where do you see yourself in next have years?
13. Out of 10, rate me as an interviewer?
14. Why do you resign from your previous job?
15. Tell me about your achievements in your past job?

Do's and Don'ts:

1. Prepare your resume in good manner.
2. Dress properly before you present for an interview
3. Switch off your mobile.
4. Don't panic and take deep breath if feel tense.
5. Stay Confident and believe in yourself and what you believe.
6. Rehears in front of mirror.
7. Carry all the documents related to your education and your past job. (ie. Experience letter, salary slip, visiting cards, Graduation and post graduation certificates, any other credentials)
8. Speak what is needed.
9. Don't be diplomatic. Answer in 'Yes' or 'No'. And have your reasons behind your answers.
10. A decent body spray will be good.
11. Don't ask your fellow person about what has been asked in the interview.
12. Wear a decent smile and talk throughout.

For any questions feel free to ask at below details.

Contact: 09662712052, vijay-soni@outlook.com

- શ્રીમતિ હંસા સોની (અમદાવાદ)

કોર્ન સૂપ :

સામગ્રી : અડધો કપ ખમણેલો ભુટ્ટો, અઢી કપ પાણી, અડધો કપ દૂધ, બે નાની ચમચી કોર્નફ્લોર, એક મોટો ચમચો ઝીણા સમારેલા ગાજર, થોડાં પાન ફૂદીનો, કાળામરીનો પાઉડર, મીઠું સ્વાદાનુસાર.

રીત : ખમણેલો ભુટ્ટો પાણીમાં નાખી કૂકરમાં મૂકી એક સીટી વગાડો, સૂપની ગળણીથી ગાળીને પ્રેશર કૂકમાં નાખો. સાથે ઝીણું સમારેલું ગાજર નાખી ફરી એક સિટી વગાડો. તેમાં દૂધમાં ભેળવેલું કોર્નફ્લોર નાખો. મીઠું અને કાળામરીનો પાઉડર નાખો. બે મિનિટ ધીમા તાપે ઉકાળો. સૂપ બાઉલમાં નાખીને ઉપર ફૂદીનાના પાન તેમ જ કાળા મરીનો પાઉડર છાંટો, ગરમ ગરમ પીરસો. જો ભુટ્ટો મોઢામાં આવે તે ગમે તો ગાળ્યા વિના જ તેમાં ગાજર નાખી દો. આ સૂપ સ્વાદિષ્ટ અને ઓછી કેલરી ધરાવતું હોવાથી વજન કાબૂમાં રાખવા માગતા લોકો માટે ઉત્તમ પુરવાર થાય છે.

વેજ મંચાઉ સૂપ

સામગ્રી : એક ટી સ્પૂન ઝીણું સમારેલું આદું, અડધું ટી સ્પૂન ઝીણું સમારેલું લસણ, બેથી ત્રણ લીલાં મરતાં ઝીણાં સમારેલા. કોબી, ગાજર અને ટામેટાં ઝીણાં સમારેલા દોઢ ટી-સ્પૂન કોર્નફ્લોર, ચિલી સોસ, સોયા સોસ, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર સ્વાદાનુસાર.

રીત : એક કડાઈમાં માખણ અથવા ઘી ગરમ કરો. તેમાં ઝીણું સમારેલું લસણ, આદું અને લીલા મરચાં નાખી હલાવો. ત્યાર બાદ તેમાં કોબી ગાજર, ટામેટાં નાખો. થોડું પાણી નાખી ૧૦થી ૧૫ મિનિટ સુધી ઉકાળો. ઘટ્ટ કરવા કોર્નફ્લોર નાખો. ત્યારબાદ તેમાં ચિલી સોસ, સોયા સોસ, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર નાખો. ઉપર ઝીણી સમારેલી કોથમીર નાખી ગરમ ગરમ સર્વ કરો.

ટામેટાંનો સૂપ

સામગ્રી : એક ટી સ્પૂન આદું ઝીણું સમારેલું, અડધું ટી સ્પૂન લસણ ઝીણું સમારેલું, બેથી ત્રણ લીલાં મરચાં ઝીણા સમારેલા, બે કાંદા, બે ભોલર મરચાં ઝીણા સમારેલાં, સલાડના

પાન, બે ઈલાયચી, એક ટી સ્પૂન મેંદો, ટોમેટો પ્યુરી, ટોમેટ કેચપ, સફેદ મરી, વિનેગર, લીમડો, નમક સ્વાદાનુસાર, એક ટી સ્પૂન સાકર.

રીત : એક કડાઈમાં માખણ અથવા ઘી ગરમ કરીને તેમાં આદું લસણ, લીલાં મરચાં નાખી સાંતળો, તેમાં થોડું પાણી ઉમેરો, ત્યારબાદ ટામેટાં, કાંદા અને ભોલર મરચાં અને સલાડના પાન નાખી અડધા કલાક સુધી ઉકાળો તેમાં ટામેટો પ્યુરી નાખી વધુ ઉકાળો. ત્યારબાદ ગાળીને તેમાં સાકર, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર, વિનેગર, ટોમેટો કેચપ નાખી સારી રીતે હલાવો. ગરમ ગરમ પીરસો.

હોટ એન્ડ સાવર સૂપ

સામગ્રી : અડધી કોબી, એક ગાજર, બામ્બૂ સૂટ મશરૂમ, એક ટી સ્પૂન કોર્નફ્લોર, ચિલી સોસ, સોયાસોસ, વિનેગર, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર સ્વાદાનુસાર.

રીત : કોબી ગાજર અને બામ્બૂ સૂટ મશરૂમને થોડા જાડા સમારી પાણીમાં ઉકાળો. ઘટ્ટ કરવા કોર્નફ્લોર મેળવો. તેમાં ચિલી સોસ, સોયા સોસ,

વિનેગર, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર નાખો.

લંગ-ફંગ સૂપ

સામગ્રી : એક ટી સ્પૂન આદું ઝીણું સમારેલું, અડધું ટી સ્પૂન લસણ ઝીણું સમારેલું, એક કોબી, એક ગાજર, બે ભોલર મરચાં, દોઢ ટી-સ્પૂન કોર્નફ્લોર, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર સ્વાદાનુસાર.

રીત : એક કડાઈમાં માખણ અથવા ઘી ગરમ કરી તેમાં આદું, લસણ નાખી હલાવો. તેમાં બીજા શાક ઝીણા સમારીને નાખો અને ફરીથી થોડું સાંતળો. ત્યારબાદ પાણી નાખી ઉકાળો. નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર નાખો. ઘટ્ટ કરવા કોર્નફ્લોર ઉમેરો. ગરમ-ગરમ પીરસો.

કલીયર સૂપ :

સામગ્રી : અડધી કોબી, એક ગાજર, ચારથી પાંચ ફણસી, નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર સ્વાદાનુસાર.

રીત : કોબી, ગાજર, ફણસી સમારી લો. પાણીમાં નાખી ઉકાળો. તેમાં નમક અને સફેદ મરીનો પાઉડર નાથી ગરમ-ગરમ પીરસો.

કોર્ન વડા

સામગ્રી : એક કપ ખમણેલો ભુટ્ટો, એક મધ્યમકદનું બટેટું બાફીને છુંદેલું, એક મોટો ચમચો આદું-લસણની પેસ્ટ, એક નાની ચમચી લાલ મરચાંનો પાઉડર, બે નાની ચમચી

લીંબુનો રસ, એક નાની ચમચી જીરુ, એક મોટો ચમચો ઝીણી સમારેલી કોથમીર, ત્રણ મોટા ચમચા બ્રેડ ક્રમ્સ.

રીત :

ખમણેલા ભુટ્ટામાં છુંદેલું બટેટું અને અન્ય સામગ્રી નાખી મિક્સ કરો. મિશ્રણને હથેળીમાં લઈ લુઆ કરી તેમાં વચ્ચે આંગળી વડે કાણું પાડો તેને તેલમાં તળી ટોમેટો સોસ અને લીલ ચટણી સાથે ગરમ ગરમ પીરસો.

કિચન ટીપ્સ

- શ્રીમતિ રોહિણી બુદ્ધભટ્ટી

બહેનો તમારા રસોડામાં રોજબરોજની વાનગીઓને ખૂબ જ સરળ રીતે સ્વાદિષ્ટ બનાવવા માટેની ટીપ્સ રજૂ કરવાની લાલચ અહીં રોકી શકતી નથી. દરરોજની રોજ વાનગીઓમાં જરાસા ફેરફારથી તેનો સ્વાદ ખૂબ જ આવશે. તો ચાલો આપણે ટીપ્સ વાંચીએ.

- ગ્રેવીવાળા શાકને રજવાડી શૈલીમાં બનાવવું હોય તો તેમાં મગજતરીના બીનો ઉપયોગ કરવો. આના માટે બીને અડધો કલાક પાણીમાં પલાળી દો અને તેની પેસ્ટ બનાવી એનો ઉપયોગ કોફતાકરી, મટરપનીર, શાહી પનીર વગેરેમાં કરી શકાય. એક-બે ચમચા મલાઈ અને અડધો કપ દૂધ ગ્રેવીમાં ઉમેરવાથી પણ તેનો સ્વાદ વધશે.

- કોઈપણ શાકના સ્ટફડ પરોડા બનાવતી વખતે તેમાં કોથમીર અને ફૂદીનાના પાન ઝીણા સમારીને નાખવાથી સ્વાદિષ્ટ બનશે.

- પલાળેલા સાબુદાણાને મેશ કરી શિંગોડાના લોટમાં ભેળવી તેના ભજીયા બનાવી શકાય. તેમાં મરચાં-આદુની પેસ્ટ વગેરે સ્વાદાનુસાર મેળવી શકાય.

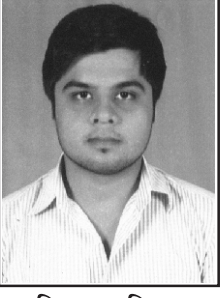
- કટલેસ બનાવતી વખતે મિશ્રણ વધારે નરમ થઈ જાય ત્યારે તેમાં ટોસ્ટને કશ કરી તેમાં નાખી દેવાથી મિશ્રણ ઘટ્ટ બની જાય છે.

- રસગુલ્લા ફાટી જતા હોય તો માવામાં થોડો રવો અને મેંદો સરખા પ્રમાણમાં લઈને મિક્સ કરવાથી રસગુલ્લા ફાટશે નહીં.

જ્ઞાતિસેતુ

-: જાહેરાતના ભાવ :-

(૧)	ટાઈટલ પેઈજ - ૪ ટાઈટલ પેઈજ - ૨, ૩	મલ્ટી કલર મલ્ટી કલર	૪,૦૦૦/- ૩,૫૦૦/-		
(૨)	ઈનર પેઈજ - ફુલ પેઈજ ઈનર પેઈજ - હાફ પેઈજ	મલ્ટી કલર મલ્ટી કલર	૩,૦૦૦/- ૨,૦૦૦/-		
(૩)	ઈનર પેઈજ - ફુલ પેઈજ ઈનર પેઈજ - હાફ પેઈજ ઈનર પેઈજ - ક્વાટર પેઈજ	બ્લેક / વ્હાઈટ બ્લેક / વ્હાઈટ બ્લેક / વ્હાઈટ	૨,૦૦૦/- ૧,૦૦૦/- ૭૦૦/-		
(૪)	શ્રદ્ધાંજલિ - ફુલ પેઈજ શ્રદ્ધાંજલિ - હાફ પેઈજ	બ્લેક / વ્હાઈટ બ્લેક / વ્હાઈટ	૧,૫૦૦/- ૭૦૦/-		
જાહેરાત માટે સંપર્ક :					
● અમદાવાદ :	શ્રી મનુભાઈ કોટડીયા	૯૬૦૧૨ ૭૫૦૭૮	● નળગ્રાણા :	શ્રી પ્રફુલ્લભાઈ કંસારા	૯૮૭૯૧ ૨૨૨૬૫
● ભુજ :	શ્રી ઈશ્વરભાઈ હેડાઈ	૯૪૨૯૦ ૮૩૨૯૫	● માધાપર :	શ્રી હિતેશભાઈ સોની	૯૪૨૭૪ ૪૩૮૭૪
● અંજાર :	શ્રી અનિલભાઈ સોની	૯૮૨૪૨ ૮૫૨૧૦	● સાબરકાંઠા :	શ્રી દિનેશભાઈ સોની	૯૬૦૧૭ ૧૭૫૫૫

ચિરાગ મહિયા

હાર્દિક અભિનંદન

માંડવીના શ્રી ઈશ્વરલાલ ધનજી મહિયાના પુત્ર ચિરાગે તાજેતરમાં ગુજરાત ટેકનોલોજી યુનિવર્સિટી દ્વારા જાહેર થયેલા માસ્ટર ઓફ એન્જિનિયરીંગના પરિણામમાં સમગ્ર ગુજરાતમાં પ્રથમ ક્રમાંકે ઉત્તિર્ણ થઈ ગોલ્ડ મેડલ પ્રાપ્ત કરેલ છે.

તેમણે સતત ચાર સેમેસ્ટર સુધી પ્રથમ ક્રમાંકે રહી ૯.૩૮-CPI સાથે ME Machine Designની ડીગ્રી પ્રાપ્ત કરેલ છે.

જ્ઞાતિસેતુ પરિવાર તરફથી ચિરાગને હાર્દિક અભિનંદ તથા ઉજ્જવલ કારકિર્દિ માટે શુભકામના.

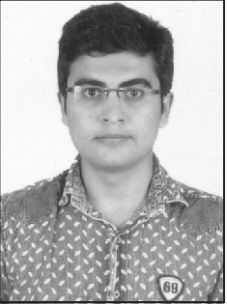
ઉમેશ બીજલાણી

હાર્દિક અભિનંદન

માધાપર (કચ્છ)ના શ્રી ઉમેશ શૈલેષભાઈ બીજલાણીએ મિકેનીકલ એન્જિનિયરીંગ સેમેસ્ટર-૪માં ૧૦.૦૦ SPI પર્સન્ટ સાથે ઉચ્ચ ગુણ પ્રાપ્ત કરેલ છે તથા કોલેજમાં પ્રથમ સ્થાન મેળવેલ છે. અભ્યાસ દરમિયાન તેઓએ CAD MAESTRO અને AUTO DEXTEROUS માં સર્ટિફિકેટ મેળવેલ છે.

જ્ઞાતિસેતુ પરિવાર તરફથી ઉમેશને હાર્દિક અભિનંદ તથા ઉજ્જવલ કારકિર્દિ માટે શુભકામના.

હાર્દિક અભિનંદન

દિપ પરમાર

મારૂં કંસારા અગ્રણી શ્રી મથુરદાસ લલ્લુભાઈ પરમાર (સંતકૃપા મેડીકલ સ્ટોર-સિહોરવાળા)નાં પૌત્ર ચિ. દિપ દિનકરરાય પરમાર એ હાલમાં B. Pharm ઉચ્ચક્રમાંક સાથે પાસ કરી M. Pharm (Medical Chemistry) માં M. S. University વડોદરામાં પ્રવેશ મેળવેલ છે. વિશેષ આનંદ અને ઉમંગની વાત એ છે કે ચિ. દિપના મોટા ભાઈ ડૉ. કેવલ પરમાર પણ હાલમાં M. S. University માં M. S. Orthopedics માં બીજા વર્ષમાં અભ્યાસ કરે છે. પરિવાર, જ્ઞાતિજનો અને સમાજ માટે આ ગૌરવપૂર્ણ છે. બંને ભાઈઓ જ્ઞાતિ તથા સમાજની ખૂબ સેવા કરે તેવી મંગલમય શુભકામના.

સમાજનું ગૌરવ

કુ. સોનમ પરમાર

કુ. સોનમ ચંદ્રેશભાઈ પરમાર, નિવાસી સુંદર નગર, રાયપુર (છત્તીસગઢ) તેમણે આ વર્ષે (૨૦૧૪-૨૦૧૫)માં ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટેન્સી (C.A.) પરીક્ષા પાસ કરેલ છે. કુ. સોનમ પરમાર શ્રી મારૂં કંસારા સોની સમાજ રાયપુર જ્ઞાતિની પ્રથમ C.A. છે. એમની આ ઉપલબ્ધિ પર સમાજ ગૌરવ અનુભવે છે. તેમની આ ઉપલબ્ધિથી સમાજના બીજા વિદ્યાર્થીને પણ પ્રેરણા મળે છે. કુ. સોનમ ચંદ્રેશભાઈ પરમારને સર્વ મારૂં કંસારા સોની સમાજ તથા 'જ્ઞાતિસેતુ' પરિવાર તરફથી ખુબ ખુબ વધામણી તથા અભિનંદન.

બાળકાવ્યો

પરોઢીયે પંખી જાગીને
ગાતા મીઠા તારા ગાન
પરોઢીયે મંદિર મસ્જિદમાં
ધરતા લોકો તારું ધ્યાન
તું ધરતીમાં તું છે નભમાં,
સાગર મહી વસે છે તું,

યાંદા, સૂરજમાંએ તું છે.

ફૂલો મહી વસે છે તું.

હરતા-ફરતા કે નિંદરમાં

રાત્રે દિવસે સાંજ સવારમાં

તારો અમને સાથ સદા,

એ તું છે સૌનો રક્ષણહાર.

દેવ બનાવી દુનિયા છે. તેઓ

તારો સૌને આધાર

તું છે સૌનો સૌ તારા છે.

નમીએ તુજને વારંવાર.

છત્રાળા મૈત્રી મહેશભાઈ ધોરણ-૩, (અંજાર)

ગીત

કાગડી કાકીએ બનાવી કઢી
કાગડા કાકએ ખીચડી બનાવી
કાગડી કાબીએ કઢી ખટમીઠી
ચાલો બચ્યાં જમવા ચાલો

બચ્યા કાં કાં કરતા બોલ્યા

રોજ ના ભાવે ખીચડી કઢી

અમને તો આજે ખાવા છે,

પુરી સમોસા અને રબડી

અજે ખાઈ લો ખીચડી કઢી

કાલે મંગાવીશ પૂરી રબડી

મારા શિક્ષકે સ્કૂલમાં કહ્યું આજે

બજારનું ખાવાનું દેજો ટાળી

રાખો ટનાટન તબિયત સંભાળી

ખુશ થઈ ગયા કાકા કાકી

કાગડી કાકીએ બધાને બોલવી

શિક્ષકની વાત ગંભીરતાથી સંભળાવી

ઘરનું જમવાની સહુએ સ્વીકારી

બચ્યાં પણ જૂમ્યા પાડી તળી

કાકીએ બનાવ્યા સમોસા પૂરી રબડી

બચ્યાઓએ જમીને ધૂમ મચાવી. (ટબલી)

લતા સોલંકી (ભુજ)

કવીઝ

'?'ની જગ્યાએ યોગ્ય સંખ્યા મૂકો

૫ ૭ ૩ ૮

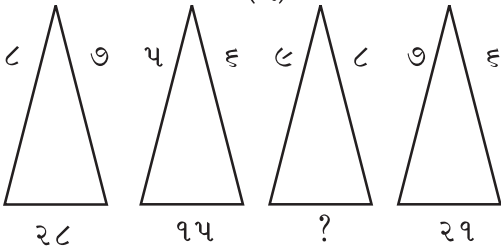
૬ ૮ ૧૧ ૮

૪૧ ૭૧ ૪૭ ?

૫ ૭ ૩ ૮

૬ ૮ ૧૧ ૮

(બ)

રોહિણી ભરત બુદ્ધભટ્ટી

જંગલમાં મંગલ

જંગલમાં આજે જાણે મંગલ હોય એવો માહોલ હતો.
જંગલના રાજા વનરાજસિંહે સભા બોલાવી હતી. મંત્રી
શિયાળભાઈએ પૂરી તૈયાર કરાવી હતી.
કોઈ લીલાછમ ઘાસ પર કોઈ પથ્થર
ઉપર તો કોઈ ઝાડની ડાળ પર બેઠા
હતાં. વનરાજસિંહે વટહુકમ બહાર
પાડ્યો હતો કે આજે કોઈ કોઈનો શિકાર નહીં કરે એટલે બધા
નિશ્ચિત થઈ સભામાં આવ્યા હતા અને બધાને ઉત્સુકતા હતી
કે શું હશે આગામી કાર્યક્રમ વાઘ, ચીત્તા, હરણ, ચિતલ, વાંદરા,
સુવર, રીંછ, પોપટ, કોયલ, મેના, કાબર, દરજીડો, કબુતર,
કાગડો, મોર, સસલા, કાચબા, સાપ, અજગર જેવા અનેક

પશુપંખીઓના મીઠા કલશોરથી વાતાવરણ ગાજી રહ્યું હતું.

મંત્રી શિયાળ એક ઊંચા ખડક પર ઊભો રહ્યો. સૌને આવકાર્યા, જયશ્રીકૃષ્ણ કર્યા... પ્રતિભાવમાં જયશ્રીકૃષ્ણના અવાજથી વાતાવરણ પવિત્ર થઈ ગયું... વ્હાલા મિત્રો આજે આપણે રાજજીએ આ ખાસ સભા બોલાવી છે. શીતલા સાતમ અને શ્રીકૃષ્ણ જન્માષ્ટમીના મેળા માટે... આખી સભાએ તાળીઓના ગડગડાટથી ગાજી ઊઠી... મેળો... મેળો...ના અવાજ ચારે બાજુ ગુંજી રહ્યો... બચ્ચાઓ તો નાચવા કૂદવા લાગ્યા...

વનરાજસિંહ ઊભા થયા એટલે બધા ઊભા થઈ એકદમ શાંત થઈ ગયા. વનરાજસિંહે બધાને જય શ્રીકૃષ્ણ કહી પોતાની જગ્યા પર બેસી જવા કહ્યું. બધા આરામથી બેસી ગયા. વનરાજસિંહે જણાવ્યું કે આજથી આઠમે દિવસે શીતલા સાતમ ને જન્માષ્ટમીના આનંદમેળાનું નદી કિનારે આયોજન કરવામાં આવેલ છે. જુદા જુદા સ્ટોલ, રાઈડસ, શો, ગરબા, નૃત્યનું પણ આયોજન કરેલ છે. મેળામાં સ્વયંભૂ શિસ્ત અને કાયદાનું પાલન થતું રહ્યું છે અને થતું જ રહેશે એવો વિશ્વાસ છે કોઈ પણ જાતની અનિચ્છનીય બનાવ ન બને એનું બધાએ ધ્યાન રાખવાનું છે. તરણ સ્પર્ધા, દોડની સ્પર્ધા આ વખતે વધારાનું આકર્ષણ છે. જુદી સ્પર્ધાઓમાં ભાગ લેનારને પુરસ્કાર આપવામાં આ જે પોતાના સ્ટોલ રાખવા માંગતા હોય તેમણે મેળા સમિતિનો સંપર્ક કરવો. સભામાં ગણગણાટ થયો... મેળા.... સમિતિ યુવરાજસિંહે મેળા સમિતિની જાહેરાત કરી. શાંતિલાલ શિયાળ, રમણ કમળો કાળિયાર, વાલજી વાંદરો, વેલો ધુવડ સમિતિના સભ્ય છે. સ્ટોલનો કોઈ ચાર્જ નથી. સબ જંગલ ગોપાલ કા... રાજજીની જય હો... જય હો... કહી બધા પ્રાણીઓ જયજયકાર કર્યા અને સભા પૂરી થઈ.

મેળા સમિતિના સભ્યોએ ઘટાદાર વૃક્ષના છાયામાં પોતાની બેઠક રાખી. પશુ પંખીઓ પ્રાણીઓ આવતા ગયાને પોતાના સ્ટોલ મેળવવા લાગ્યા... કોણે ક્યા ક્યા સ્ટોલ નોંધાવ્યા.

શામજી શિયાળે આઈસ્ક્રીમ, વાંકળા વાંદરાએ, ફૂટડી કાગડાકાકાએ મીઠાઈ, હરખચંદ હરણે રમકડા, વેલજી ધુવડ અને કામઠા કાંકીડાએ જાદુનો શો, ચાંપાનેરિયા ચિતાએ ચક્રોળ, વાલીમા વાઘણે જમ્પીંગ, હાથી અને ઊંટે - હોર્સ રાઈડીંગ,

કેમલ રાઈડીંગ, પચપચીયા પોપટલાલે પોપકોર્ન, કણાબાઈ કાબરે નૃત્યનો શો, ડાયાલાલ ડોબર ડોગ શો, ગડબડિયા ગઘેડાભાઈએ મન્કી શો... નોંધાવ્યા. હજી તો સ્ટોલ નોંધાવવાની લાઈન લાંબી હતી. સ્ટોલ સમિતિના સભ્યોએ બીજા કમ્પ્યુટર પર પણ સ્ટોલની વિગતો લેવા માંડી.

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમની રૂપરેખા તૈયાર કરવાનું બીડું મોજીલા મોર અને ઢબુકડી ઢેલે ઉપાડ્યું. નાટક, નૃત્ય નાટિકા વિવિધ વેષભૂષા, મોનો એક્ટિંગ અને હજી ઘણું બધું સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો.

યુવા પશુ પંખી પ્રાણીઓનું એક ગ્રુપ ઉપરોક્ત તૈયારીમાં મંડી પડ્યું તો બચ્ચાઓ પણ પોતાના ગ્રુપ તૈયાર કરી સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમમાં ભાગ લેવાની તૈયારીનો આરંભ કર્યો.

જંગલ આખાને મોઢે આનંદ મેળો આનંદ મેળો ને આનંદ મેળો ચર્ચાવા લાગ્યો. જંગલના ઉમંગમાં આનંદ મેળામાં આપણે પણ મહાલશું...

આવ રે વરસાદ ઘેબરિયો વરસાદ ઊની ઊની રોટલી ને કારેલાનું શાક ઘેબરીયા વરસાદના કેટલા રંગ, ધોધમાર, ધીમી ધાર, ઝરમર, ઝાપટા, કેટકેટલા રંગ કેટકેટલા રૂપ.

શ્રાવણના સરવરિયા અને ભાદરવાના ભૂસાકા, વાદળોના ગડગડાટ, વીજળીના કડાકા સાથે ધોધમાર વરસાદ ક્યારેક તડકો હોય ને વરસાદ વરસતો હોય છે. વરસાદનો આધાર તેના ફોરાના કદ ઉપર છે અને ફોરાના કદનો આધાર, તાપમાન, પવન, વાદળોની ઘનતા અને ભેજ ઉપર છે.

વાદળો પાણીની વરાળના બને અને ઠંડા પડે એટલે પાણીના સૂક્ષ્મ કણો બનવા લાગે વજન વધે ત્યારે વરસી પડે. જ્યાં સુધી પવનના દબાણથી આકાશમાં હોય ત્યાં સુધી મોટા થતાં જાય... પવન પણ વરસાદ પર અસર કરે છે. જો પવન ન હોય તો કલાકો સુધી પણ ઝરમર વરસે... તોફાની પવન સાથે ધોધમાર વરસાદ વરસે... પણ ભાદરવાના ભૂસાકા તો ગામમાં હોય તો સીમ કોરી, રેલવે સ્ટેશને હોય તો બસ સ્ટેશન કોરું... છે ને ગમતીલા વરસાદની ગમતીલા રૂપ રંગ... તો ચાલો વરસાદના પાણીમાં કાગળની હોડી લઈ શેર કરવા નીકળીએ...

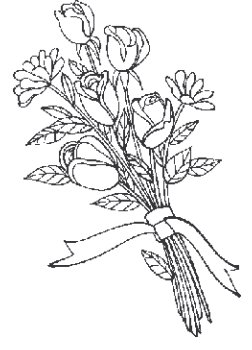
-: ક્વીઝના જવાબો :-

જવાબ ૮૮ (૩૦+૧૧ = ૪૧)

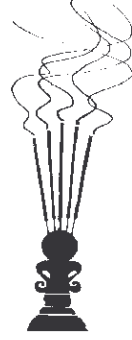
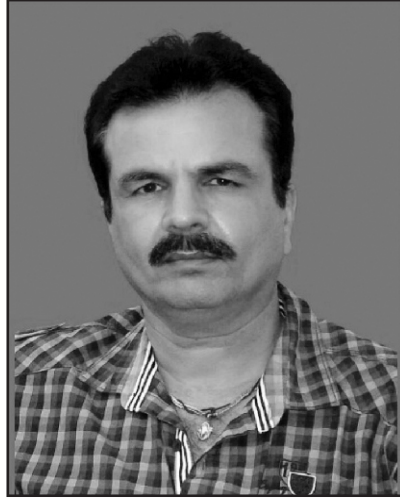
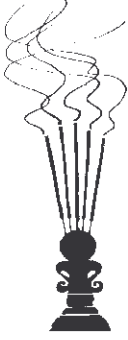
જવાબ : ૩૬ (૮ X ૭ = ૫૬નું અડધું કરો.)

શ્રદ્ધાંજલી

હજી જોઈતો હતો સંગાથ અમોને તમારો,
છોડ્યો તમે અચાનક હાથ અમારો,
અમે મજબુર થઈ ગયા,
સદાય માથે ફરતો પ્રેમ ભર્યો હાથ તમારો
તે યાદ રહી ગયો અમોને
પ્રભુ આપના પુણ્ય આત્માને શાંતિ આપે.

સ્વ. વિજયભાઈ જેઠાલાલ સોની

સ્વ. તા. ૨૦-૦૬-૨૦૧૫

ગં.સ્વ. સ્મિતા વિજયભાઈ સોની
પુત્ર : જયમિત વિજયભાઈ સોની
પુત્ર : હેનીલ વિજયભાઈ સોની

જેઠાલાલ જીવરામભાઈ પરિવાર
માતા : લીલાબેન જેઠાલાલ સોની

શ્રદ્ધાંજલિ

સ્વ. વીણાબેન બાબુભાઈ પોમલ (લંડન)

• જન્મ તારીખ •
૧૮-૫-૧૯૫૦

• સ્વર્ગસ્થ તારીખ •
૨૨-૭-૨૦૧૫

આપની અણધારી વિદાય અમારા કાળજા કંપાવી ગઈ,
આપની હસતી તસ્વીર જોઈ અમારી આંખો રડી પડે છે.

દાન કર્યા, કરૂણા કરી, પારકા કર્યા પોતીકા,
ધર્મ કાર્ય કરી તેજ લીસોટો બની ગયા.

આત્મબળથી વાત કરીને અઘરા કાર્યો કરી ગયા,
પુણ્ય, સેવાને દાજ કાજે સ્વાસ્થ્યને પણ ભુલી ગયા.

પ્રભુ સદ્ગતના આત્માને શાંતિ અર્પે એજ અભ્યર્થના

શ્રી મહેશભાઈ બાબુભાઈ પોમલ (લંડન) - ભાઈ
શ્રીમતિ નયનાબેન કીર્તિભાઈ કોટડીયા (લંડન) બહેન

સ્વ. બાબુભાઈ વેલજીભાઈ પોમલ (લંડન) - પિતાશ્રી
સ્વ. શાન્તાબેન બાબુભાઈ પોમલ (લંડન) - માતાશ્રી

રાજેન્દ્ર કાંતિલાલ સોની
૯૮૨૫૦ ૧૮૩૧૮

ધવલ રાજેન્દ્ર સોની
૯૪૨૬૦ ૭૭૫૭૧

ગ્રહોના નંગ, ગ્રહોના નંગની વીંટી
તથા સોના - ચાંદીના દાગીના
ઓર્ડર મુજબ બનાવી આપવામાં આવશે.

બુદ્ધ

શુક્ર

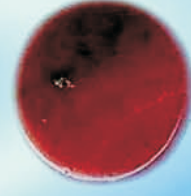
ચંદ્ર

ગુરુ

સૂર્ય

મંગળ

કેતુ

શનિ

રાહુ

ધવલ જ્વેલર્સ

૧૪, ચાંલ્લા ઓળ, માણેકચોક, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧ • ફોન : ૦૭૯-૨૨૧૪ ૪૦૦૮

Email : dhavaljewellers@yahoo.co.in